

Arfda-Balk.

1. Capitlet.

Om arf i gemen, och huru ätt räknas skal.

1. §.

Nu skal arf skiftas efter man eller qwinnoz, gånge tå bröstarfwingar til, och the frän, som äro til rygga eller å sidone i ätten. *) Bröstarfwingar äro the, som födas framåt i släkten, såsom son och dotter och theas barn. Til rygga i ätten äro föräldrar och förfäder. Sido arfwingar äro the, som å en sida, eller å båda, med then döda utaf en stamm komme äro, såsom broder och syster, eller theas ätt.

Arf är laga fång, 1 C. 1 §. S. B.; Huru arf skiftas 12 C. K. B.; Hurulides arf förverkas 6 och 7 C. S. B.; Huruwida barn, som aflas i fästning, lönskaläge; hordom, eller förbudna leder, måge arf taga, 8 C. ib.; Laga Domstol i arfswisier 6 C. 5 §.; 8 C. 2 §., och 10 C. 2 §. K. B.

Hwad Hospitalkshjon äger tillfaller Hospitalet, och bör, efter hans död, förwandlas, wid ansvar för Syllomannen. K. Instr. för Seraphimer-Ordens-gillet d. 28 Apr. 1791, §. 6, införd wid 26 C. S. B.

Alle Fattighus så i Städerne som på landet, böra, utan åfskillnad, till de aflidne fattighjonens qwarlätenskap och egendom, njuta lika rätt som hospitalerne; äfvensom all qwarlätenskap efter sådana fattige som icke njutit sine släktingars hjälp och understöd utan af allmänna fattigmedel blifwit försörjde, skall hemfalla den Fattigkassa, hwaraf de haft sitt underhåll. K. Br. d. 13 Martii 1751.

Huruwida börs- och lösningsrätt äger rum, då Arfwejord tillfallit Hospital eller Fattigkassa eller något där intaget hjon, se ann. wid 5 C. S. B.

2. §.

Ätt räknas ledewis, ifrån och ej med then döda, til och med then som ärfwer.

Närmare och fjernare Skyldskapsleder, 3 C. K. B.

Sweriges Rike skall styras af en Konung och vara ett Arf-Rike med den Successions-Ördning för en aflidne Konungs Manliga Efterkommande, som af Rikens Ständer fastskälld warder. 1 §. i Regerings-Formen den 6 Junii 1809.

Då Hans Kongl. Höghets, Kronprins Johan Baptist Julii redan ingångna äktenkap med manlig Bröstarfwinge wälsignadt är, och ännu framdeles kan wälsignadt warda, skall efterträda Hans Kongl. Höghet i Regeringen Hans Kongl. Höghets förfödde Son, och efter honom denne Sebnares manliga Efterkommande, i den ordning de Ättens Huswudman i rätt nedligande led närmast äro. Wär den förfödde Sonens led på manssidan ut, tillfalle då Regeringen Hans Kongl. Höghets Andre Son i ordning, med Successionsrätt för Hans manliga Efterkommande i samma ordning, som för den förfödde stadgadt är,

*) Ätt är: stamsfader med des afkomlingar: stammober, med des afkomlingar. Äro af en stam flere barn, då skall hwardera, med des afkomlingar, för en gren räknas. I rätt uppligande led äro de, som till rygga i en gren äro, så och grenens stamsfader eller stammober, och i rätt nedligande led de, som framåt födde äro; och räknas hwarje födelse för en led, så att fader är i första uppligande led ifrån son, och son i första nedligande led ifrån fader, och så vidare. Skyldemän i rätt uppligande led kallas bakarfwingar, och de, som i rätt nedligande led äro, bröstarfwingar. Skyldemän i särskilda grenar äro i sidoskyldskap och kallas sidarfwingar: skola leder dem emellan räknas, då läggas de leder tillsamman, hwarj Skyldemännen i hwardera grenen ifrån stammen äro. I hellsägt äro de, som af en stamsfader och en stammober kommit: i hellsägt de, som hafwa en stamsfader eller en stammober, men ej båda gemensamma. Söressag till allmän Civil-Lag, 1 C. 2 §. S. B.

nemligen allt efter som de i rätt nedligande led Ättens Huswudman närmast äro. Utgår äfwen den andra Sonens linia på Manssidan, gånge Successionsrätten till den Trede och så vidare till de öfrige Hans Kongl. Höghets Söner, i samma ordning, och rätt nedligande led efter förföddes rätt, som här öfwanföre för den förföddes Ätt föreskrifwit är. 1 §. i Successions-Ördn. d. 26 Sept. 1810.

Dör Konung i Sverige, utan att lemna Manlige Bröstarfwingar, men Hans efterlemnade Drottning sig i wälsignadt tillstånd bestinner, före Stats-Rådet Regeringen. — Blifwer Drottningens Liffrugt af Mantön, förordne då Rikens Ständer Förmyndare för den omyndiga Konungen. — Blifwer Drottningens Liffrugt af Dwinnotön, träde den af Ätten, som efter förföddes rätt den aflidne Konungen i Arfsliden, på sätt 1 §. utskalar, närmast är, såsom Konung till Regeringen.

De af Kongl. Huset af Dwinnotön, och Deras Efterkommande, ändock dese af Mantön äro, hafwe ingen rätt till Sweriges Krona och Regering. 2 och 3 §. S. ib.

Konungariket Norrige skall vara ett fritt och hellskändigt Rike, som ej kan delas eller afhändas, förenadt med Sverige under En Konung, och hwarj Regeringsform är inkränkt och ärfeligen Monarkisk. 1 §. i Riks-Acten, till bestämmande af de genom Föreningen emellan Sverige och Norrige uppkomna Constitutionella förhållanden; Beslutad och förskedd i Stockholm d. 6 Augusti och i Christiania d. 31 Julii 1815.

Thronföljden skall vara rätt nedligande och agnatisk, sådan som den finnes bestämmd i den af Swea Rikes Ständer beslutna, och af Konungen antagna Successions-Ördning af den 26 Sept. 1810. Bland Thronföljare skall räknas äfwen den öfödde, som snart intager sitt tillbörliga rum i arfsliden, så snart Han efter Fadrens död födes till werlden.

När en Prins, med arfsrättighet till Sweriges och Norriges förenade Kronor, födes, skall Hans Namn och Födelsestund tillkännagifwas inför nästnästnandande Stor-Thing, och i des Protocoll antefnas. 2 §. ib.

Är ingen arfsberättigad Prins till, och Thronföljarewal i bägge Rikena skall anställas, skola allmän Riksdag i Sverige och Stor-Thing i Norrige till samma dag utlysas. Konungen, eller, dertill Thronföljarewal under Thronledighet inträffar, bägge Rikenas lagligen warande Interims-Styrelse, skall inom åttonde dagen efter den dag, då Riksdag i Sverige å Riksalen blifwit öppnad, och Stor-Thing i Norrige lagligen öppnad, på samma dag å bägge Rikena aflemna Proposition om Thronföljden.

Swenst Riksdagsman, äfvensom Norst Stor-Thingsman, hafwe rätt att föreslå Thronföljare. Will någon af dem denna sin Motionrätt utöfwa, skall han vara förbunden, att den samma inom denna bestämda tid begagna. Swea Rikes Ständer och Norriges Stor-Thing skola dertill efter hwar för sig bestämma Waldagen; men ej sednare, än den Wolte dagen efter den för Propositionens aflemnande fastskälde termin, skall omwilforligen Thronföljarewal förrättas.

På den till walet utfatte dagen skola Swea Rikes Ständer och Norriges Stor-Thing, efter det i hwardera Rikets Grundlagar bestämda sätt, wälja hwardera blott en Person bland de föreslagna Candidaterna. Hafwa bägge Rikenas wal inträffat på samma Person, ware Han lagligen utkorad till Thronföljare. Skulle åter hwardera Riket hafwa walt en olika Person, skall denna skilfaktighet afgöras genom omröstning af bägge Rikenas förenade Committeeer. 3 §. ib., som jemwäl wisar huru denna Committee härwid skall förfara; Jemför vidare om successionsrätten, antefn. wid 15 C., och, om Riksstyrelsen under Konungs minderårighet m. m., ann. wid 19 C. d. B.

* * *

Ej må Adelskap, eller Friherlig eller Greflig wärdighet, som hädanefter förlänas, tillfalla flera, än den, hwilken adlad eller upphöjd blifwit och, efter hans död, i rätt nedligande led efter led, hans äldsta manliga Bröstarfwing af äldsta grenen, samt, efter dennas utgång, Stamsfadrens närmaste manliga afkomling, af då lefwande äldsta släkting, och så vidare. Om, genom arf, Adeligt Stånd tillfaller den, som redan blifwit deruti hells upphöjd, eller genom närmare arf insatt, upphöre hans eget Adelskap, så

fram

fram detta icke är af högre wärdighet, i hvilken händelse Stamsfabrens Adelskap öfvergår till närmaste slägtgren: Finnes ingen sådan, utlöckne Utten. Förklarar någon sitt Adelskap förlustig, tillfaller desamma den, som dertill, enligt här stadgade grunder, närmast berättigad är. 37 §. i Reg. form. d. 6 Junii 1809.

Transfunt af Riddarhus-Ördringen, af Kongl. Maj:ts Stadsfäst d. 19 Dec. 1829.

§. 1. På Riddarhuset äge hvarje introducerad Ut, efter den wid 1809 års Riksdag stadgade nummerföljd, Säte och Stamma, på sätt denna Riddarhus-Ördning föreskrifver.

§. 2. De personer, hvilka af Kongl. Maj:tt blifwit till Grefsig, Friherrlig eller Adelig wärdighet upphöjde, böra, inom tvååne år derefter, hafwa sig till winnande af introduction i Riddarhuset anmält, och de derföre erforderlige prästanda fullgjort, wid äfwenlyt att, enligt Kongl. Förordningen d. 8 Maji 1775, jemförd med Kongl. Beswet d. 11 Februarii 1800, förlora alla med upphöjelsen åtföljande förmåner och rättigheter, så framt ej Kongl. Maj:tt sådes, genom särskild Nådiga Resolution, den förslutna tiden återställa.

Da introduction begäres, åligger den sökande ej allenast att införa Riddarhus-Directionen uppwisa så wäl Konungens Nådiga Diplom i original, som vederbörlige qvittenser öfwer de i Författningarne påbudne introductionsavgifter, utan och att till densamma ingiwa Földbrefwet i affrist, jemte wapenplåt och fullständigt upprättad biografisk genealogie öfwer alla till Utten hörande personer, hwar efter introduction honom meddelas.

§. 3. Ej må någon upptaga annan Utts nummer, namn eller wapen.

§. 4. Alla de Commendeurs-ätter, hvilka tillkommit före d. 6 Junii 1809, bibehålla det högste Säte i Riddarhuset, de nu innehafwa; dock må hädanefter icke någon ny sådan Ut bildas, ej eller någon Ut ur sin ordning flyttas.

§. 5. Stamsfader för en Ut är den, som till samma Utts wärdighet först upphöjd blifwit; och Utteman, hwar och en, som deraf sedermera är lagligen delaktig worden, och som self ej innehafwer högre wärdighet på Riddarhuset.

Hufwudman är Stamsfadren, och efter honom äldste Uttemannen af den Uttegren, som i hwarje led varit äldre, än någon af de öfrige lefwande grenarne af Utten.

Äldre Utteman är den, som för, och yngre Utteman den, som sednare kan ärfwa Hufwudmannar-rätten.

§. 6. När Riksdag hållas skall, äge Hufwudman, som sig wid den första eller andra af de i 10 och 11 §. S. omförmälte anteckningar anmäler, rätt att Säte för Utten intaga. Har Hufwudman wid andra anteckningen sig icke infunnit, äge annan Utteman samma rätt, och, bland flere, den som är Hufwudmannar-rätten närmast.

Har icke eller någon Utteman sig anmält, må Säte för Utten intagas af Fullmäktig, som Hufwudmannen, eller den hans rätt utöfwar, på sätt här nedan föreskrifwes, förordnat. Under Riksdagens lopp ware Hufwudman, Utteman eller Fullmäktig, som sig först anmäler, berättigad att Säte för Utten intaga. Af dem, som på en gång sig anmäla, äge Hufwudman företräde framför Utteman, äldre Utteman framför yngre, samt Utteman framför Fullmäktig.

§. 7. Utom de personer, som, enligt 18 §. *) Riksdags-Ördningen, icke såsom Riksdagsmän i något Stånd kunna godkännas, ware från rättighet till Säte och Stamma i Riddarhuset uteslutna:

- 1:o. Adelsman, som byttat är.
- 2:o. Adelsman, som för neshigt brott, genom behörigt, sedermera icke lagligen upphäfdt, Urslag, antingen blifwit till straff fälld, eller med mer än halftwa skal besträdd, så att Domaren funnit saken böra till framtiden lemnas.
- 3:o. Adelsman, som utur Riket afwit, intilldes han, efter återkomsten, trenne år här i Riket skattskrifwen varit.
- 4:o. Adelsman, som sig mot frammande Öfwerhet med Ero- och Huldbets-ed förpligat, så framt han ej dertill förent erhållit Konungens Nådiga tillstånd, och de trenne sista åren före Riksdagen varit skattskrifwen, samt innehaft fast egendom eller embete inom Riket. Men förekommer någon sak till öfwerläggning och beslut, som den frammande Makt angår, hvilken han Ero och Huldbets-ed swurit, bör han ej öfwerwara beslutets fattande, hwarken in Pleno, Utstoft eller Nämnd.
- 5:o. Adelsman, som flyttat sitt bo och hemwitt utrikes, på sätt §. 32 af 1723 års Adelige Privilegier omförmåler, samt sådan Adelsmans son, intilldes han åter till fäderneslandet inflyttat och lagligen styrt att hans förbindelse med frammande Makt upphört; att han sig mot Konungen med Ero- och Huldbets-ed förpligat, samt att han de trenne sista åren, före än han sig till Säte och Stamma anmäler, här i Riket skattskrifwen varit.

6:o. Afkomling i flermare än första led från en på ofwannämnde sätt utflyttad Adelsman, intilldes han uppfyllt de i senaste punkten föreskrifne wilkor, och desutom erhållit Konungens särskilda Nådiga tillstånd, att inträda i sine förfäders rättigheter.

7:o. Adelsman, hvars ätteledning från Stamsfadren ej af Riddarhusets genealogiska tabeller tydeligen utvisas, eller, der desse befinnas bristfälliga, sådan ätteledning ej styrka gifter. *)

8:o. Adelsman, som är Landtmarskalk eller Taleman eller Riksdagsman af annat Stånd.

§. 8. Hufwudman, som fyllt 21 år, och som, utom hwad åldren beträffar, self wore berättigad att Reprefentations-rätten utöfwa, må kunna besullmättiga annan introducerad Adelsman, att intaga Säte och Stamma för Utten. Här Hufwudman, enligt denna Riddarhus-Ördning, ej utgifwa Fullmakt, då inträde för tillfället närmaste Utteman, för hvilken något lagligt hinder icke möter, uti full Hufwudmannar-rätt. Fullmakt, som af annan person är utgifwen, kan i intet fall såsom gällande anses.

För öfrigt bör Fullmakten, som antingen skall vara med utgifwarens till öfwerallt skrifwen och underskrifwen, eller och lagligen bestyrkt, omwilkorligen vara författad efter följande formulaire:

Till den Lagtima (Ultima) Riksdag, som i N. Skall hållas (hållas) och tager (tagit) sin början den (dag och år), besullmättigas härmed (titel och namn) att för

Grefliga
Friherrliga
Commendeurs-
Adeliga

intaga Säte och Stamma på Riddarhuset, hwarwid han omwilkorligen förpligats, att ställa sig till esterrättelse Rikets gällande Grundlagar. Ort och datum.

Ma mn.
Sigill.
Titel.

§. 9. Bänkarne i Plenirummet numereras så, att första bänken blir den främsta till höger om Landtmarskalksbordet, andra den främsta till vänster, tredje den andra till höger, o. s. w. Wid början af hwarje Riksdag bestämmas alla lefwande Utters Säten i Riddarhuset, så att de främsta intaga första bänken, de derefter följande, andra o. s. w.

§. 10. Så snart Landtmarskalk, enligt 52 §. i Regeringsformen och 23 §. Riksdags-Ördningen, blifwit af Konungen i Råder utnämnd, och af de tvååne äldsta närvarande Grefwar, till hvilka Kongl. Maj:tt honoin öfwerlemnar, till Riddarhuset beledsagad, emottages han derstädes wid ingången af Riddarhus-Directionen, Riddarhus-Secreteraren och de öfrige till Riddarhus-Cancelliet hörande personer. Derefter sammanträde följande söndag å utsatt timme. Efter föregånget anslag, Riddarhus-Directionen, för att förrätta anteckningen, under Landtmarskalkens ordförande, hwarwid han likväl ej deltagar i öfwerläggningarne och besluten på annat sätt, än såsom i Riddarskapets och Adelsns Plena. Med anteckning förläsa den åtgärd, hvarigenom en Adelsmans begäran om inträde i Riddarhuset, såsom Riksdagsman, warder, på sätt denna Riddarhus-Ördning föreskrifwer, behörigen pröfwad, samt, derest något hinder icke möter, hans namn och wärdighet införd i en för sådant ändamål på alla lefwande Utter, efter stadgad nummerföljd, införd till utpropolissta, och honom tillfäld en med Riddarhusets Sigill påtryckt Pollet, med påskrift af Utten nummer och namn, den antecknades förnamn, samt nummer på den bänk, der hans ställe är honom anordnad. Skulle emellan de personer, hvilka anteckningen sålunda förrättat, olika meningar uppstå, afgöres frågan efter de fleste rösterne. Uppkomna paria vota, gälle den mening, för hvilken den främste Ledamoten i Riddarhus-Directionen sig förklarar.

§. 11. Sådane anteckningar böra vara tvååne och förrättas hwardera med tvååne utprop, börende första anteckningens båda utprop ske på särskilda näst efter hwarandra följande dagar, så framt ej helgedag inträffar, då det sednare utpropet blifwer nästa söndag. Andra anteckningens båda utprop ske på en dag, hvilken bör vara den närmast helgfria före den, som Konungen i Råder bestämt till Ständernes sammanträde på Rikssalen.

Derefter må anteckning verkställas och Pollet meddelas, endast inför Riddarhus-Utskottet, hvilket i sådant ändamål sammanträder en half timma före hwarje Plenum. Ej må någon antecknas, eller Pollet erhålla, som icke personligen sig anmäler. Wid anteckningen, och då Inträdespollet erhålles, tilldelas hwarje Ledamot ett tryckt exemplar af denna Riddarhus-Ördning.

§. 12. Hwarje Utteman i behörig ordning antecknad blifwit, äge i sådant fall Hufwudman rättighet, att, i grund

*) Jemför Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse af den 14 Julii 1818, angående de Greflige, Friherrlige och Adelige Utternes åliggande, att komplettera sine uti Riddarhus-Archivet förvarade Genealogier.

*) 18 §. af Riksdags-Ördningen är intagen wid slutet af 19 Cap. d. B.

grund af behörig Fullmakt, Säte för annan Utt intaga. Har Huswudman Fullmakt utgifwit, ware han för den Riksdagen skild från utöfningen af Riksdagsmannarätt, utom i de fall, då Fullmäktig aflidit, sin rätt förlorat, utrikes rest, eller sin Pollet till Riddarhus-Utskottet återlemnad.

Dör den, som Fullmakt utgifwit, eller blifwer han sin representationsrätt förlustig, lemne Fullmäktig det Säte, han på grund af samma Fullmakt innehafte.

Blifwer, under påstående Riksdag, Fullmäktig Huswudman för egen Utt, och intager Säte för densamma, ware han likväl bibehållen wid innehafwande besattning såsom Elector, Utskotts- eller Nämnds-Ledamot.

Bag samma ware med den, som, under påstående Riksdag, blifwer Huswudman och intager Säte för en Utt af högre wärdighet.

§. 13. Den, hvilken första gången såsom Riksdagsman sig anmäler, ältige att om sin ålder, i fall sådant åstas, uppte bewis genom utdrag af Kyrkoboken isedan den församling der han född är. Finnes ej Kyrkobok, gälla då bewis af någon Konungens Embetsman i orten. Företer sig anledning, att inlemnadt betyg är oriktigt, blifwe inlemnaren genast tilltalad i laga ordning, och erhålle ej Inträdespollet innan han sig inför Domstol rättfärdigat. Innehålla de å Riddarhuset besintellege genealogiske tabeller fullständig underrättelse om den sökandes födelseår och dag,

är ej annat bewis af nöden; men påstår den sökande, att genealogiens uppgifter äro oriktige, hwile frågan om Pollets erhållande, tilldes han anskaffar bewis. Anmäla sig på en gång flere, som göra anspråk på Huswudmannarätt för samma Utt, eller på närmare Utlemannarätt, eller klagar någon deröfwer, att Pollet blifwit utlemnadt, på grund af förment oriktig genealogie, då blifwe eller fortfare att wara antecknad den, som enligt genealogien är närmast berättigad, tilldes den andre sin bättre rätt med antaglige bewis weberbärligen styrkt.

§. 14. Uppwisas wid en och samma anteckning twänne eller flere Fullmakter för en och samma Utt, warde alla, ehuru af behörig man utgifne, ogillade. Anmälas sådana Fullmakter wid olika anteckningar, gälle den, som först uppwisad blifwit. Den, som med obehörigt utgifwande af en eller flere Fullmakter beträdes, kommer för ett sådant förhållande, hwilket uti Riddarhus-Utskottet undersökas bö, ett anses Säte och Stämman på Riddarhuset för länge eller kortare tid förlustig, allt efter hwad Ridderskapet och Adeln in Pleno derom kan rättwist pröfwa.

§. 15. Den, hwars anhållan om Inträdespollet icke blifwit bewisad, ware berättigad, om han det öskar, att så förhållandet genom Dröföranden i Riddarhus-Directionen eller Riddarhus-Utskottet anmäldti först inträffande Plenum hos Ridderskapet och Adeln, på hwars Slutliga afgörande frågan kommer att bero.

2. Capitlet.

Om bröstarf.

1. §.

Dör fader, eller moder; ärfwe då Frälsemans och Bondes son efter landsrätt två lotter, och dotter treding. Men efter stadsrätt, tage Preste och Borgares son halft, och halft dotter. Doch skiffes efter landsrätt then jord, med boskap och äkerredskap, som Borgare å landet äger; och efter stadsrätt Frälsemans och Bondes hus och tomt i staden.)

Efter hwiska allmänna grunder, gifstörätt, olika utgår 10 C. B.; Rättigheten att göra testamente är annorlunda efter Lands- än Stads-Rätt 17 C. U. B.; Likafå Bords-Rätten 5 C. S. B.

Wi GUSTAF &c. göre wetterligt: Att sedan wid 1734 års Riksdag, då Allmänna Lagen blef antagen och gillad, anledning blifwit gjord om stadsfärdse å then Ursdelnings Lag, Wärends Hårads Urswe-Rätt kallad, som Albo, Kinnewalds, Norrwidinge, Konga och Uppwidinge Hårader, the ther utgöra thet gamla Wärends Land, att isedan år 1250, till godo niuttit, och hwilken stadgar, at Husfru skal gifstas

til hälften i Bondes bo och Dotter med Broder å niuta lika Ursvelott; Och uppå Rikens Ständers underdåniga tillstyrkande, i nåder är bewisat, thet thenna Stadga skulle anses, såsom et særskildt Privilegium, hwilket genom Allmänna Lagen icke wore upphäfwit, i anledning hwäraf Allmogem uti förberörde Landsort, från then tid therwid sig tryggat och alt Urs efter blifwit skiftadt, till thet nyligen fråga om bibehållandet theraf, wid Domstolen kommit at wäckas, hwärigenom Urswingar uti en beswärlig Rättegång skola blifwit inweklade, samt osäkerhet om en fast och oföränderlig Regel och rättföndre upkommit; Så hafwa Rikens nu församlade Ständer, uti skrifwelse af then 6 i thenna månad, thetta Årende hos Ds i underdånighet anmält, i äffigt at så berörde Utgamla Privilegium i Nåder gilladt.

Och emedan af Riks-Historien är bekant, at forðna Smäländske Dwinnor, Wärends Landets Inbyggares Mödrar, til ofstanämde förmons-rätt, gjort sig på et utmärkt sätt förtiente; Et tackfamt minne af dräpeliga gerningar äfwen hos Swenska Dwinnokönet, för samtida och efterkommande therigenom uplifwas, och thenna Ursdelnings Lag icke i någor måtto kan räknas ibland the häfder och Landseder, som medföra ofstick; Dy och uppå thenna Ds af Rikens Ständer gifne anledning, wele Wi genom thenna Wår Allmänna Förordning hafwa Wärends Hårads Urswe-Rätt för ewärdelige tider i nåder gillad och stadfäst. Xgl. Förordn. den 26 Junii 1772.

2. §.

Äro alle barnen döde, eller någor af them, och lefwa barn, eller barnabarn efter; tage sons barn, eller hans afkomma, så mycket af arfwet, som son, och dotters barn, eller hennes afkomma, så mycket, som dotter. Och ehwad the äro flere, eller färre, niute äntä ej mer, eller mindre, än thetas fader eller moder taga borde, thet han, eller hon lefde. Ej må någor annar arf taga, så länge bröstarfvingar äro til, antingen the äro närmare, eller fiermare i rätt nederstiggande ått.

Suru hufvons barn, men ej dese senares afkomlingar träda i faders eller moders ställe, 3 C. 2, 3 och 7. §. S. U. B.; Säljarens barn och bröstarfvingar äro närmast att lösa i börd, 6 C. 1 och 3 §. S. S. B.

*) 13 §. af de för Prästerkapet den 16 October 1723 utfärdade Privilegier wisar, huruledes alla Präste-Läse-mästares och Schole-besjterers Ankor, med sine egne och den dödes omyndige och oförsörjde barn, måge, efter deras Måns affall, behålla ett Nådår, äfwen som, att dese Ankor, uti Arskiffen efter deras Mån, äga dela godset, löst och fast, ehwarst, det är beläget, efter Stads-lag, så att husfrun tager halsparten emot barnen, och Dottern så godan lott som Sonen, Syfter som Broder, efter förra wanligheten. Enhandda stadganden finnas och redan gifne i 13 Rom. af Presf. Priv. den 1 October 1675, med tillägg som orden lyda, "efter som sådant för thetta aemtenligen" så präcifierat och af Sal. Konung JOHAN Anno 1569 "bewisat och Confirmerat är." Och yttre Verbman, i sine Förel. öfwer U. B.; pag. 16: "Så wäl X. Ref. 1569 som Presf. Priv. tala endast om Barn och gifwa Prästerkapet thet Privilegium the sökt, nemligen att thetas dötrar skulle, efter them, så lika lottor som Söner. Thetta kan theföre ej lämpas till the öfrige eller bak- och sido-ark, hwäruti the icke åstundat någon særskilt Lag; Wi söla theföre, i thesa bak- och sido-ark efter Presfer, then allmänna Lagen och Rätten, the then döde hafwer sitt bewisat eller sin tjenst. Thet 17 C. 5 §. d. B. innehåller ej något som häremot strider."

3. Capitlet.

Om bakarf och siboarf.

1. §.

Äro ej bröstarfvingar til efter then döda; så äro fader och moder. Leswa the både; ärfwen efter landsrätt, fader två delar, och moder triiding; men efter stadsrätt halft hwarthera.

Är hustru wid mannens död hafwande, 6 C. 1 §. 2 B.; Om makars gifvorrätt efter Lands- och Stads-Rätt, 10 C. 2, 3, 4 och 5 §. 5. G. B.; Äga Domstol i arfs-twister, 6 C. 5 §. 8 C. 2 §. 10 C. 2. §. 2. B.

2. §.

Leswer ej utan enthera af them, och äro syster til, ett eller flere, efter then döda, som ärfwas skal; ärfwen the med fader, eller moder, och tage fader eller moder sin del, som i 1 §. sagdt är, och syster thet, som theas fader eller moder ärfwa bordt, om then leswat. Äro of then dödas halfsyster til, och komma the alle af samma fader eller moder som döb är; ärfwen of the med samsysterne lika, broder broders del, och syster systers del. Är någotdera af sam eller halfsysterne, eller the alle döde, och leswa barn efter them; träden så the i fader eller moder fins ställe och rätt. Är ej utan ett sam eller halfsyster, som arf med moder tager; niute så halft hwarthera. Leswa ej sam eller halfsyster, eller barn efter them, utan barnabarn; tage fader, eller moder, som leswer, altsamman. Likaledes tagen hel och halfsysterne, eller theas barn, alt ärfwet, om både fader och moder döde äro; och delen thet sig emellan som i 3 §. sägs. Äro halfsysterne födde af then fader, eller moder, som leswer och sielf arf tager; så äga the ej någon del i thet arf.

Suru halfslägt träder till arf med helslägt, 5 §. d. C. Om bröstarf, siboarf och bakarf äro tillsammans i dens hand som ärfwes, 12 §. ib.

3. §.

Äro äro både fader och moder döde, och leswa syster efter; delen the sig emellan ärfwet, och tage efter landsrätt broder två delar, och syster triiding, och efter stadsrätt halft hwarthera. Äro of then dödas halfsyster til, wären the med samsysterne samarfwa; och tagen the alle, som af samma fader äro, then del, som theas fader taga bordt, och the, som af samma moder äro, then del hon taga bordt, och delen sig emellan som förr sagdt är. Är något af sam eller halfsyster, eller the alle döde; ärfwen så theas barn, som i then 2 §. stadgadt är.

4. §.

Äro ej fader eller moder, sam eller halfsyster, eller theas barn til; ärfwen så faderfader och fadermoder, eller, the enthera döb är, then som leswer, två delar, och moderfader och modermoder likaledes en triiding, the then döde lydt under landsrätt, men hälften, the then döde lydt under stadsrätt. Äro the å enthera sidan både döde, och leswer något å andra sidan; tage then altsamman, ehwad then är å fädernet, eller mödernet.

5. §.

Äro ej the til; så är faders hel och halfbroder, och faders hel och halfsyster, moders hel eller halfbroder, och moders hel eller halfsyster, the äro samarfwa; och tagen then dödas fädernes fränders fädernes del, och mödernes fränders mödernes del, som i 3 §. sagdt är. Ej måge the af halfsläkten til annan del af ärfwet träda med helsläkten, än then, som theas fader eller moder, genom hwilken the med hwarannan skilde äro, hade efter ätterräkningen taga bordt, om then leswat.

6. §.

Äro ej the til; så äro faderfaders fader och moder, fadermoders fader och moder, moderfaders fader och moder, modermoders fader och moder samarfwa.

Surenledes arf delas mellan fader-fader och fader-moder, moder-fader och moder-moder, 4 §. i förew. C.

7. §.

Äro ej the til; så äro then dödas sam eller halfsysterne barnabarn. *)

8. §.

Äro ej the til; så äro bröstarf, som äro faders hel eller halfbroders, och faders hel eller halfsysters barn, så och systerne, eller moders hel eller halfbroders, och moders hel eller halfsysters barn, samarfwa; the kallas systerne barn. Är något af them både å fäderna och å möderna skild med then döda; niute så han både fädernes och mödernes del.

9. §.

Äro ej the til; så äro faderfaders och fadermoders, moderfaders och modermoders hel eller halfbroder och syster.

10. §.

Äro ej the til; så är faderfaders faderfader, och faderfaders fadermoder, faderfaders moderfader, och faderfaders modermoder, fadermoders faderfader, och fadermoders fadermoder, fadermoders moderfader, och fadermoders modermoder, moderfaders faderfader, och moderfaders modermoder, moderfaders moderfader, och moderfaders modermoder, modermoders faderfader, och modermoders fadermoder, och modermoders moderfader, och modermoders modermoder.

11. §.

Twista fiernare siboarfvingar sig emellan, och äro the i lika led, men olika gren; tage så then ärfwet, som är af närmare stamfader med then döda. Äro the både til gren och led jämnskylde; wate så samarfwa. **)

12. §.

Äro bröstarf, siboarf, eller bakarf fallne tillsammans i thens hand, som ärfwes; gånge the med, som sagdt är, utan åtskilnad ifrån hwad stamm egendomen kommen är.

Kongl. Maj:ts Dom uti then til Kongl. Maj:ts öfwerste ende ifrån Thejs och Riksens Götha Hof-Rätt, genom ordentligt sökande inkomne sak, emellan A, å ena, och B, å andra sidan, angående then förras påstående, at A måtte njuta en broderdel, jemte tagelott uti then lösa och fasta egendom, som honom tillika med B tillfallit efter theas afledne fadermoders och modermoders halfsyster C; hwilket B bestrider, med påstående, at thetta arf bör them emellan delas lika eller til hälften för hwarthera; Eberöfwer Hof-Rätten then 22 Maji innewarande år dömt, samt i följe af 3 Cap. 7 §. 2. B. jemförd med 2 Cap. 1 §. samma Balk, profwat B wara berättigad, att som både samarfwa med A; och jämwäl manlig warande arfwinge, till hälften träda til arfs med honom, samt äga lika lott och del, så at B wid lagligt stiftet sin tillfändiga andel så i löst som fast, med ränta och affkomst, utan affeende på then af A obefogadt påstådde tagelott bordt fullt gent fulla hafwa at utbekomma; therutinnan A i underdånighet ändring söker. Affagd Stockholm i Rådskammaren then 22 November 1754. Kongl.

*) Jemför Kongl. Maj:ts Dom den 22 Nov. 1754, wid Capitlets slut.

**) Se noten till 1 Capitlet denne Balk.

Kongl. Majt har the i thenna sak inkomna handlingar, samt hwad Parterne widare både skrift- och muntligen påmint, Sig i Nåder föredragas lätit. Och ätthen- stund then grund uti Eagen finnes i allmänhet, både til bröst-bat- och sid-arf wara lagd, att efter Landsrätt skil- nad bör göras af fönen, hos them, som äro i närmas- te blodsband med then döda, och at thesas arstätt, som i si- ar, näst äro, skal isfrån them, att efter som skil- ligheten är, genom grenar och leder hänledas och sig rätta; hwar- i äre stadgas i 2 Cap. 2 §. Arf. B. om bröstarf, at om alle barnen äro döde, eller någor af them, och lefwa barn eller barnabarn efter, tager sons barn eller hans affomma så mycket som Son, och at om the äro flere eller färre, njuta the änta ej mer eller mindre, än thesas fader eller moder taga bordt, ther han eller hon lefde; Sedermora om bat- och sid-arf i 3 Cap. 1 §. at när ej bröstarfvingar äro til efter then döda, tager fader efter Landsrätt två delar, och moder tredjung; och i 2 §. at lefwer ej utan enthera af them, och äro syffon til, et eller flere, så ärfwa the med fader och moder, och tager fader eller moder sin del, som förut sagt är, och syffonen thet som thesas fader eller moder ärfwa bordt, om then lefwat; jämwäl at syffons barn träda i fader eller moder fins ställe och rätt; Widare i 3 §. at om then döde lemnat hel- och half-syffon efter sig, taga the alle, som af samma fader äro, then del, som fadren taga bordt, och the som af samma moder äro, then del hon taga bordt, hwilket äfwen i 5 §. uprepas, hwarest i all- mänhet stadgas, att ej måge the af halfskäften til annan del af arfwet träda med hellskäften, än then, som thesas fader eller moder, genom hwilken the med hwarannan skil- de äro, hade efter återräkningen taga bordt, om then lef- wat; Uttermora i 4 §., så faderfader och fadermoder, moderfader och modermoder komma til arfs, at skilnad bör efter Landsrätt göras emellan fäderna och moderne, så at om faderfader dödd är, tager fadermoder två delar, och så widare, hwilket jemwäl af lika grund bör i ädt tagas, när faderfaders fader och moder, fadermoders fader och moder, moderfaders fader och moder, samt modermoders fader och

moder efter 6 §. Håla taga arf, fast för fortheten skub- thet, som i berörde 4 §. är på förberörde sätt skedd, hde åter ej uprepas: Förthensful, och som eburu i 7 §. af sam- ma Cap., ther sam- eller halfsyffons barnabarn warda til arfs tagande nämde, allenast utfäres, at the äro samarwa, the dock enär grenarne, hwaruti the äro med olika kön be- gynte, så mycket mindre, kunna efter Landsrätt wara jämn- arfwa, som sådant skulle wika isfrån föregående allmänna grund, ther likwäl, om Eagens mening warit sådan, thet så nödwändig blifwit utfäst, ej mindre än thet afwikande, som skedd i 2 §. af samma Balk och Capital, så et sam- eller halfsyffon med moder arf tager; hwarförutan thenna skilnad än ytterligare wises ej allenast therigenom, att then dödas sam- eller half-syffons barn, fastän närmare, dock ej hafwa annan rätt, än at alle tillsammans taga sin fader eller moders del; Och syffons barnabarn eljest skulle hafwa bättre eller sämre rätt, än the, hwilkas affomma the äro, samt en i särmare led, njuta mera eller mindre förmon, än then, genom hwilken han til arfwet kommit, utan och i synnerhet af 8 §. i meränämde Capital, angående arfsträtt för brölingar och syfflingar, the the äro i lika led med syffons barnabarn, eftersom, änskönt the äro samarwa, icke thet mindre stadgas, at then, som både ä fäderna och mö- dernes är skild med then döda, tager både fädernes och mö- dernes del, och således får en emot dubbel blodsband swa- rande rätt til arfwet; Allså och emedan ej andre eller när- mare grenar af then döda Fru C. blodsförwänder äro, än the, som af hennes enda half-syster D. härstamma, och be- gynnas i hennes nu afledne son E. och nu afledne dotter F.; isfrån hwilka, efter förenämde grund, skilnaden i arfs- stäcken för thesas affomma hänledas och tagas bör; Sy- präfwat Kongl. Majt rättwist, at andra Hof-Rättens i thenna sak then 22 afledne Majt affagde dom, och förkla- ra bemälte A herättigad, til två delar i thet efter merbe- målte Fru C. i löst och fast fallne arf, som efter Landsrätt kommer at delas, och jemwäl til tagelott i thet fasta. Thet wederbrytande etc.

4. Capitlet.

Suru ärfwas skal, när man ej wet hwilken af Arfvingar annan öfwerlefwat.

1. §.

Simar then olycka, at the, som hvars annars arfvingar äro, dö i krig, siönd, pest, eller andra sådana fall, och wet man ej hwilkenthera annan öfwerlefwat; så ärfwes hwarthera af sin när- masta skildeman.

Hwilla äro hvars annars arfvingar, 2 och 3 C. A. B.; Dräpa the hwarannan, som äro hvarsannars arfwin- gar, 6 C. 6 §. f. B.

2. §.

Ar moder dödd, och dödd fader sedan med barnen, ehwad han hafwer ett eller flera, och wet man ej, hwilken först dödd blef; ärfwe så fader-

nes fränder fadren, men af barnens moderne och annat thesas gods, tage fädernes arfvingar fä- dernes del, och moderne arfvingar moderne del. Sammaledes ther fader är dödd, och modren dödd sedan med barnen, och man ej wist wet, om moder, eller barn först dödd; så ärfwe moderne fränder henne, och skifte sedan barna arfwet emellan sig och nästa fädernes fränder, som lag skiljer.

Fränder ä fäderna och ä moderne och om ordningen dem emellan wid arfstägt, 3 C. A. B.

3. §.

Kan thet i thesa fall wisas, at enthera längre lefwat; ware han thes arfwinge, och hans arfvingar ärfwe honom.

5. Capitlet.

Om barn födes dödt; och om hustru säger sig hafwande wara, så mannen dödd.

1. §.

Thet barn, som dödt födes, må ej ärfwa. Nu säga barnets fädernes fränder, at thet war dödt födt, och moder, eller hennes arfvingar, at thet war qwickt födt; är thetill ej mer än ett witne, qwinna eller man, som när war, och modren eller hennes fränder, som wid födslen warit, kunna thet wittnets ed med ed sin fylla, at barnet war qwickt födt; ärfwe så barn fader sin, moder barn sitt, och hennes arfvingar henne. Fal- ler annat arf medan barnet ännu i moderlifwet är, och födes thet med lif fram, ware lag samma. Hafwer ingen, utan modrens fränder när warit; så äger hwarcken hon, eller the witsord. Dödd modren i födslen, och barnet lefwer efter

henne; ärfwe så thet sin moder, och barnets arf- wingar barnet.

Om mannens arfvingar illa handtera hustru så att so- faret deraf förgås, 6 C. 2 §. A. B.; Ett witne gäller blott för halft bewis, 17 C. 29 §. A. B.

Om barnmorsfors äliggande att warfamt och för- siktigt uttra sig öfwer grannliga frågor, se 17 och 18 §§. i Barnmorske-Regl. den 25 Aug. 1819, anm. wid 16 Cap. A. B.

2. §.

Nu dödd mannen, och finnes hustrun efter honom hafwande wara; niute hon så underhåll af bo oskifte, medan hon hafwande är, ehwad barnet sedan födes qwickt eller dödt. Säger hon sig hafwande wara, och synes thet ej ä henne; skal- le så borgen, om hon uppehålle af boet niuta wil. Kan

Kan sedan pröfwad, at hon thet swikeliga föregifwit, eller föder hon barnet senare, än at thet för mannens arfwinge hållas må; gælde tå åter, hward hon af mannens lott i boet til födo fått, eller författ hafner. *)

Huru borgen godkännes, 26 C. 8 §. R. B.

*) Uti ett särskildt mål har Kongl. Maj:t, i Dom den 13

Maji 1829, på grund af Sundhets-Collegii Utlåtan- de, förklarad det barn oäkta som ej blifwit framfödt före än 320 dagar efter mannens död. § 2 C. 1 §. R. B. af Nya Lagförslaget har man antagit tiden för hafwande tillståndet till 300 dagar eller 20 dagar ut- öfwer den mest wantliga; Och uplysa Motiverne till samma Capitel, att, enligt Rikets äldre Lagar, det barn ej fick taga arf som framföddes sebnare än i ti- onde månaden efter fadrens död.

6. Capitlet.

Att then ej ärfwa må, som annan dräper.

1. §.

Ej må någon arf taga efter then, som han med wilja dräpitt, utan ware han och alle therifrån skilde, som genom honom kunde komma at ärfwa.

Dräp med wilja och om man bjuder eller leger annan at dräpa, 24 C. M. B.; dräp å förädrar, barn och sy- skon, 14 C. 1 §. f. B.

2. §.

Dör mannen, och lemnar hustru efter sig hafwande, warder hon, eller fostret, eller både, af mannens arfwingar dräpne, eller warder hon så illa hamlad *) och handterad, at fostret theraf förgås; ärfwe tå barnet fader sin, och moder barn sitt, och hennes arfwingar henne. Hafwer modren gifwit arf ut til mannens arfwingar, förr än hon wiste sig hafwande wara; baren the thet åter.

Dräper någon hafwande qwinna eller slår henne så att fostret förgås, 22 C. 7 §. M. B.; Förgjör någon an- nan med förgift, 17 C. 1 §. f. B.; Fördriwos foster, 16 C. 3 och 4 §. f. B.; Dräpes hafwande qwinna med wä- da, 20 C. 5 §. f. B.

3. §.

Dräper man sin hustru med wilja, eller af groft wällande; tå hafwer han förwerkad sin gifstorätt, i alt thet gods, som hon fördt med sig i boet; och thet tage hennes arfwingar, så wäl thet af thet öfriga i boet, thet hustrun war gift och gifwen til **), och morgongäfwan, om then i lösdren utfäst är. Hafwa the barn sam- man; tå skola the henne ärfwa, och tage näste mödernes fränder barnen och thetas arf i sin wär- zo, medan the omtyndige äro. Dö the barn, och hafwa ej barn efter sig; the ärfwe aldrig fader, som dräpitt hafwer, eller hans skyldeman något af thet arf, som barnen efter thetas dräpne mo-

*) Samla: stympa, mutilare; eller egentligen, basa, suf- fragines alieni succidere. Jbve Gl. Sv.

**) Se noten wid 13 C. 5 §. G. B.

der fått hafwa, utan gånge thet til barnens skyldeman å mödernet. Dräper hustru man sin; wa- re lag samma, och hafwe hon thetill förwerkad sin morgongäfwö.

Dräpa ägta makar hwarannan med wilja, 14 C. 1 §. M. B.; Om dräp, som sker af wällande, 28 C. f. B.; Morgongäfwö skall förr wäqslu utfästas antingen i löst eller fast, men ej i båda tillfä, 9 C. 2 §. G. B.; Dör mannen och är ej morgongäfwö utfäst, 7 §. ib.; huru omtyndigs egenom bör wärdas och redowisas, 22 och 23 C. R. B.; Skyldeman å fäderne och möderne sidan, 3 C. f. B.

4. §.

Nu sker dräp med wäda; tå hafwe ingen- thera förbrutit sin rätt.

Om dräp och bana som timar mer af olycko, än an- nars wällande, 29 C. M. B.

5. §.

Agar fader eller moder barn sitt så hårdeli- ga, at thet får död ther af, eller dräpa the thet af annat swårt förseende; hafwe tå för sig och sina fränder förwerkad alt, thet han eller hon ärfwa borde. Pigger moder ihjäl barn sitt emot sin wilja, miste tå ej arf.

Dräper fader eller moder barn sitt med wäda, thet doct grof förseelse är, 30 C. 1 §. M. B.; Eller agar det så hårdeliga att det får död deraf, 3 §. ib.; Pigger moder ihjäl barn sitt, 2 §. ib.

6. §.

Äro twänne hvars annars arfwingar, och dräpa the hwar annan i wredes mode; ärfwe tå ingenthera then andra, antå at then ene lesfer längre, än then andre, utan tage närmaste fränder arf, hwar efter sin skyldeman. Nu kan thet pröf- was, at enthera hafwer dräpitt then andra i rät- ta lifsnöd; tå ärfwe then saklöse, och sedan hans arfwingar, thet then brottslige ägde.

Dräpa två hwarannan i bråd stillnad, 24 C. 10 §. M. B.; I enwig 11 §. ib.; I rättet lifsnöd eller under selfförswar, 26 C. 4 §. och 29 C. 1 §. f. B.

7. Capitlet.

Om them som genom grofwa misgjerningar sin arfbrätt förwerka, och om bittoget *) mans, och thes barns arf.

1. §.

Hafwer någon förwerkad sitt gods, fast eller löst, under Kronan, som i Misgjernings-Balken skils, och faller honom arf til, sedan han sakfärd är; tage han tå ej thet arf, utan närmaste arf- winge hans.

För hwilka brott wagen utfätter förlust af fast eller löst

*) Bittoget: subditi, landsflyktig, proscriptus in exili- um ejectus. Spegels Gloss. Sv. Got. — Loccentius öfwerätter Bittoget med proscriptus, hannitus vel exsul och härleder ordet af bil spatium (rymd, af- stånd) och låga proficiisci.

gods, 4 C. M. B.; 6 C. 1 och 4 §. f. B., 21 C. 3, 4 och 5 §. f. B., samt 22 C. 3 och 4 §. f. B.

Förwärfkar någon af Ridderskapet sit Gorde-gods under Kronan, i sådane mål, som lag säger, innänges ej deruti des hustrus; Barns eller Folks rätt och del, af jord och lösdren, utan rätta äganden skall sådant obehindradt behålla. Det förbrutne och Kronan till- fallne Godset, efterlåtes någon af dem i slächten; Döet Kongl. Maj:t förbehållit, hwilken Kongl. Maj:t synes det af Råde att unna; som sig dertill troligen förtjent gjort, ware sig en eller flere: Skolandes like benådun- gar ej anses för Donationer och Förlänningar, utan fö-

Jom Fräffe behålla den Natur de före förbrytelsen haft; Ridd. och Ad. Privil. Den 16 Oct. 1723, 26 §.

2. §.

Warder man bilfog lagd, eller rymmer af landet för grof misgierning; så åger han ej något arf här i Riket taga, ej eller hans barn, som aflade äro, medan han bilfog war, utan tagen thet hans närmaste fränder emot borgen. Får han frid; gifwen thet åter. Får han ej frid; så måge the thet arf behålla. War barn afladt, förr än han bilfog blef, eller afwek; thet må full arfslott niuta, ändå at thet utländes födes.

Dwergifwer någon sitt fädernesland och sätter sig alldeles neder att bygga och bo under främmande herrskap, 15 C. 7 §. N. B.; Rymmer gålden för guld och söker ej lejd, eller underlåter inom ett år tillkännagifwa laga förfall, 16 C. 5 §. S. B.; Faller något af från wår rätta Evangeliska Lära, 1 C. 3 §. M. B.; eller sprider ut willfarande lärofats, 4 §. ib.; Låter någon sig bruka såsom sändebud ifrån fremmande herrskap, eller går fremmande sändebud tillhanda i det deras förrättning angår, 4 C. 7 §. f. B.; Utspider man i ondt uppsåt lögnen och falska rykten, 6 C. 5 §., 60 C. 4 och 5 §. §. ib. Om rymd dräpare ej söker eller ej begagnar Konungens lejd 26 C. 1 §. ib.

3. §.

Ur något til wiß tid bilfog lagd; stände hans gods och arf honom tilhanda, til thes han kommer åter, och niute han af rântan och afgäl-

det thet qwar är, sedan hustrun och barnen thet af nödigt underhåll fått hafwa.

Huru hustru må, under mannens frånwaro, till nöd törst sälja af boets fasta eller lösa gods, 11 C. 6 §. G. B.; Dwergifwer mannen af ondka sin hustru — hennes och barnens rätt i sådant fall, 13 C. 4 och 5 §. §. f. B.; Skiljas makar; efter dom, till fäng och säte, ägen de jemte barnen underhåll af boet, 16 C. f. B.

4. §.

Warder något för affall ifrån wår rätta evangeliska tro och läro, förwißt Riket; eller träder swenssk man utrikes til willfarande läro; then må ej sedan arf i Sverige taga, utan falle thet andra then dödas nästa arfvingar til, thet han ej låter sig rätta, och kommer på Konungens nåd åter, inom fem år, ifrån thet han Riket förwißtes, eller utländes affall gjorde; doch hafwe ej rätt til then rânta, som förut upburen är.

Om affall ifrån den rätta Evangeliska läran och om willfarande Låras utspribande, 1 C. 3 och 4 §. §. M. B.

Huruledes Soldater, Krigs-, Handwerks- och Tjenste-folk, äfvensom Sjömän, dereft de olofligen och hemligen begifwa sig ur Riket, och ej återkomma, förlora arfsrätt, inhemtas af K. Förordn. d. 18 Febr. 1768, Regl. för Coopwaerdie-Steppare och Steppfolk d. 30 Mars 1748, samt öfrige Författningar, antefnade wid 6 Cap. 4 §. M. B.

8. Capitlet.

Huruwida barn, som aflas i fästning, lönskaläge, hordom, eller förbudna leder, måge arf taga.

1. §.

Aflar man barn i lönskaläge, och tager sedan qwinnan til ähta, eller henne ächtenkap tillsäger, men enthera döer, förr än wigsel åkommer; så tage barnet arf, som barn af laggfsto fäng.

Barnen i de fall §. affer, äro ägta och qwinnan njute laggfst hustrus rätt, 6 C. 1 §. G. B.; Huru barn och bröstarfvingar träda till arf, 2 C. N. B.; Om ansvar för lägersmål, 53 C. M. B.

2. §.

Samma lag ware, thet fästeman häfvar sin fästeqwinno, eller thet man lägrar mö eller enka, under ächtenkaps löfte, och aflar barn med henne.

Häfdas fästeqwinna, mö eller enka under ägtenkaps löfte, 3 C. 9 och 10 §. §. G. B.

3. §.

Fäster man sig twänne, som ej weta af hwars annars fästning, ehwad han så aflar barn med den första, eller andra af them, eller med begge; ware lag samma.

Ansvar för then, som fäster sig twänne och hwilkendera fästningen är gilt, 3 C. 5 §. G. B.; Fäster man sig owetandes med den, som för fäst är, 6 §. ib. Om lägersmål i fästom, 54 C. M. B.

4. §.

Fäster, eller gifter man sig med twänne, och kan then senare fästeqwinna eller hustru öfwerthgas, at hon wetat af then förra fästeqwinnan eller hustrun; afla the barn samman; niute thet ej annan rätt, än i then 7. §. sägs.

Fäster man sig twänne, 3 C. 5 och 6 §. §. G. B. Huru twegifte straffas 9 C. M. B. Om lägersmål med sednare fästeqwinna, 54 C. 3 §. f. B.

5. §.

Hafwer något gått i annat gifte, så ingen-thera wiste, at förra man eller hustru lefde, och fått thet lof til, som lag säger; tagen the barn, som i thet ächtenkap aflade äro, fullt arf efter

fader och moder, ändoch sedan finnes, thet förra maken lefwat.

Huru tillfäd i ägtenkap winnes, då bortrest maka en längre tid uteblifwit, 13 C. 6 §. G. B. Kommer den sedan hem igen och wiser laga förfall med fulla skäl, siftnämnde §.; Qwad i detta fall af boet tillkommer den maka, som måste wika, 5 C. 3 §. f. B.; Barnens rätt i denna händelse, 2 §. ib.

6. §.

Ur qwinna wäldtagen och warder thetas hafwande, och föder barn; niute thet barn samma rätt, som annat ähta barn.

Om wäldtägt, 22 C. 1, 3 och 4 §. §. M. B.; Häfvar man afwita qwinno, 1 §. ib.

7. §.

Aflar man barn i lönskaläge utan ächtenkaps lofwen, eller i hordom, eller i förbudna leder; the barn måge ej annat arf taga, än efter egna barn och bröstarfvingar, doch niuten the af fader och moder nödörftig födo och upfostran, til thes the sig sielfwa nära kunna. Dör enthera af förälbrarna, och lemnar ej gods efter sig; föde så then barnet, som efter lefwer.

Ansvar utfätses: För lönskaläge i 53, 54 och 58 C. M. B.; För enfalt och twesalt her, i 55 och 56 C. f. B.; För blodfäm och lägersmål i andra förbudna leder i 59 C. ib.

8 mom. af R. Brevvet d. 17 Oct. 1778, införd wid 16 Cap. 1 §. M. B. wisar huruledes Konungens Befallningshafwande må använda wisa medel till understöd för lägrade qwinners barn, hwilka förälbrarne sielfwe icke förmå med tillräckligt underhåll förfö.

Däfte barn, som njuta allmänt understöd, uppfödas utan asseende på mödrarne, i den Lutherska Låran. K. Kung. d. 24 Jan. 1781, införd wid 1 Cap. M. B.

8. §.

Dör thet barn, som i hordom, eller lönskaläge födt är, och lemnar egendom efter sig; gånge thet med, som om annat arf.

Om bröstarf, bakarf och sidarf, 2 och 3 C. N. B. 9. Cap.

D. Capitlet.

Om egendomens laga uppteckning efter then döda.

1. §.

När dödsfall timar, så skal man eller hustru, som lefwit efter, ehwad förord gjorde äro, riktigt uppgifwa och låta noga uppteckna alltsammans i boet, så löst som fast, sådant, som thet wid dödsstimmans war, med alla skrifter och handlingar, fordringar och gäld, i arfwingarnes, eller theras förmyndares, eller ombudsmåns närvaro: skrifwe och samma uppteckning under, thet then gälla skal, med edelig förpligtelse, at ej något med wilja och wetskap är dölgdt och utelennadt, utan allt riktigt uppgifwit; och ware änta pligtig, thet så fordras, at then med liflig ed besanna. Beswer ej man eller hustru, gifwe så arfwingarne up egendomen till uppteckning, eller the, som then wid dödsfallet om händer haft, och skrifwe uppteckningen under, som nu är sagdt. Ar egendomen i landet, eller sådan, som ärfwes efter landbrätt; kalle så goda män, som efter bästa förstånd then wärdera, och skrifwa uppteckningen jemwäl under. Lyder arfwit under stadsbrätt; så skola Borgmästare och Råd nämna tvånane, eller flera rebeliga män, som thet förrätta. I prestahus måge arfwingar kalla och bruka thet till, then the helst sielfwe wilja.

Ägtenhets-förord få endast afse den gistorätt hwarandra måkan njuta skall, 8 §. 1 §. G. B.; hvilka äro närmaste arfwingar, 1, 2 och 3 §. I. B.; Skilnad i arfwit efter Lands och Stadsbrätt, 2 §. 1 §. f. B.; De flydbigheter, som älligga förmyndare och ombudsmän 22 och 23 §. ib. samt 18 §. G. B.; Ar arfwinge så sierran stadd att ej säkert bud kan till eller ifrån honom komma, 12 §. 1 §. A. B.; Suru gäldbunden mans egendom bör upptecknas, 16 §. 1 och 6 §. G. B.; Att jemwäl arfwitsten skola underskrifwas af arfwingar, eller deras ombudsmän, 12 §. 1 §. A. B.; Döjer man wid boupppteckning något uppställiga, eller falskliga uppgifwer, 9 §. 7 §. f. B.

Som Allmänna Lagen uti 9 Cap. 2 §. Ärfda-Balken förbinder Domaren att hafwa wärdnad derå, att Boupppteckningar warda hållne inom den uti Lagen föreskrifne tid, samt uti 20 Cap. 6 och 7 §§. berörde Balk stadgar angående Domarens flydbighet, att uti derskades nämnde fall förmyndare för ommyndig förordna; alltså, och på det att Domaren, å hwilken Lagen i förenämnde mätto wärdnad om ommyndig och dess egendom lagt, ej må sakna underrettelse om tiden; då dödsfall ibland dem, hwaras Sterbhus till hans Domfoga höra, och till förekommande af de mångfaldige oredor, som förorsakas deraf, att omyndige icke blifwa med förmyndare försedde; samt att Boupppteckningar icke warda hållne och hos Rätten ingifne; har Kongl. Majst, med anledning af hwad redan genom **Stats-Contoirets Kung. d. 14 Jul. 1778** blifwit förordnad; angående Prästerkapets flydbighet, att i Städerna till Magistraterna, och å Landet till Håradstinglingen afgifwa förteckningar på alla timade dödsfall uti Präste-, Borgare- och Ståndspersoners Sterbhus, härigenom i Räder welat stadga och påsjuda, att Prästerkapet å landet skal wid hwarje laga Håradsting låta tillfälla Håradshöfdingarne behörige och till deras enlighet med kyrkoböckerne, med Prästerkapets underskrift och inlyggande styrkte förteckningar på alla de emellan Tingen ej allenast ibland Prästeståndet och andra ofrälse Ståndspersoner, utan och ibland Allmänna timade dödsfall; äliggandes det Håradshöfdingarne att hafwa noga och tillbörlig wärdnad derå, att omyndige warda med förmyndare försedde, och att boupppteckningar, till hwilkas hållande Sterbhusdelägare å Landet äga att kalla och bruka den de helst sielfwe wilja, warda inom den i Lagen föreskrifne tiden upprättade, samt att det ena exemplaret deraf till Håradstingen ingifwes; och bör det andra, som af wederbörande Sterbhusdelägare tillika för Rätten uppwijses,

sedan derå anteckning om ingifwandet blifwit af Håradshöfdingens påskrifwen, till Sterbhusdelägarna återlemnas, utan att de skola wara skyldige något i lösen för sikk påskrift betala *). **K. Förordn. d. 31 Maj 1793.**

Detta stadgande är ytterligare förnyadt, genom 1 puncten i **K. Br. d. 11 Julii 1806**, hwarit jemwäl förekommer, att Consistorierna böra iakttaga **Circulaire-Brefwet af d. 4 Julii 1770**, hwaruti dem anbefalles, att af Prästerkapet ärligen infordra och till Ribbarhus-Directionen insända förteckningar på födda, gifwa och döda af Adelen så på mans- som qwinnosidan.

Genom 2 puncten af nyhånnde **1806 års K. Br.** är tillika förordnad, att hwad Städerna utom Stockholm och Göteborg, angår, för hwilka särskild föreskrift redan gifwen är, bör Prästerkapet rätta sig efter hwad förut i anseende till Städerna är stadgad, att nemligen förteckningar på timade dödsfall i Förfamlingarne skola af Prästerkapet hwarje halft år till Magistraten ingifwas.

I Stockholm böra Klokarne till Justitia-Collegium hwarje Lördag ingifwa tillföreltelige förteckningar på alla dem, som i Förfamlingen den wekan blifwit döde, födde eller wigde. **Instruct. för Just. Coll. och Förmynd. Kamm. d. 12 Dec. 1764, §. 3. **).**

Kongl. Majst har tagit i öfwerwägande Amiralitets- Civile- och Militaire-Staternes i Carlscrona, genom Justitiarien N. hos K. Majst i underd. gjorda anhållan, att wid de bland dem warande ofrälse mäns dödsfall, deras sterbhus kunde få njuta sådan befrielse från bouppptecknings- och skifteskostnader, som enligt **K. Brefwen af den 29 Oct. 1755** och **d. 24 Mars 1756** dem varit förund, eller of, utan att Magistraten anlita, till Bouppptecknings- och skiftesmän, sielfwe få utse och antaga någon behörig person inom sig, till hwilken de helst ägde förtroende; Och allensfund Amiralitets-Staterna från längre tider varit berättigade, att så deras boupppteckningar och skiften fördrattade utan erläggande af den afgift, som enligt Författningarne sådana sterbhus måste widkännas, uti hwilka Magistraterna bouppptecknings- och skiftesmän förordna, samt Magistraten i Carlscrona, som således någon inkomst af sterbhusen inom nämnde Stater af ålder ej tillhört, för det närwarande icke eller annorledes deraf kommit i åtnjutande, än såsom en förment följd af K. Majsts för Krigs-Domstolarne **d. 14 Mars 1791** utfärdade Rättegångs-Ordning, hwarigenom stadgad blef, att alle civile twister, hwilka Amiralitets-Rätten förut tillhört, skulle från deras jurisdiction afgå, och wid wederbörande Domstolar handteras och afgöras; förden skull och som Amiralitets-Staternas bibehållande wid berörde deras rättighet icke uti nästnämnde Författning någon rubbning förorsakar, samt då boupppteckningar, ehvem derwid nyttjas, skola till Rådhus-Rätten ingifwas, det tillhör samma Domstol förordna Förmyndare, och de uppkommande twister om arf, förmynderskap och testamenten ankomma på Rådhus-Rättens pröfning, någon ordning ej kan deraf sig tilldraga, att boupppteckningar och skiften af andra än Magistratens ledamöfer fördrattas; Alltså finner K. M:t skälligt i nåder bifalla, det måge, enär dödsfall af de till Amiralitets-Staterna hörande ofrälsemän inträffa, deras Sterbhus äga till bouppptecknings- och skiftes-
man

§ 4

*) Att likwäl numera inregistrerings-afgift äger rum, i mohn af behållna quarlätenskapen; se 1821 års Laga inf. wid 24 §. R. B.

**) På gjord förfrågan om förhållandet härmed i Göteborg är det besked lemnadt: att Klokarne wid Domkyrkan berstädes, efter öfwerenskommelse med Klokarne i öfrige Stads-Förfamlingarne, inom 8 dagar efter hwarje månads slut till Sterbhus Kammeraren inlemnar förteckning på timade dödsfall i Förfamlingarne.

mån tillfalla, hvilken behörig person de helst åstunda, utan att derwid behöfwa Magistratens biträde anlita eller någon afgift till densamma erläggas; Och skulle Magistraten i Carlscrona härom förståndigas. **K. Br. till Götha Hof-R. d. 27 Mars 1795.**

Bouppteckningar och arfslistan uti Adelige Sterbhus i Städerna lyda ej under Borgmästare och Råd. **K. Refol. d. 3 Oct. 1675 §. 35, jemförd med K. Förordn. d. 1 Martii 1749.** Ej eller efter de personer utom Adelsståndet, som lyda under Borg-Rättens Jurisdiction. **Se Hof-Artic. d. 16 Dec. 1687** och de flere, wid 10 Cap. 26 §. Rättegångs-Balken under Tit. Borg-Rätt, i detta ämne återopade Författningar. Innehållande **K. Br. d. 12 Febr. 1801**, att Hof-Auditeuren bör, gemensamt med Hof-Notarien, förrätta, och till Borg-Rätten inlemna bouppteckningar och arfslistan efter de under Hofsvets jurisdiction hörande personer, samt deras hustru och enkör; Och som det, enligt adeliga privilegierna, är Frälsemän tillåtit, att till bouppteckningsmän nyttja hvem de helst vilja, men de, enligt **K. Förordn. af den 10 Jan. 1755**, äro skyldige, att inlemna originalboupptecknings-instrumentet i den Sver-rätt, hvarunder den aflidne lydt; så bör det wid ansvar åligga Hof-Auditeuren, då han ej blir amodad, att i de under Hofsvet lydande adelige sterbhus förrätta bouppteckningarna, draga försorg det desamma icke bestimmede blifwa, inom den i lag föreskrifne tid, till Hof-Borgrätten ingifne, samt att den, af desse sterbhus salande, fattig-procenten, som tillkommer Hof-Statens fattig-cassa, må blifwa behörigen erlagd. Och bör desutom fattig-procenten af de under Hofsvets jurisdiction lydande sterbhus uppbaras och aflemnas af Hof-Auditeuren.

Magistraterna i Upsala och Lund tillkommer icke att taga besättning med Bouppteckningar och Arfslistan efter personer som lyda under Academiska jurisdictionen; men efter tjänstefolk hos Academiska personer, höra bouppteckningar och arfslistan till allmän domstol. **K. Br. d. 29 Jun. 1814** och **Svea Hof-Rätts Circ. d. 21 Jul. samma år**, wid 10 C. 26 §. R. B.

Uti Jämlu Stad och Stora Kopparbergs-Lagen se väl inventeringar, arfslistan och afvittringar på Magistratens ordres, men vederbörande få dock, efter eget behag taga der till, antingen af de 24 älske, eller andre. **§. 8** af Föreningen mellan Stora Kopparbergs-Lagen och Jämlu Stad, fastställd d. **13 Jan. 1721**. Innehållande **10** puncten af **K. Maj:ts Råd. Resolution d. 10 Jan. 1769**, angående sättet till Stora Kopparbergs-Lagens och Stadens åttifånne ifrån den förening, som varit dessa Societeter emellan inrättad, att till inventerings- och delnings-män uti Bergsmäns och Bergslags-arbetarens sterbhus, måge vederbörande välja dem, till hvilka de hafwa mästa förtroende, antingen de äro Magistrats-personer eller ej, allenast de sin begäran derom anmäla hos Magistraten, som sådane inventerings- och delnings-män bör förordna *).

Kongl. Maj:t finner i Råder betänkligt att göra ändring uti den rättighet, som är Allmogens förund, att få till upptecknings- och Skiftesmän antaga dem, till hvilka Allmogens har förtroende, dock at Häradshöfdingarne skola, wid Bouppteckningars och Skiftes-Instrumenters emottagande, noga tillse, at icke okunnige och officiella Personer få med sådane förrättningar sig befatta. **K. Br. d. 27 Maji 1801.**

Som hos Kongl. Maj:t åttifånne Städerna Borgerskap sig deröfver beswärat, at Borgmästare och Råd uti en del Städerna skola, wid händande dödsfall, för Inventarii upprättande öfver Boets Egendom, fordra mera uti Arfwode, än Förordningen för Förmyndare-Kammaren i Stockholm, af den **27 Apr. 1667** innehåller; Så har Kongl. Maj:t, sedan vederbörande häröfver förde blifwit, för rättvisi pröfwat, att förordna, det för Inventeringar uti Borgerskapets Sterbhus i alla Städerna i gemen, äfwen, som i Stockholm, ej mera, än half daler för hvarje hundra, men uti

Kronans Betientes och andras Sterbhus, utom Adels-Ståndet, allenast en Trejedels procentum af hela Egendomen erläggas bör, dock at der ifrån det, som hörder andra till, och finnes uti Boet, samt owise utestående Fordringar, undantagas och ifrån lik afgift befrias: Men gäld och skuld kommer icke at afdragas, efter som Sterbhuset förklarar berättigat, at, wid sådan gälts utbetalande, deraf för Borgenären hördrda Provision låta: Börande, utom denna Provisionen, de som Bouppteckningen förrättat, ej af något Sterbhus fordra föreringar, slänker eller annan käftnad, wid förverkande af tredubbel så mycket till de fattiga, såsom och icke eller flere dertil förordnas, än Lagen uti **9 Cap. 1 §. Urfda-Balken** utfätter, och Sterbhusets beskaffenhet nödwändigt fordrar. **K. Förordn. d. 1 Mars 1749.**

Kongl. Maj:t har, i anseende till förekomne omständigheter, uppå Rikens Ständers underdåniga tillstyrkande, funnit godt, at i så måtto ändra och förklara Förordningen af den **1 Martii 1749**, det af all i boet befintelig fast och lös egendom må i Städerna uppbaras en procent uti Inventerings arfwode, samt en half procent för delningen; Dock så, at för owisa fordringar icke något kommer at erläggas; Såsom ock, at Städerna Stockholm och Göteborg, hvilka hafwa sin särskilda inrättning, härifrån warda undantagna. **K. Förordn. d. 10 Dec. 1756.**

Som allmänna Lagen, wid stadgad fördelning af de böter, hvilka för warit Rådstuga-Rättens casak, i **32 Cap. 3 §. Rätteg. B.** följt den delningsgrund, at Borgmästaren skulle taga dubbel lott emot Rådsmannen; af hvilken anledning äfwen i Kongl. Besw. af den **2 Maji 1766** är wordet stadgad, at då Rådstuga-Rätt försummat, at behörigen och i rättan tid till Hof-Rätten insända Protocoller och Domböcker, Rådman bör beläggas allenast med hälften bot emot Borgmästaren; Så har **K. M:t** af den anledning Lagen i förenämde måtto gifwit, funnit den grund wid fördelning af Magistrats-Personers arfwoden för bouppteckningar och arfslistan böra i de Städerna, som häruti icke äga särskildt Privilegium, följat, at Borgmästaren tager dubbel lott emot Rådman. **K. B. d. 10 Aug. 1789.**

I Stockholm skall hvarje Sterbhus för inventeringen gifwa en half procent af samma inventarii, härifrån dock undantagne Kronobetientes och Adelige betientes Sterbhus, hvilke blott gifwa en trejedels procent af wise och reddare medel. **K. Förordn. om en Föremyndare-Kammare d. 27 Apr. 1667; §. 20, Refol. på Stockholms Stads Besw. d. 2 Mars 1678, §. 10** och **K. Förkl. angående Stockholms Stads Föremyndare-Kammare den 20 Jan. 1693, §. 1** *).

I anledning af Drie, Skytts, Vorna, Bara och Harjagers Häraders i Skåne underd. ansöknings, har **K. Maj:t** förklarar, att ej högre arfwodislön än **1 Daler 16 öre** emt af hvarje hundra, efter upptecknings-summan, må, wid Bouppteckningar och arfslistan, i Allmogens Sterbhus, wid plikt tillgörande begäras. **K. Refol. d. 8 Jul. 1761, och d. 3 Dec. 1762, samt K. Br. till Götha Hof-R. förknämde dag.**

Huru en åttandedels procent bör af summa inventarii erläggas till de fattige, ses af **4 §. i 17 C. 5. B. jemförd med K. Förordn. d. 21 Oct. 1698**, som i **7 §.** innehåller, att, "enär inventarier i något sterbhus upprättas och quarlätenskapen kommer antingen att arfwos eller gå i gälts betalning, skall af boets förmågo, eller inventarii-massan, gifwas till de fattige, **4 öre** af hvarje hundra daler *).

Utom

*) På förfrågan huru i Göteborg boupptecknings och delnings-arfwode beräknas, är till svar lemnadt, att det förra räknas till en half procent af summa inventarii, osäkrare fordringar undantagne, och det senare till en sberdedels procent af behållningen, sedan skulder och osäkrare fordringar blifwit afdragne; dock utan att någon Författning härom funnat uppgifwas.

*) Denna 4-dels procent, som enligt Kongl. Maj:ts förordnande, den **18 Nov. 1783** varit anslagen till underföd. för allmänna arbets-inrättningar inom Länen,

*) Jemför härmed Kongl. Maj:ts Utslag d. **5 Nov. 1828**, anmärkt wid Cap:s slut.

Utom nämnde en åttondebels procent betalas af Summa Inventarii, sedan guld och skuld är gulden; en fjerdedels procent till Justitia-Statens aflöning; 1:0 i Adliga och Präste-Sterbhus i Städerne och på Landet, 2:0 i alla Ståndspersoners i Städerne, samt 3:0 i Borgare-Sterbhus i alla öfriga Städer utom Stockholm och Göteborg, hwarest af alla Innwånare, utom dem som äro af Adelen och Prästeståndet, betalas för hvarje matlag Sex öre Silfvermynt, de fattige och minst förmögne derifrån undantagne. Men Sterbhus efter Ståndspersoner på landet, som icke hëra till Adels-, Präste- eller Borgare-Stånden, äro ifrån ofwännämnde afgift af en fjerdedels procent befriade. **K. Br. d. 21 Jul. 1752, d. 11 Jul. 1806, och d. 9 Nov. 1785, jemte Kammar-Collegii och Stats-Cont. å sistnämnde Bref grundade Kung. d. 20 Jan. 1786 *).**

Å afseende på Fideicommiss egendom, som flyttas i fjernare led från sista innehafwaren, än till föräldrar, maka, syffon och bröfstarsvingar, är förordnad, att den arfwinge i fjernare led än nu sagdt är, som undfår fidei-commiss, och följaktligen äger att tillgodonjuta af sådan egendom tillhöriga förmoner och inkomster, skall vara pligtig att bewillning dertföre erlægga; liksom att dese, så wäl som arftagare i närmare led, hvilka fidei-commiss tillträda, skola vara skyldige för fidei-commisset betala de för Sterbhus fastställda afgifter till Justitia-Staten och de fattige, samt att således, till uttrönande af beloppet så å bewillningsprocenten, som nyssberörde öfrige afgifter, fidei-commiss, jemte deras fulla värde, skola uti boupppteckningar stads upptagas; dock så, att dylika afgifter, så widt de röra fidei-commisset, ej böra stanna på Sterbhuset gemensamt, utan den af arfwingarne, hvilken dylikt egendom tillfaller; hwarefter, wid boupppteckningens uppwisande hos Domaren, kommer att tillses, det förberörde afgifter afwen af fidei-commisset äro betalte. **K. Br. d. 20 Maj 1806 **).**

Angående Controll i afseende på Uppbörden af Justitia-Statens procent, afwen som huruledes Bewillning af Ref och Fidei-Commiss m. m. utgår, se anm. wid 4 §. d. C.

2. §.

Med uppteckning må ej längre uppskjutas, än högst tre månader efter dödsfallet, och ligge ther Domarens wårdnader å. Kan ej något uppkof tolas; warde så alt, efter thy, som nu sagdt är, genast upptecknad, eller försegladt, och i såkert förwar fatt.

Förmyndare åligger ombesörja boets uppteckning, 22 C. 1 §. A. B.; Kan rätt förmyndare ej snart nämnas eller lagliga träda till förmynderskap, 20 C. 7 §. s. B.; Hålls ej boupppteckning i rättan tid, 9 C. 5 §. ib. Rubbar man egenwilligt det gods, som Konungens Befallningshafwande låtit i qwarstad sätta, 8 C. 8 §. U. B.

När Embetsmän, såsom Lagmän, Håradshöfdingar, med flere under Hof-Rätten lydande, som undfå del

är sedermera, utan allt undantag och för alltid, till Församlingarnes disposition öfverlemnad, för att, jemte öfrige inslytande fattigmedel, till uslingars hjelp och understöd inom socknarne nyttjas och bibehållas. **K. Resol. på Präst. Besw. d. 20 Nov. 1786 §. 7.**

*) Rikens Ständer hafwa beslutat, att den redan stadgade Sterbhus-afgiften må bibehållas, ej mindre å Landet än i Städerne, och fortfarande, såsom hittills, utgå; Och att, då Rikens Ständer sunnit orsakerne böra utredas, hwarföre Ständerne Stockholm och Göteborg blifwit ifrån denna allmänna afgift befriade och deremot icke erlægga till Stats-Verket mera än en och en half Skilling af hwarje icke fattigt matlag eller hushåll bland Borgare och Öfraste Ståndspersoner, underdånig anhållan skulle hos Kongl. Maj:t göras, det underlöfning i detta afseende må i näder verkställas, samt efter det nämde Städer hörde blifwit, de derutinnan erhållne upplysningar Rikens Ständer wid nästa sammankomst, meddelas. **Riksd. Besw. den 19 Mars 1830, 7 §. J. K. Br. till Götha Hof-Rätt af den 21 Julii 1752 bestämmes ifrågawarande afgift för Städerne Stockholm och Göteborg, icke till ser öre Kopparmynt, utan till ser öre Silfwermynt.**

**) Se Kongl. Maj:ts Dom den 14 Dec. 1810, anm. wid Cap. slut.

af R. Maj:ts Förordningar, genom böden afgå, bör nödwändigt tillses, att samlingarne af Förordningar och Förmåns befällningar, med flere handlingar, som angå den aflidnes Embete, behörigen inventeras och efterträdaren tillställas. **K. Br. d. 25 Maj 1749, kungjordt genom Swea Hof-R. Circ. d. 18 Sept. s. 8.**

När någon Kyrkoherde i Staden eller på Landet genom böden afgår, så må Biskopen eller den Prestman, som honom begrafwer, strart uti Kyrkowårdarnes närvaro, efter Kyrkans Inventarii-bok, i hvilken des Documenter jämwal böra vara antecknade, låta framföra alla de publika Documenter, som i Sterbhuset befintelige äro, och antingen Kyrkan eller Prestgården angå, i hwad mål det ock wara kan, och till säkert förwar uti Sacristian inläggga. Eljest bör ingen Kyrkoherde uttaga sådane publice Documenter utan Kyrkowårdarnes wettskap, och utan sin rewers til dem. **K. Resol. på Prest. Besw. d. 14 Jun. 1720.**

K. Maj:ts Wådiga Instruction angående wården och förvaltningen af Kyrkornes fastigheter, medel och öfrige tillhörigheter uti Malmöhus, Christianstads, Blekinge, Hallands samt Göteborgs och Bohus Län, af d. 12 Apr. 1815, stadgar i 19 puncten, att när Pastor dör, bör Prosten genast infinna sig i Sterbhuset, för att efterse Kyrkans böcker, penningar och inventarier samt bewaraka Kyrkans bästa, i fall den aflidne skulle finnas wara Kyrkan något skyldig; men försummas detta bör Prosten self ersätta Kyrkan den förlust hon derigenom kan widfännas.

Då Uppbördsman dör, måste Landshöfdingen genast förordna två eller tre orwådige män, hvilke i weberörandes närvaro, alle till uppböden hörande handlingar inventera, och af inventario ett exemplar till Lands-Contoivet insända. **Kammar-Coll. Circ. d. 20 Dec. 1729, 6 puncten.**

Wid Landtmätares afgång från tjensten bör Kgs Befallningsh. besörja att de efterlemnade Chartorne blifwa behörigen inventerade och under säkert förwar ställde; afwen som det tillkommer Konungens Befallningshafwande att hos Siver-Directeuren annåla, när någon af Länets Landtmätare aflider, eller till tjenst utom Landmäteri-Staten befordras, 17 §. af Landmäteri-Inst. d. 4 Maj 1827, införd wid 1 Cap. B. B.

Enligt **K. Maj:ts förnyade Förordning och Reglemente angående Styrelsen och Förvaltningen af Armeens Pensions-Cassa, d. 11 Jul. 1827, §. 95**, åligger det weberörande Regements-Chefer, att wid en uppborbsmans dödsfall, Cassans penningar och dertill hörande räkneskaper genast inventera låta och i säkerhet ställa samt Directionen skynsamfameligen underrätta, hvilken i den aflidnes ställe blifwit tillförordnad.

Som uti en del Städer åtfästige ommyndige barns egendom blifwit alldeles förskingrad derigenom, att Magistraternes låtit med inventeringarne och ardelningarne på många år utdragas; så är Hof-Rätterne anbefalldt, att hafwa ett noga inseeende, att Magistraternes här deras skyldighet fullgöra, samt eljest dem fiscaliter tilltala låta. Och skall den skada, som tillflyndas de ommyndige, genom efterfattande af Magistratens skyldighet emot Förordningarne ofelbart ersättas af den, som dertill finnes wållande. **K. Resol. på Götha Hof-Rätts Memorial, d. 16 Oct. 1723, §. 7.**

3. §.

Är bo widlyftigt, eller så beskaffadt, at thet ej genast, eller inom föreskrifne tid kan upptecknas, och sådant i Rätten angifwes; lägge så Domaren wis dag före.

4. §.

Nu är boet upptecknad; så bör en asstift af uppteckningen, antingen öppen, eller förseglad, hos Domaren ingifwas inom en månad therefter; men i Hårad Rätten wid nästa Ting. Är någor af arfwingarna ommyndig, eller utrikes stadd; warde

vet then rätt hos Domaren inteknad, som omyn-
dig eller utrikes wistande i arfwet äger.

Huru affskrifter böra vara bestyrkte, 14 C. 4 §. R. B.; Är någon arfwinge sierran sladd, då arf skiftas skall, 12 C. 1 §. R. B.; Hwiska Domstolar äga upptaga frågor om bouppteckning och arf, 2 C. 1 §., 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. 10 C. 2 §. R. B.

Affskrifter af Bouppteckningar efter Frälsemän, som lydt under särskildte Stater, böra jemwäl ingifwas till Hof-Rättene, jemte bewis at en sjerdedels procent af den behällne Inventarii-summan blifwit betald. K. Förordn. den 10 Jan. 1755.

De i Academiske Sterbhus hållne Bouppteckningar böra till Consistorium Academicum ingifwas. K. Br. den 29 Junii 1814, och Swea Hof-Rätts Circ. d. 21 Julii samma år.

Då Bouppteckningar och arffkisten ingifwas till Domstolarne, böra wederbörande Kyrkoherdars qvittencer öfwer erlagd fattig-procent äfwen upwisas för Domaren. K. Resol. d. 23 Sept. 1741, §. 3.

3 Städerne, hwarest i hwarje Församling Finna finnas särskildte Fattig-Föreståndare, skola dese Föreståndares qvittance öfwer omskömdte fattig-procent ingifwas till Rådhusw-Rätten. K. Br. d. 29 April 1761.

3 Stockholm äger Justitiä-Collegium och Förmyn-
dare-Kammaren at utur de under samma Collegium
hörande Sterbhus, sedan högst en månads anstånd
blifwit lämnadt, låta utmäta de fattiges andel, jemte
öfrige afgifter af Bouppteckningar, der dese afgifter ej
öfwerstiga Etthundrade Dr Smt; men är summan
förrre, bör Kongl. Maj:ts Befallningshafswande om
handräkning till dese uttagande anlitas. Instruc. för
Justitiä-Collegium och Förmyn-dare-Kamma-
ren d. 12 Dec. 1764, §. 7.

Alla Bouppteckningar, hwilka innehålla arf för
ommynd eller frånwarande inlänsff arfwinge, antingen
den då är inom eller utom Riket, skall Sterbhus-Not-
tarien, der fast egendom finnes, så snart uppteckningen
blifwit färdig och af de Deputerade underskrifwen, lå-
ta nästa Rådhuswudag intekna till den omyn-dige eller
frånwarande arfwingens säkerhet, samt Expeditionen
deröfwer nästa Collegiudag uppwisa, eller stånde uti
ansvar för all den skada arfwingarne taga, der så-
dant försummas. 17 §. 7 mom. ib.

K. Maj:t har förklarad att Lag och Försättning,
utan förtydning och misbruf, icke gifwa anledning till
det försarande, att låta Sterbhusdelägare öfwer upp-
wisandet af Boupptecknings-Instrument utlösa särskildt
Protocolls-Utdrag. K. Br. d. 16 Aug. och Swea
Hof-Rätts Kung. d. 28 Sept. 1815, jemf. med
K. Taxan d. 15 Maji 1821, ann. wid 24 Cap.
R. B.

Huru i Sterbhus efter Jude bouppteckning skall
upprättas i och å behörigt ställe ingifwas, se Regl. d.
27 Maji 1782, 27 §., inf. wid 3 Cap. D. B.

3 afseende å Controllen af Upbörden utaf den
sjerdedels procent, som skematigt Kongl. Brefwet den
21 Julii 1752, återopadt wid 1 §. här ofswanföre,
bör erläggas af Summa Inventarii i wisa upprä-
nade Sterbhus är stadgad:

1:o Hwarje halft år eller innan Januarii och Julii
månaders utgång böra Håradfogdarne å Landet och
Magistraterne i Städerne insända till Landshöfdingen
förteckningar in dupplo på dem af Frälse-ståndet, som
innan det sist förliedne halfwa året genom döden af-
gått uti Fögderiet eller Staden. Af dese förteckning-
gar, hwilka med Prästebewis böra vara til deras rig-
tighet bestyrkte, återändes det ena exemplaret jemte
Prästebewisen med åteknadt betyg, at det andra stad-
nat hos Landshöfdingen. Det återfände exemplaret
tillika med Prästebewiset bilägges sedan Fögderiets och
Magistratens Redogörelse, och återopas i hufwud-
räkningen jemte dese pagina i Verifications-bandet til
underrättelse wid Revisionen. Landshöfdingen låter ge-
nast af dese förteckningar upprätta en General-förteck-
ning för hela Länet, som till wederbörande Hof-Rätt
öfverdröjeligen insändes. Då Bouppteckningarne derstä-
des ingifwas, hwarwid den tid kommer at iagttagas,

som Lagen i 9 Cap. 4 §. Urfda-Balken föreskrifwet,
eller i anseende til särskildte omständigheter af Hof-
Rätten kan warda utfatt, bör tillika uptes Landt-
Käteriets, Kronofogdens å Landet eller Magistratens
i Staden qvittance in dupplo öfwer erlagd afgift, och
böra af dese qvittencer det ena exemplaret återställas.
den betalande och det andra qwarblifwa hos Hof-
Rätten, till dese en förteckning öfwer afgiftens belopp
af hwarje Sterbhus blifwit genom Hof-Rättens för-
sorg upprättad, hwilken förteckning wederbörigen un-
der-teknad och rigtig besunnen, jemte de ingifne qvit-
tencerne, Hof-Rätten för det förslutna året tillsänder
Landshöfdingen inom Januarii månads utgång det
nästföljande, hwarefter Landshöfdingen besörjer, at de
af samma qvittencer, som til Räkningarnes Verifica-
tion äro nödige, warda wederbörande Redogörare til-
ställte. Ingifwes Bouppteckningar under försøgling, bö-
ra Uppteckningsmännen å omslaget anteckna och med
underskrifter af sine namn bestyrka beloppet af afgif-
ten och at den med qvittencet instämmer.

2:o Hwad sedan Prästeståndet å Landet angår; så
emedan Prästerkapet, genom Kongl. Förordningen den
31 Maji 1793, är anbefaldt at wid hwarje Hårad-
ting tillstålla Håradshöfdingen behörigen styrkte för-
teckningar öfwer alla de, emellan Tingen, ej allenast
ibland Prästeståndet och andre Öfrälse Personer, utan
och ibland Allmogen timade dödsfall; ty äligger Kro-
nofogdarne at, med anledning deraf och de underrät-
telser de sjelfwe kunna äga, uprätta en särskild förteck-
ning öfwer de dödsfall, som tildragit sig i Fögderiet i-
bland Prästerkapet. Dese förteckningar, bestyrkte til
deras richtighet med Prästebewis, böra Kronofogdarne
bisoga deras Redogörelse, och sedan Bouppteckningarne
blifwit, jemte Kronofogdens eller Käteriets qvittencer
på erlagde afgifter, inlämnade til Domaren, öfwer
werkställigheten hwaraf, Domaren äligger wid ansvar
hålla hand, och jemwäl meddela Kronofogdarne betyg
angående afgiftens belopp, skola Kronofogdarne äfwen
bilägga samma betyg omskömdte deras redogörelse.

3:o Magistraterne hafwa i anseende til sådana döds-
fall ibland Städernes Innewånare, å hwilka det älig-
ger Prästerkapet derstädes hwarje halft år til Magi-
straten ingifwa förteckningar, at iagttaga och sig til
esterättelse ställa, hwad om Kronofogdarnes skyldig-
het och Domarens å Landet åtgärd blifwit förordnad.

4:o Hwad åter beträffar Städerne Stockholm och
Götheborg, hwarest i följe af hwad derom är särskildt
förordnad, en wif afgift för hwarje matlag betalas
af alla Innewånare, undantagande Adelen och Präster-
kapet, såsom och de minst förmögne härifrån äro be-
friade, så kommer, hwad angår Adelige och Präster-
skapets Sterbhus i Götheborg, med den af dem ut-
gående en sjerdedels procents afgift, at förhållas på
sätt i 1 och 3 Puncterne här ofswanföre är om Stä-
derne i allmänhet stadgad. Men i Stockholm deremot
äligger Magistraten, at, sedan hwarje halft år eller
innan Januarii och Julii månaders utgång, förteckning-
gar in dupplo blifwit uprättade, och med wederböran-
de Prästebewis styrkte, öfwer dem af Adelsståndet, som
under det sist förslutne halfwa året afflidit, det ena
exemplaret til Öfwer-Ståthållare-Embeteet öfverlemnna,
som sedan desamma til Hof-Rätten insänder; hwar-
efter det andra exemplaret jemte Prästebewisen, biläg-
ges Magistratens Redogörelse. Wörandes Öfwer-
Ståthållare-Embeteet, då sådan förteckning, som 1:sta
Puncten innehåller, öfwer de belöpande afgifterne,
jemte de ingifne qvittencerne från Hof-Rätten, Öfwer-
Ståthållare-Embeteet til handa kommit, lemna Magi-
straten deraf del, til Verification för Redogörelsen; 3:
anseende til dödsfall ibland Prästerkapet i Stockholm
länder til esterlesnad, hwad i 3:de Puncten är för-
ordnad, och skall i öfrigt uti Stockholm sjerdedels
procents-afgiften, så af Adelen som Prästerkapets
Sterbhus insättas i Rante-Kammaren emot behörigt
qvitto. K. Förkl. d. 23 Martii 1807, 4 mom.

För Testamente, Gåfwa och Fidei Commiss af lös
och fast Egendom, Capital eller fordringar, som tillbe-
las andre än 1:o Waka eller Skyldemän i rätt upp-
och nebstigande led; 2:o Allmänna Underwisingss- och
Scholä-

Schola-Inrättningar, Stipendier, Arbetshus, Hospita-
ler och Fattigförbrynings-anstalter, och i allmänhet from-
ma Stiftelser, skall, då det gifna uppgår i värde till
Tre Hundrade Riksdaler och deröfver, Bewillning er-
läggas med sex för hundralet.

Arfwingar i fjernare led, än ofwan sagdt är,
betala lika bewillning af det Testaments eller Gåfwo-
wärde, som öfwerfliger deras egen arfsdel.

För Testamente eller Gåfwa af årlig ränta eller
afkomst, utan ägande rätt till sjelfwa Egendomen, wa-
re Bewillningen Endå procent af Capital-summan, u-
tan affende på till hwilken Capitalen anslaget är.

Af Fidei Commisjer och Arfsmedel i lös eller fast
Egendom, Capitaler, och Forbringar, som tillfalla an-
dre Arfwingar, än i rätt upp- och nedstigande led, el-
ler Syskon och deras Barn, Tre procent; efterlefwan-
de Makas rätt i boet likväl från afgift undantagen.

Af Fidei Commisj, som hädanefter skiftas till
arfwinge, skuld eller öfskuld person, Tio Procent, utan
att Domstolarne, efter Stiftarens död, må Fidei Com-
missbeswret till bewakande i Protocollet intaga för
än styckt blifwit, att afgiften är guden eller säkerhet
för densamma hos Uppbördsmanen ställt.

Hwad i öfrigt i anseende till Controllen öfwer
ofwannämde Bewillning af Testamente, Gåfwo och
Arf skall iakttagas, derom länder till efterrättelse Kgl.
Maj:ts Nådiga Kung, i detta ämne d. 11 Dec. 1811.

Bewillningen af fast Egendom utgår efter det i
berörde affende derå siff sätte värde. = = = =

**Bewilln. Stadgan af den 21 Febr. 1830, 2
Act. 40 §.**

**Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse angående
åttskilliga omständigheter att iakttagas för
Controllen å de Bewillnings-Afgifter, som
böra af Gåfwo, Testamenten, behållen
Sterbhus förmögenhet samt Fidei Commisj
utgöras: Gifwen Stockholms Slott den 11
Dec. 1811.**

Wi CARL &c. göde wetterligt: att sedan = = ;
Wi funnit godt bjuda och förordna följande:

1 §. De som Gåfwa eller Testamente undfått wa-
re pligtige att till wederbörande Uppbördsman aflemna
sina förbindelser å den utfatte Sex Procents bewil-
nings afgiften, ställa till inlösen då Gåfwans eller
Testamentets belopp emottages, och försedda med en
eller flera löftesmans borgen, den Uppbördsmanen,
på eget ansvar, må pröfwa och godkänna.

2 §. Uppå tagne affskrifter af dese förbindelser sko-
la Uppbördsmanen meddela Attester att Originalen
blifwit dem tillställda; hwilka Attester komma att bi-
fogas Testament- eller Gåfwobreswret wid des upp-
visande inför Domaren, som äger hålla hand deröf-
wer, att de icke må saknas. Uppbördsmanen böra se-
dermera besörja, att förbindelserna, emedertid hos dem
förwarade, wid förfallotiden warda af Gåfwo- eller
Testaments tagarne behöfugen infriade, samt att belop-
pen deraf redowisas på lika tid och i den ordning,
som för den öfriga allmänna Uppbörden äro föreskrif-
ne: Warandes den, som på ofwanberörde sätt säkerhet
för bewillnings-procenten ställt, skyldig att, inom Mar-
tii Månads slut hwarje år, till Uppbördsmanen in-
gifwa wederbörligt bewis om de hinder, som wållat
att beloppet af Gåfwo eller Testamentet ännu icke
utfallit, med hwilket bewis Uppbördsmanen bör veri-
ficera den Redogörelse öfwer sådan bewillnings-afgift
han, wid Uppbördsårets slut, äger att i wanlig ord-
ning ingifwa. Af den som siff bewis till Uppbörds-
manen inom berörde tid ej inlemnad, äger den siff-
nämde att bewillnings-procenten genast utlösa.

3 §. Hwad i föregående §§. blifwit stadgadt, gäl-
le och till alla delar i anseende till den Bewillning
som af siffnade Fidei Commisj med tio procent af å-
fatta wärdet åläggas böra.

4 §. För Controllen å den Bewillning, som med
tre procent, bör utgå af behållen förmögenhet i Sterb-
hus, der ej Makå, Arfwingar i rätt upp- och nedsti-
gande linea, Syskon eller deras barn finnas, skall iakt-
tagas, att Wederbörande Sterbhus, wid Bouppsteknin-
gens uppvisande inför Domaren, alltid förete betyg

deröfwer, att den till utgående fastställda Bewillnings-
afgiften blifwit betald: ägandes Domaren, som noga
bör waka öfwer werksälligheten häraf, att ej allenast,
då Bouppstekningen är öppen inlemnad, tillse det af-
giften blifwit riktigt bewärdad, utan och alltid, då Bo-
uppteckning ingifwes, göra sig underrättad om, och i Pro-
tocollet intaga, Arfwingarnes skyldskap med den aflöne.

Inlemnas Bouppstekning förefogad, åligga Uppteck-
ningsmännen att å omslaget teckna, samt med deras
underskrift bestyrka beloppet af den Bewillnings-pro-
cent som bör erläggas.

5 §. Alla af Uppbördsmanen meddelade Attester
och qvittencer böra vara in dupplo utfärdade, så att
den betalande må till sin säkerhet behålla ett Exemplar.

6 §. Under-Domstolarne skola inom Januarii Mån-
nads slut hwarje år till Hof-Rätten och Landsböfvin-
gen i Orten öfwerfända Förteckningar å de under fö-
regående året ingifne Gåfwobref, Testamenten och Fi-
dei-Commisj Förfatningar, samt å Bouppstekningar i
de Sterbhus der Bewillnings-afgift af behållna förmö-
genheten ägt rum: Börandes wid Förteckningarne som till
Hof-Rätten infändas, Uppbördsmanens i föregående
§§. omnämde Attester och qvittencer vara bifogade.

7 §. Uppbördsmanen ware skyldige att inom Ja-
nuarii månads slut hwarje år till Wär Befallnings-
hafwande inficka förteckningar öfwer alla under det
nästförlutna året af dem i förberörde måtto utfärda-
de Attester och qvittencer, samt deruti särskilt anmär-
ka de orsaker, som till äfwenlys hindrat indrömandet
af penningar för de under löpande året emottagne lös-
teskrifter, äfwen som att, med enahanda antekning, fö-
ra under balance öfrige hos dem deponerade löstes-
krifter, och, derest ingen Bewillning för året blifwit
i contant eller genom borgen erlagd, sådant wid sam-
ma tillfälle inberätta. Och som allt detta för Upp-
bördsmanen medför ett ökadt besvär och ansvar, må
dem vara tillåtit att af all sådan Bewillning utaf
Gåfwo, Testamenten, Arf- och Fidei Commisj, affskrif-
wa Endå procent när medlen lefwereras.

8 §. De handlingar, hwilka, enligt föregående 6 och
7 §§., årligen infändas från Under-Rätterne till Hof-
Rätterne och från Uppbördsmanen till Wäre Befal-
ningshafwande, skola sedermera, inom Julii månads
slut, tillställas Fullmäktige uti Rikens Ständers Riks-
gälds-Contoir. Hof-Rätterne bifoga då jemwål för-
teckningar på de Testamenten, Gåfwobref, Fidei Com-
misj Förfatningar och Bouppstekningar, som omedelbart
der blifwit inlemnade och hwaraf Bewillnings-afgift
betalas bör, jemte Wederbörande Uppbördsmans å sam-
ma afgifter utgifne bewis och qvittencer.

För den serfickta Controll och tillsyn Lands-Contoi-
ren öfwer redowisningen af dese medel äga att iakt-
taga, bestås dem Endå procent af beloppet som till
Riksgälds-Contoirot lefwereras.

9 §. Hwad om Under-Rätter och Hof-Rätter här
ofwan stadgadt är, bör äfwen iakttagas af Nedre och
Öfre Borg-Rätterne i anseende till de lika besläffade
handlingar, som dit ingifwas.

10 §. Fullmäktige i Riksgälds-Contoirot böra, se-
dan ofwanberörde handlingar der erhållit wederbörlig
handläggning, dem till Wär och Rikets Kamars-Rätt
aflemna, för nödig upplysning wid Landsböckerne re-
vision. Det alle etc.

Bouppstekningar charteras utan förändring, ehwa-
rest de företes eller utgifwas, nemligen då behållna
summan utgör:

ifrån och med 50 till 100 Rdr	=	=	=	Rdr St.
— — — 100 och				— 4.
widare för hwarje fulla 100 Rdr	=	=	=	8.

**nu gällande Ch. Sig. För. af d. 23 Jan. 1830,
4 §. 2 mom.**

Likaledes Charteras Arskriften, enär de wid Em-
betswert företes. Öfwerfliger Boets hela behållning
icke 50 Rdr äro de frie; men

ifrån 50 till fulla 100 Rdr	=	=	Rdr St.
— 100 till fulla 1000 —	=	=	— 4.
— 1000 till fulla 5000 —	=	=	— 6.
— 5000 till fulla 10,000 —	=	=	— 8.
och derutöfwer	=	=	— 12.

Beträffande dernäst vidare den fem procents afgift, hvilken till följe af 6 §. uti 1690 års Kongl. Resolution skulle erläggas af de embeds- och tjenstemän, som af civile statens nya pensions-inrättning komma att pensioner erhålla...

sväras emot den af lidne Embets- och Tjenstemannens sednast innehafe besättning. R. Br. d. 20 Febr. 1830. Då, i följe af Kongl. Kungörelsen och Reglementet rörande en förbättrad Pensionsstat för Militair- och Civil-Embeds- och Tjenstemäns i fattigdom efterlemnade Enkor och barn...

Pensionering af Civilstatens Pensions-inrättning för Delägarna deruti kommer att taga sin början från och med 1830 års ingång, i följd hvaras vederbörande pensions-tagare äga, att i afseende på pensionernes erhållande iakttaga hwad 4 art. uti 1826 års Reglemente föreskrifver. Och kommer från samma tid, pensionering af enskilda Enke- och Pupill-fonden att utgå till tio procent af männernes pensioner...

Nådgämswors godtgörande för år 1829 något serfikt anslag af medel i Nåder bewilja; hwarförutan, i sammanhang med pensionsregleringen, Kongl. Maj:t medelt serfikt af den 9 i samma månad, tållts i Nåder förklara, att i förverensstämmelse med förberörde 13:de Moment af 1798 års Nådiga Reglemente...

Amiralitetets Krigsmans-Kassa, som år 1642 tillkommit och blifwit grundlagd af Amiralitetens-statens enskilda sammanfatt, sedermera af Emeriges förbörda Regenter, med synnerlig Kongl. Nåd omfattad, med donationer underhödd och genom flere Kongl. Förättningar...

1:o Utt underdånig Ansöknin om Pension af det Å Rifskatens fjunde Hufvudtitel upptagne Anslag till pensionerande af i fattigdom lemnade Enkor och barn efter Militair-, Embets- och Tjenstemän samt Underofficerare med weberlikar, skalles till Kongl. Maj:t och ingifwes uti Kongl. Maj:tis Krigs Expedition; börande wid den underdåniga Ansökningen biläggas: a) behörigen upprättad besöpteckning eller annan laglig handling, hwaraf boots tillstånd efter sökandens af lidne man eller fader inhämtas; b) vederbörande Presterskaps bewis, deri sökandens ålder upp gifwes och witsörd lemnas om sökandens wilsor i afseende på utkomst samt öfwer anständig och christelig wandel...

Delaktighet i Amiralitetets Krigsmans-Kassan kan hwarken äläggas eller medgifwas sådane tjenstemän wid förwaltningen, då de vidare inom werket befördras, hvilka, wid nya Pensions-reglementets utfärdande, redan innehafe ordinarie-tjenster, utan att begagna sig af dem lemnad tillåtelse att i kassan blifwa delägare; Hwaremot denna delaktighet omwifforligen äger rum för den Tjenstemän inom förwaltningen, som först, sedan nämde Reglemente utfärdats, wun nit befördran till ordinarie tjenst derskades. R. Br. d. 18 Junii 1829 i Sw. Förf. Saml. pag. 135.

2:o Utt, likmatigt Kongl. Maj:tis Nådiga skrifselse af den 23 Januarii 1828, de af Allmänna Pensions-staterne för Militair enkor och barn utgående pensioner utbetaldas endast twanne gånger om året, eller för hwarje halft år, i Junii och December månader; och så uppdras antingen hos Directionen, eller, efter derom hos Directionen af Pensionair gjord skriftelig anhållan och af Directionen i följd deraf lemnad hänwising, å något wist af Pensionairen uppgifwit Pantbranteri; samt

Arméens Pensions-Cassa, inrättad år 1756, i affikt att, efter wisa bestämde grunder, lemnar underhåll åt de på Stat, Arméen tillhörende Militaire och Civile Embeds- och Tjenstemän, då de antingen wid en gifwen ålder, eller efter erhållne swärare bleswurer gått ut i tjenst, får under styrelse af Arméen, genom Krigsbesäl eller Fullmäktige, som under Kongl. Maj:tis Nådiga stadfästelse, förordna om des förwältning, 1 §. i 1 Art. af Kongl. Maj:tis förnyade Nådiga Förordning och Reglemente angående styrelsen och förwältningen af Arméens Pensions-Cassa, dat. d. 11 Julii 1827.

3:o Utt, wid Pensionenss lyftande alltid bör, jemte sörseteende af Pensionsbrefwet till påtecknande, tillfa aflemnas, sedan sista månaden af halfåret ingått, meddelat Prestbewis, att Pensionairen lesur, besinner sig i forrtiga omständigheter och förer en christelig och anständig lefnad, afwensom att enka eller dotter forrtar att lesur ogift; skollande, i handelse pensionen uttages genom Embud, desamma derförutan wara med behörig fullmakt i sådant ändamål försedt. R. Direct. öfwer Arm. Pens. Cassa skrifselse den 16 Aug. 1830.

Gruledes alle tjenande delägare i Arméens Pensions-Cassa äga winna delaktighet i Arméens Enke- och Pupill-Cassa, samt huru med pensioneringen till deras Enkor och Barn tillgå, inhämtas af Kongl. Maj:tis Reglemente för Arméens Enke- och Pupill-Cassa d. 11 Julii 1827.

Wadstena Krigsmanshus Cassan tillkommer att med underhåll förje Corporaler och Solbater med deras weberlikar, enligt de grunder som äro stadgade i Kongl. Maj:tis Nådiga förnyade Underhålls-Reglemente för Wadstena Krigsmanshus Gratialister den 5 Dec. 1815, Kongl. Kung. d. 7 April 1818 och R. Kung. d. 3 April 1821.

Pensioner för Enkor och barn efter sådane Tjenstemän, som innehaft både Militair- och Civile besättningar, skola, sedan det till pensioner för Embeds- och Tjenstemäns i fattigdom efterlemnade Enkor och barn bewiljade stats-anslag numera blifwit emellan Arméens och Civilstatens Pensions-inrättningar fördelat, till hälften af hwarbera fonden utgå och beräknas till det belopp, som, enligt Reglementet,

De af extra Noteringsmanskapet, som under tjenstgöring skadas till helia och lemman, äga till underhåll lika rättighet som krigsmän i allmänhet. R. Kung. den 4 Junii 1811. Afwenom Bewäringsmanskapet skall äga lika rätt till Gratialer och Pensioner, som Ordinarie Solbater och Sjömän i lika belägenhet. R. Kung. d. 27 Oct. 1812, §. 23.

Wadstena Krigsmanshus Gratialister förklarar berättigade, att tillgodonjuta deras underhåll, utan afseende på förbättrade omständigheter, hwaruti de, genom egen om tanka eller tillfaller af, kunna blifwa förtatte; Och skola nu gällande föreskrifter om underhållens upphörande, endast tillämn:

des upptagas och afgöras, samt deraf följer, att Swenska Ärfv-Lagarne icke äro gällande för nyssnämde Nation hvilken har sin egen lagstiftning; Fördenksfull och som genom förebedde handlingar wore styrkt, att, enligt Judiska lagstiftningen, Hustru icke äger del i Mannens bo: och således uti Judiska Sterbhus icke inträffar hward som uti Swenska Sterbhus i allmänhet förutfattes, nämligen, att Man och Hustru med hwarandra äga gemensamt bo med ömsefödig gifto rätt; Alltså och då på sådan grund Lagens stadgande i 9 C. 1 §. A. B. icke bör tillämpas så, att den efterlevande Mannen wore skyldig att äfwen uppteckna sin egen dom, hwaruti hustru icke ägt någon delaktighet och hvilken alltså ej kan under den i nyssberörde Reglementes 27 §. nyttjade benämning: "den dödes qwarlåtensskap" hänföras; ty har Kongl. Maj:t, med ändring af Hof-Ris och R. Ris Beslut, ansett Handlanden af Judiska Nationen N. N. icke hafwa varit pligtige, att, i Boupppteckningarne efter deras hustrur, låta upptaga annan egendom, än som wid dödsfallet, desse sednare enskildt tillhört. K. Maj:ts Dom d. 13 Maji 1828.

Magistraten i N. Stad förordnade i Utslag, att Boupppteckning efter P. H:s aflidna hustru J. W., skulle på utsatt dag, dertill Sökanden komme att fallas, å Rådhuset i nämde stad förrättas. Wid pröfning af H:s häröfwer ansökte besvär, fastställde N. Hof-Rätt Magistratens Utslag på den grund, att H:s hustru bodt och dödt i N. Stad samt att H., som med husfolk blifwit för året dertädes skattskrifwen, icke eller varit utur Staden afflyttad, då hustrun afflidit. Äfwen Kongl. Maj:t fann Magistraten i N. vara berättigad att förrätta Boupppteckning efter H:s aflidna hustru, med undantag dock af den jord, samt dertill hörande Boskap och Åkerredskap, som Boet, wid hustruns dö, å landet tillhörde och enligt 2 C. 1 §. A. B. lydte under landsrätt; men som det deremot varit H:s rättighet och jemwäl skyldighet, att om Boupppteckningens verkställande själv besörja, och Magistraten således icke bordt ingå i bestämmande af dag och ställe för fullbordandet deraf, innan sig wist i hward måtto H. undandragit sig upphyllandet af sin skyldighet i denna del, hwarefter men ej förr, Magistraten ägt att widtaga den författning, hwartill Lag och omskänligheter kunnat föranleda; Alltså blef Hof-Ris Utslag härutinnan rättadt. K. Maj:ts Dom d. 13 Dec. 1818.

Efter det Capitainen F. A. wid N. Hårbads-Rätt wäckt påstående om skyldighet för Enkan G. J. E., att inför Domsfölen med ed sätta riktigheten af den efter hennes aflidne man W. P. stift och kyrkoherden N. E. förrättade Boupppteckning. Hårbads-Rin beröfwer sig utlåtitt, att enär, efter Hårbads-Ris omdöme, endast en verkelig delägare i

ett bo, ägde, att en så beskaffad edgång utfråswa, men Capitainen A., efter det Beslut Hårbads-Rin fattat i afseende å det af honom då klandrade, emellan Swaranden G. J. E. och hennes aflidne man i lifstiden upprättade inbördes testamente, icke kunde hänföras under berörde egenskap, helst arftägten för A:s hustru och den deraf följande delaktigheten i boet, först efter Enkan G:s döds följande widtaga, anlåge Hårbads-Rin wid ett sådant förhållande berörde påstående icke kunna bifallas; Så har, sedan N. Lagmans-Rätt ogillat, men N. Hof-Rätt fastställt detta Hårbads-Ris Beslut, Kongl. Maj:t i Råder yttrat, att då Capitainen A., såsom å sin hustrus wagnar, råtter arftagare efter aflidne Prosten E., yrkat hans Enkas förpligtande att Boupppteckningssed aflägga; Alltså skulle, på grund af 9 C. 1 §. A. B. samma edgång af henne inför Hårbads-Rin fullgöras på sätt Lagmans-Rätten derom lemnat föreskrift. K. Maj:ts Dom d. 16 Mars 1821.

Wid yppad fråga huruvida N. N. i N. varit berättigad att uppbära delningsarfwoede för aflidne Rådmaniskan N:s å landet belägna fasta egendom, har Kongl. Maj:t sig derom utlåtitt: Att alldenstund Lagen uti 2 §. 12 Cap. A. B. förmår, det med arfskiften på enahanda sätt bör förhållas, som om egendomens uppteckning tillförne blifwit förordnad; fördenksfull och emedan 1 §. i 9 Cap. berörde Balk, hwarigenom Borgmästare och Råd är wordet förbehållet, att uti alla sterbhus i staden, utom dem, som till frälse eller prästeståndet höra, förrätta Boupppteckning, tydligen inskränker samma rättighet endast till den egendom, som efter stadsrätt ärfwas; hwaraf, och då 1 §. 2 Cap. meråberopade Balk stadgar, det den jord med boskap och Åkerredskap, som Borgare å landet äger, icke efter stads utan landsrätt ärfwas och skiftas må, Klarligen följer, det Borgmästare och Råd icke eller med delning deraf äga sig att befatta, åtminstone icke annorlunda, än då de af vederbörande arfwingar serffildt derom annodas, i hwilket fall och deraf arfwodes lön dertill på de sifsnämndes godfinnande eller den öfwerenskommelse, som med dem derom träffas kan, ankommer; Ty pröfwade N. Maj:t rättwist, att, med ändring af N. Hof-Rätts Utslag, förklara det Rådmaniskan N:s arfwingar icke wore pligtige att utgöra något delningsarfwoede till Magistraten i N. för de, den aflidnes sterbhus tillhörige, å landet belägne fastigheter och bruksegendomar, med boskap och Åkerredskap, och de till brukten lydande inventarier af verktyg och dragare, hwarunder bruksförlager, materialier och effecter ingalunda begreps; af hwilka sifsnämnde samt sterbhusets öfrige å landet warande lösbren, som efter stadsrätt ärfwas, Rådhusw-Rätten ägde att delningsarfwoede till en half för hwarbrade uppbära. K. Maj:ts Dom d. 11 Jan. 1798.

10. Capitlet.

Huru gäld wid dödsfall gäldas bör.

1. §.

Dör man och är gäld i boet; så skal then af öskifto gäldas, och arfwingarne skiften thet åter är. Ingen hafwe wäld skifta något arf, eller testamente taga, förr än gäld gulden är. Räcker egendomen ej till gäldens betalning; ware arfwinge fri för thet, som brister, så han ej något af thet arf nuttit.

Hwad i gäldbundet bo bör först uttagas, 17 C. 2 §. H. B.; Hafwer man eller hustru gjort gäld före ägtenskapet, 11 C. 2 §. G. B.; eller under ägtenskapet till gemensam nytta, 3 §. ib.; eller är gälden af mannens eller hustruns särskilta förgörelse tillkommen, 4 §. ib.; Huru, sedan efterlevande makas rättighet i bo är uttagen, arfwingarne måge sig emellan arf skifta, 12 C. A. B.; Testamente tagas af dens del, som gifwit hafwer, 17 C. 6 §. f. B.; Borgenärens rätt och företräde för hwarannan, då gälden ärs egendom ej räcker till fulla gälden, 17 C. 5 §. B. Laga Domsfölen i arfs och testamentswifwer, samt då gäld träfwes efter den som dödd är, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. H. B.

Huruledes efterlevande maka och arfwingar måge i gäldbundet bo, inom en månad från det boupppteckning hållen är, afträda egendomen, för att winna befrielse från gälden, inhämtas af 8 Cap. i 1830 års Concurs-lag införd wid 16 Cap. H. B.

2. §.

Skifter man arf utan laga uppteckning, och förr än all witterlig gäld gulden är; sware så

till fulla gälden, som förr är sagdt, och hafwe then fordrande macht at söka alla arfwingarna, eller hwilkenthera han helst wil.

Om boupppteckning efter den döda, 9 C. 1 §. A. B.; Sätta arfwingarna sig i egendomen utan uppteckning, 6 §. ib. Arfwes gäld efter den som dödd är, 10 C. 2 §. H. B.; Huru stämning å arfwingar i öskift bo uttages, 11 C. 8 §. f. B.

3. §.

Är gäld okunnig, och yppar sig sedan arf skiftadt är; så skola arfwingarne med swornom ede bära thet arf åter, eller thes wärde, om thet förskingradt är: gifwe och the räntor ut, som the theraf uppurit, och ej ränta på ränta, eller hwad the med försigtighet och slit hafwa förtient, och ware sedan saklöse; nute och skidlig wedergäldning för all nödig och nyttig kostnad, then the å arfwet giordt. Hafwer någor af arfwingarna sin lott förskingradt; betalen antå the öfrige gälden, så långt arf theras räcker; men försunmar borgenär, at efter dödsfallet, inom tu åhr; ther han utrikes wistas, eller ett åhr, om han i Riket är, gifwa sin fordran tillkännana, ther then honom witterlig war; gälde ej arfwinge mer af sin lott, än på thes del i gälden löper.

Om återböring och nytt skifte, då någon af arfwingarne genom klander missar hela sin lott, eller bästa delen deraf, 13 C. 2 §. A. B.; Ingen må taga ränta på ränta, 9 C.

9 C. 6 §. 5. B.; Vissa arfwingar åter bördköpt jord, gälden the all therå gjord nödig förbättring 17 C. 3 §. A. B.; Vinner bördeman, betale till köparen all then nödiga kostnad han å godset och för thes skull gjort, 5 C. 11 §. 3. B.; Andreas köp, gälde then som jorden vinner, all nödig och nyttig förbättring åter, 11 C. 1 §. f. B.; Sötes ej fordran inom 20 år 9 C. 12 §. 5. B.

Yppas ny gäld, och vilja arfwingar göra sig ur-arfwa, ingifwe ansöfning derom, en månad från den dag de sådan gäld weta finga, se vidare 8 Cap. i 1830 års Concurr.-Lag, wid 16 Cap. 5. B.

4. §.

Nu fructar man, eller wet gäld wara efter then döda, och är owis, om han för then gäld må kunna befrias, eller huru stor then blifwa kan; låte då Rätten thet weta, och tage sedan arf, eller testamente mot full borgen.

Efter offentlig stämning föreläggas sex månaders dag, 11 C. 4 §. R. B.; Den som testamente fått, äger behålla hwad honom gifwit är, thet han borgen skäller, 18 C. 3 §. A. B.; Om betalningsskyldighet för den, som för annan gått i borgen, 10 C. 8 §. 5. B.; Göres jäf emot borgen; huru den pröfwas, 26 C. 8 §. R. B.

Wilja efterlefswande Waka eller Arfwingar säkre wara, att icke okände fordringar sig yppa; ägen då att hos Rätten, hwarunder Boet hör, begära kallelse å desß samtelige Borgenärer; se 9 Cap. i 1830 års Concurr.-Lag, införd wid 16 Cap. 5. B.

5. §.

Räcker ej gods til fulla gälden; gånge thet om, som i Gisttermåls och Handels Balkarna utskils.

Huru makars gäld betalas skall, 11 C. 2, 3, 4 och 5 §. 5. B.; Om borgenärens rätt och företråde för hwar annan till gäldbunden egendom, 17 C. 5. B.

11. Capitlet.

Om arfwingar, som lefwa samman i bo ofskifto.

1. §.

Nu är then dödas egendom upptecknad och gäld gulden: åsamjer arfwingarne sedan, at lefwa i bo ofskifto samman, och thet utan annars för-fång ske kan; så skal skrifteliga upfattas, med hwad wilkor the sig thetom förent, och twänne wintnen thet underskrifwa. Försumma arfwingar thet, och gitta ejest the wilkor ej lagliga wis; komme då på thetas egit ewentyr, ehwad boet genom then enas slit och arbete förbättradt, eller genom then andras wällande förwåradt warder. Är någor af arfwingarna ommyndig; så må ej någon förening om slift bolag ske, förr än then förmyndare fått, och förmyndaren sitt samtycke thertil gifwer.

Om egendomens laga uppteckning efter den döda, 9 C.

A. B.; Huru gäld wid dödsfall gäldas bör, 10 C. f. B.; Afhandling om Bolag skall skrifteliga ske, 15 C. 1 §. 5. B.; Gör bolagsman den andra men och skada genom be-drägeri, för egen nytta, af försummelse eller wårdslöshet, 4 och 5 §. 5. B.; Om den som under förmyndare stå bör, 19 C. A. B.; Huru Förmyndare förordnas, och om deras pligt och skyldighet, 20, 22 och 23 Cap. f. B.

Att ny tillträdes-afgift för Ruffhåll icke äger rum; så länge Enkan eller barn sitta i ofskifadt bo, inhemtas af R. Förord. d. 9 Maji 1826, wid 12 C. 4 §. d. B.

2. §.

Nu wil en, eller flere, och icke alle, arf skifta; hafwe then witsord, som skifta wil.

Huru Jordägare som skifta eller stänga will, äger witsord, 2 C. 5 §., 10 C. 4 §., 17 C. 1 §. och 5 C. 2 §. B. B.

12. Capitlet.

Huru arf skiftas skal.

1. §.

När arf skal skiftas; så böra arfwingarne wis dag thertil utfätta, och til then ort sammankomma, thet skiftet ske skal. Kunna the sig thetom ej förena; lägge då Domaren arfwingarna tid och ort före til thet skifte. Är någor af them så fierran stadd, at ej säkert bud kan til eller ifrån honom komma; förordne Domaren någon, som then frånwarandes rätt i ådt tager.

Arf är laga fång, om lagliga ärfdt är, 1 C. 1 §. 3. B.; Hwilka äro arfwingar, 2 och 3 Cap. A. B.; Förr än arf skiftas, bör boupppteckning hållas och gäld betalas, 9 och 10 C. f. B.; Wiftas arfwinge fierran, 9 C. 4 §., 15 C. 4 och 5 §. 5. B.; Domares åliggande, då boupppteckning försummas, 9 C. 5 §. 5. B.; Laga Domstol i arfswifter, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. R. B.

Wid Inwenteringar och Arfskiften må icke något en sjöman tillfallit arf utgifwas, enär han wiftas uttom Riket, innan förut undersökt blifwit, huruwida han i någor måtto kan hafwa sitt arf förwerkat, eller med hwad tillstånd och rättighet han utrikes sig uppehåller. K. Br. d. 21 Apr. 1774.

2. §.

Alle arfskiften skola ske i redeliga och tro-wärdiga mäns närvaro, på lika sätt, som til-före om egendomens uppteckning sagdt är.

Huru wid egendoms uppteckning tillgår, 9 C. 1 §. A. B.; Om arfskiftens underskrift, 12 C. 11 §. f. B.

Wid ombyten med Ruffhållare, och förefallande arfskiften efter desse, är Officerares närvaro för mon-deringens skull onödig, i följd hwaraf det ankommer på Ruffhållarne att anmoda Officerarne derom, i fall de det för sig nödigt hålla. K. Refol. på Kr. Bef. besw. d. 16 Oct. 1723. §. 4. och d. 19 Junii 1731, §. 4.

3. §.

Lefwer man eller hustru efter; tage då först sin fördel ut, och thernäst sin giftorätt i boet efter lottning. Är thet hustru som efterlefwer; niute hon och morgongäfwon sin af mannens del, efter thy, som i Gisttermåls Balken stadgadt är. Arfwingarne skifte sedan arfwet sig emellan.

Makars fördel af ofskiftade lösbretillgångar, 17 C. 6. B.; Giftorätt, till hwilken egendom den sträder sig, och hwardera makans andel i samfälda boet, 10 C. f. B.; Huru morgongäfwon, af mannens enskilda lott i boet, ut-går, 9 C. 5. B.; Är enskilt gäld gulden af begges lott i boet, eller är ena makans obaljord såld till den andras enskilda nytta, warde det wid arfskifte afsedt och beräknadt, 11 C. 5 och 7 §. 5. B.; Testamentes tages af thens del, som gifwit hafwer 17 C. 5 §. A. B.; I hwilken ordning arfwingar sedan träda till quarlätenskapen 2 och 3 C. f. B.

4. §.

Wid skiftet skal egendomen i fast och löst, red.

reddbart, och fordringar, i jämnogoda delar läggas, så at ej någor therigenom lider. Sedan behålle hwarthera thet honom med lott tillfaller. Afsmjas arfwingar, thet the alle mynndige äro, at dela arfwet utan lottning; ware thet så gildt, som hade hwar sitt med lott fångit. Äro arfwingar omynndige; så skal ej arf utan lottning skiftas. Efter annorlunda; ware ogildt, om omynndig klandrar thet i laga tid, sedan han myndig warder.

Huru arf delas efter lands och stadsrätt, 2 C. 1 S. 2. B.; Om jemnkning sedan arf skiftadt är, 13 C. f. B.; Inom hwad tid förmyndares förvaltning klandras bör, 23 C. 4 S. 1b.

Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, angående Krono-Rusthåll. Gifwen Stockholm i Råd-Kammaren then 22 Februarii 1749.

Kongl. Maj:t har, i anledning af åtskillige infomne förfrågningar ifrån Skåne och andre orter uti Riket, angående twister, hwilka esomoftast sig yppa om besittning och brukande af Krono-Rusthåll, emellan then afledne Rusthållarens Barn och Arfwingar, samt them, som imedlertid til Rusthållare antagne blifwit, med mera, i Nåder för godt funnit, följande härutinnan at stadga: Huruwäl Krono-Rusthåll, ifrånått Nådige Resolutioner af then 14 October 1723, samt 9 Junii 1726, til jord och grund Cronan tilhöra, så at the för Rusthållarens egendom icke anses kunna, hwarföre sådane Rusthåll icke eller säkas böra, utan allenast Transporter therå ske til then, som af wederbörande thetill anses säker och stickelig; Dock som Reglementerne af åren 1684 och 1695 försäkra Rusthållaren sjelf samt hans barn och efterkommande, at the icke skola blifwa rubbade, utan rolligen få besitta rustningshemmanen, så länge the förnä hålla sin fullkomliga mondering, samt lagligen bruka, bygga och förbättra sine Hemman, och sådant icke allenast lärer til Cronans förmon, at monderingen kan på thet sättet stadigt wid magt hållas, utan och then allmänna säkerheten och wifsheten thepå beror, at Aboen, hans Barn eller Arfwingar göras säkre om en oqwald besittning af thet Krono-Rusthåll, the således wäl häfda och söta, hwarigenom the någon rättighet sig förwärfwat, och böra således ånjuta större förmon, än en annan, som uppå samma Rusthålls wid magt hållande och förbättring hwarcken någon kostnad eller möda och arbete använt; Utså pröfwar Kongl. Maj:t skäligt, såsom med förberörde Reglementer enligt, at Rusthållarne, samt thes barn eller Arfwingar böra fram för andra en sådan förmon af oqwald besittning på Krono Rusthåll gemensamt til godo njuta; hwarföre och, så Rusthållaren på något Krono Rusthåll, igenom döden eller på annat sätt afgår, Befälshafwaren af thet Compagnie, hwarunder Rusthållat hörer, åligger, utom then kunskap han therom lemnar til Dfwerften, at gifwa sådant Landshöfdingen i orten tillkänna, samt om then döde Rusthållaren lemnat Anka och Barn, eller andra Arfwingar efter sig, så Landshöfdingen bör ofördröjeligen, igenom Publication å Predikestolarne, låta i Hårabet kungöra, at en annor Rusthållare för bemälte ledigt blifne Rusthåll kommer at antagas och inskrifwas i hans ställe, som afgådt, och at then, eller the, som förmena sig på något sätt wara thetill berättigade, måge sig hos Landshöfdingen angifwa, ifrån hwilken Publications Datum, som innom en wif af Landshöfdingen förelagd tid bör i hela Hårabet upläsas, then eller the, som i någor måtto wilja sig angifwa, böra ofördröjeligen, och sifst innom natt och är, ehwad the äro innom eller utom Riket wistande, hos Landshöfdingen sine skal förete, hwarefter Landshöfdingen, tillika med Regements Befälshafwaren, enligt 1726 års Förordning, sig behörigen utlåta skola, sedan alle härwid nödige warande omständigheter i akt tagne äro, och om bestaffenheten så fordrar, igenom laga undersökning, inhämtat blifwit, om then förra Rusthållarens barn eller Arfwingar äro omynndige, och om i sådan händelse för them laglige Förmyndare äro förordnade, med flere omständigheter, som kunna gifwa uplysning om thet förwarande målet, och hwilka

med then afledne Rusthållaren närmast skylde äro; Och skola wederbörande alltid härwid höras, innan Utslag fälles; hwarwid the böra utan åtskillnad fram för främmande och fjernare uti slågten til Rusthållare antagas, som äro then förra Rusthållarens barn eller närmaste Arfwingar, samt kunna ställa then åstade borgen. Och i fall Landshöfdingen och Regements Befälshafwaren sinna skulle, att nödwändigheten fordrar, på thet Rusthållat och monderingen må wid magt hållas, thet någon imedlertid må til Rusthållare antagas; Så kan thet ske, utan förfång af then rätt, som then förra Rusthållarens barn och nästa Arfwingar äga, så fram the innom förenämde tid sig behörigen anmäla. Skulle någor med Landshöfdingens och Dfwerstens utslag wara missnöjd, och wilja sig thesöfwer beswara, må han sådane beswår uti Krigs-Collegio ingifwa, thet han i Sverige boende är, innom fyra månader ifrån Utslaget dato, thet dag oräknd, så utslaget föll, och hwar månad räknad til Trettio dagar, men ifrån Finland innom Sex månader. Och när Krigs-Collegium sedan i sådane mål utslag fält hafwer, må then, som themed ej nöjes, om han närwarande warit, innom Twå Månader ifrån samma utslags dato, sig hos Kongl. Maj:t beswara, men war han then tid ej när, så bör Krigs-Collegium sända sitt utslag til Landshöfdingen i orten, som hafwer thet at tillåta låta honom, som thet angår, ifrån hwilken dag han hafwer lika tid, om han thesöfwer hos Kongl. Maj:t beswår anföra wil; Och skal, när beswår i these mål hos Kongl. Maj:t andragas, full borgen för kostnad och skada ställas. Beträffande Gifstorätt, hwilken i sådane mål sökes, som och om Lösningsträtten, när Krono-Rusthåll igenom transporter afhändas; Så finner wäl Kongl. Maj:t, at uti Krono-Rusthåll, som är Cronans och icke Rusthållarens egendom, någon gifstorätt, hwad sjelfwa Rusthållat angår, icke äger rum, fast än sådan gifstorätt uti monderingens wärde *) såsom all annan lös egendom, gifwes; utaf hwilken grund icke eller något Testamente om Krono-Rusthåll, göras kan; Men i then händelsen, at Rusthållaren förwärfwat sig rustnings och besittnings rättigheten af något Krono-Rusthåll, och han, thet han ej hafwer barn, wil lämna then at sin hustru efter sin döb, så må hon thewid bibehållas, thet hon borgen ställer. Och hwad sedan thet angår, huruwida barn eller andre Arfwingar måge kunna til sig lösa Krono-Rusthåll, när besittningsträtten theraf til någon främmande eller fjernare Arfwingar åstadd blifwit; Så, althensund Cronans säkerhet, som berördt är, thepå beror, at innehafwaren wäl sköter och häfdat sådane Rustningshemman, samt at hans barn och Arfwingar theraf alltid någon gemensam förmon tillflyter; Förhensfull tillåter Kongl. Maj:t, at när något Krono-Rusthåll borttransporterat warder, Rusthållarens barn och Arfwingar, til och med Sysfnebarn, eller the, som i lika led med them äro, måge äga rätt, at til sig lösa en sådan rustnings rättighet för thet som transporten therom innehåller, och at sådant bör ske innom natt och är ifrån then dag, så inskrifningen skedde; Men om någor Arfwinge på thet sätt til lösön sig icke anmäler, bör then, som uti något Krono-Rusthåll förut del äger, så wara berättigad thet, som blifwit transporterat, at til sig lösa, innom Tre Månader thes efter. Thet alle, etc.

De Justitiä och Cameral-mål, hwilka Krigs- och Kamrar-Collegierne hittills gemensamt afgjort, och hwilka icke egenteligen hafwa direct insflytande på Krigsmakten, skola hädanefter ensamt tillhöra Kamrar-Collegium, i söhd hwaraf Rusthållares twister om bättre rätt till besittning af Krono-rusthåll och alla twister rörande indragne militiä boställen, så wida icke beska såsom boställen åter förgifwas, böra från Krigs-Collegii

*) Wid Krono Rusthållarens dödeliga fränsälle bör Monderingen wärderas, och har sedan den som utaf arfwingarne kommer att blifwa Rusthållare till att lösa the andre sine medarfwingar thetutur proportionaliter efter hwar och en arftagares rätt. A. Br. till Hof-Rätternes den 17 Sept. 1694.

gill åtgärd stillas, och således jemväl Regements-Chefvernes befattning med dessa ämnen upphöra. **K. Br. d. 4 Apr. 1805, kungjordt igenom Krigs- och Kammar-Colleg. Kung. d. 9 Maji s. d.**

Till vinmande af löshet i förvarandet med antagande af ny Åbo å Krono-Rusthåll, ehvad de samma genom dödsfall, transport eller på annat sätt blifwit lediga, är förordnad, att då ett Krono-Rusthåll warer borttransporterat, bör Transport-innehafwaren anmäla sig hos Konungens Befallningshafwande till erhållande af en sådan Kungörelse, som, i händelse af Rusthållarens död, blifwit i Kongl. Förordningen den 22 Febr. 1749 föreskrifwen, så att transporten warer till allmän underrättelse kungjord. — Wederbörande Arfwingar och Skydemän, hvilka önska att göra deras lösningsbrätt gällande, äga att derom hos Konungens Befallningshafwande, inom natt och år efter Kungörelsens uppläsande, sig anmäla, samt delägare i Rusthåll, inom Tre Månader efter det Arfwingarnes fatalier lupit till ända, efter hwilken tids förlopp, Konungens Befallningshafwande först äger att å transporten meddela ordenlig infästning, hwilken wäl genast efter transporten må för innehafwaren deraf ad interim bewiljas, men ej kan, förän ofwannämnde särskilda fatalietider för klanders anställande förslutit, winna stadfästelse till säkerhet å bestittingen i framtiden. **K. Förkl. d. 29 Juni 1814.**

Kongl. Majits Nådiga Förordning, angående Rusthålls-afgifterne till Madstena Krigsmanshus; Sifwen Stockholms Slott den 9 Maji 1826.

Wi **CARL JOHAN**, &c. Göre weterligt: att, som Wi funnit de hittills brukliga årliga, så kallade städmåls- eller inskrifningsmöten wid Indelta Cavalleri-Regementerna förorsaka Rusthållare kostsamma resor och tidspilande omwägar, samt dessa möten, numera, egenteligen bibehållits för uppörden och kontrollen af de till Krigsmanshuset wid ombyten af Rusthållare ingående afgifter; så hafwe Wi, med affäfsande af omsömda möten samt upphäfwande af dem om sättet till Rusthållare-afgifternas uppbärande och kontrollen deröfwer tid efter annan utkomne Författningar, härigenom inelat i detta ämne stadga som följer:

§. 1. Enligt äldre Författningar, och deribland senast Kongl. Kungörelsen af d. 4 Maji 1778, bestå de afgifter, som Rusthållare skola erlägga till Krigsmanshus-Casern af tillträdes- och astrådes-afgifterne, hwilka böra utgöras till det belopp och wid de tillfällen här nedanföre förmålas.

§. 2. Tillträdesafgift erlägges till Krigsmanshuset för ägande- eller äborätt till Rusthåll, vare sig genom köp, gifwa, testamente, arf, byte, införsel å pantförskrifning eller upptagande af ödesmål, utan afseende å Rusthållens natur, med 1 Rtd. för helt Rusthåll och i förhållande deröfwer för mindre delar; dock betalas ingen dylik afgift för mindre än en åttonde-del, så framt icke flere uti ett Rusthåll af samma person tillträde andelar uppgå till nyssnämnde belopp af en åttonde-del.

Så länge enka eller barn sitta i ofstiftadt bo, betalas icke ny tillträdesafgift; lista de sinsemellan, är enkan fri för sin gifvorätt eller morgongäfwand, men barn och arfwingar, som genom arfserätt få del i Rusthåll, betala tillträdes-afgift, äfwen som dylik afgift erlägges, då enka träder i nytt gifte och sednare mannen såsom Rusthållare mantalskrifwes.

§. 3. Astrådes-afgift erlägges, utan afseende å Rusthållens natur, wid alla ombyten af Rusthållare undantagandes då Rusthåll genom arfs- eller gifvorätt öfwergår till annan medlem af förra innehafwarens slägt. Denna afgift erlägges med en för hundralet af köpe- eller transport-summan, men wid byten af Rusthåll mot Rusthåll, endast för mellangiften, om sådan är å någondera sidan utfäst. Bytes Rusthåll mot annan egendom, som ej är af Rusthålls natur, eller öfwerläts det genom testamente, gifwobref, lösen till medarfwade eller annorlunda, utan wiß stadgad köpe- eller transportsumma, så beräknas astrådes-afgiften efter

Rusthållens tarerings-wärde det är, då afhandlingen derom upprättades.

§. 4. För alla i föregående §. §. omsömda afgifter, skall tillträddaren ensam ansvara, utan afseende på de öfwerenskommelser derom, som kunna wara med astråddaren ingångna. Är ingen öfwerenskommelse träfsad, huruvida astråddaren eller tillträddaren skall betala ofwannämnde afgifter, så äger tillträddaren att af astråddaren undfå erfattning för astrådes-afgiften, utom i den händelse, då Rusthåll för Krono- eller annan skuld blifwer utmätt och genom auction förfäldt, hwilket förhållande bör till köparens esterrättelse före auctionen kungöras.

§. 5. I alla afhandlingar om Rusthåll, som säljas eller transporteras, bör tydligt och bestämt utfästas det värde, hwar till Rusthåll med dess äbyggnader och augment-ränta blifwit ansebt, noga affäldt ifrån wärdet af all annan egendom, fast eller lös, som i samma köp eller transport kunde innefattas. Wid de fall åter då Rusthåll bytes emot Rusthåll, bör i bytesbrefwet beloppet af den mellangift, som å någondera sidan skall erläggas, noga utfästas, eller om sådan ej ägt rum, detta bestämdt anföras.

§. 6. Landshöfdingarne måga icke meddela införsel eller Häradshöfdingarne uppbud och lagfart å Rusthåll i de fall §. §. omsömda, utan att afhandlingarne derom är så inrättade, som nämnde §. stadgar.

§. 7. Efter hwarje slutadt Ding böra Häradshöfdingarne till wederbörande Kronofogdar inom Dingslaget aflemna förteckning öfwer alla då första gången uppbudne Rusthåll, hvari tillika tydeligen utfästes det i §. §. omnämnde värde af Rusthåll med dess tillhörigheter, eller den mellangift, som wid byten af Rusthåll mot Rusthåll är utfäst.

Denna förteckning skall under särskilt rubrik införas wid slutet af den uppbuds-förteckning, som enligt Wär Nådiga Kungörelse af d. 23 Januarii 1811 bör, i afseende å en per mille afgiften till Krigsmanshuset för andra fastighetsköp, till Kronofogden afgifwas.

Skulle uppbuds-förteckningar från någon Domare icke inom behörig tid erhållas, äligger det Kronofogden, att derom genast göra anmälan hos Wär Befallningshafwande, som i anledning deraf har att wita taga nödig åtgärd.

Då Kronofogden erhållit uppbuds-förteckningen, aflemnar han den genast till Häradskrifwaren, för att dermed förfara på sätt 10. §. stadgar.

§. 8. Wäre Befallningshafwande böra, wid den tid, som till mantalskrifningarnes förväntande blifwit utfäst, meddela Häradskrifwarne förteckningar å alla Krono-rusthållare, som i anledning af bewiljade transporter eller byten sedan förteckningen det föregående året meddelades, erhållit införsel i Krono-rusthåll, med uppgift derjemte af den transportsumma, som derwid blifwit utfäst; börandes äfwen i samma förteckning serfäst upptagas de Krono-rusthållare, som i öfrige fall, då astrådes-afgiften enligt §. §. erläggas bör, erhållit införsel.

§. 9. Wid de årliga mantalskrifningarne komma alla ombyten af Rusthållare att noga undersökas och i mantalslängderne upptagas, med anteckning tillika om det förwärfningsfätt, af köp, transport, byte, arf m. m., som derwid legat till grund.

§. 10. Sedan mantalskrifningen är förväntad, äligger det Häradskrifwaren, att, med anledning af mantalslängden, wederbörande för tillträdes-afgiften debitera efter de grunder, 2. och 4. §. §. innehålla.

För astrådes-afgiften, bör han åter enligt de grunder, som 3., 4. och 5. §. §. stadga, debitera wederbörande efter de i 7. och 8. §. §. omsömda uppbuds- och införsels-förteckningar, iakttagandes, att förut med mantalslängderne dessa förteckningar noga jemföra, helst af mantalslängderne äfwen måtte hämtas ledning till astrådes-afgifternes debiterande för de Rusthåll, som ombytt ägare, utan att första uppbudet eller införsel erhållits; och äger Häradskrifwaren, i sådana fall, att när så erfordras, efter anmälan hos Wär Befallningshafwande, erhålla bestyrkte affskrifter af tillträddarens åtkomsthändlingar.

Stulle

Skulle uppbyds- eller införsels-förteckningarna i något fall ej behörigt upptaga hvad 7. och 8. §. S. Stadga, åligger det Håradskrifwären, att sådant genast till Wår Befallningshafwande anmäla, som widtager flyndsam åtgärd till rättelses winnande.

§. 11. Sedan rusthålls-afgifterne sålunda blifwit af Håradskrifwären debiterade, skall han å de wanliga debetbeblarne för Kronans contributioner, under serstilda titlar af Rusthålls tillträdes-afgift eller Rusthålls afträdes-afgift, påföra en hwar betalningsfkyldig hvad honom åligger till Krigsmanshuset utgå; hwar- efter ett exemplar af de förteckningar, som legat till grund för debiteringen, samt ett, i öfwerensstämmelse dermed upprättadt sammandrag öfwer de debiterade afgifterne, till Kronofogden aflemnas, afwenfom af tæ- ringslångderne, som upptaga alla de Rusthåll, för hvilka tæringsswärdet legat till grund wid afgiftens beräkande.

§. 12. Kronofogden uppbyr dessa afgifter enligt hvad å hwarje stattsfkyldigs debetsedel finnes påfördt, på lika sätt och med samma ansvar, som för Krono-uppbörden genom Författningarne stadgadt är, hwar efter beloppet med återopande och biläggande af de från Håradskrifwären erhållna förteckningar och sammandrag, under sina behöriga titlar af Rusthålls tillträdes-afgifter och Rusthålls afträdes-afgifter i räkningen öfwer Krigsmanshus-medlen upptages och redowises.

§. 13. För alla Rusthålls-afgifter, som under året blifwit till Landt-Räkterier lesvererade och i räk- neri-räkningen till uppbyrd tagas, bestås Kronofogden En procent och Håradskrifwären Tre procentis provision, hwilken enligt Wår Befallningshafwandes ordres, bör af de influtne Krigsmanshus-medlen till dem mot qwitto utbetalas, i förhållande till hvad hwar och en på grund af de fögderi-räkningarne bilagde samman- drag, jemförde med Kronofogdarnes lesvereringar, till- komma bör; hwar efter beloppet i räkneri-räkningen mot wederbörandes qwitto afföres.

§. 14. Wåre Befallningshafwande böra öfwer verkställigheten af hvad nu om Rusthålls-afgifternas debiterings-, uppbyrds- och redowisningsfätt i Nåder stadgad blifwit, hålla, en noga tillsyn; hwar förutan Lands-Contoiret, enligt des genom Kongl. Circularäret d. 1 Julii 1747 ålagde skyldighet, bör waka deröfwer, att debitering, uppbyrd och redowisning behörigen verkställas.

§. 15. Om någon som erlagt de genom denna Författning stadgade afgifter till Krigsmanshuset, i följd af börd eller klander frånträder Rusthåll, äger han rätt, att de erlagde afgifterne återfå, enär förhål- landet behörigen styrkes och genom Wår Befallnings- hafwande hos Krigs-Collegium anmäles.

§. 16. Genom hvad nu om uppbyrden och con- trollen af Krigsmanshus-afgifterne i Nåder förordnad är, förfaller hvad hitintills stadgad varit om Erlags- hållares skyldighet att uppvisa qwittecer för utlagde Krigsmanshus-afgifter inför Hårads-Rätt, innan fasta erhålles, och inför Wår Befallningshafwande, när in- försel sökes; afwenfom, enligt Wår Nådiga Kungörelse af d. 2 September 1823, inga böter äga rum för Rusthållare, som försumma att afgifterne till Krigs- manshuset betala, utan böra dessa afgifter, wid un- dersåtens betalning, på lika sätt som Krono-utskylderne, utmätas och indriswas.

§. 17. Håradskrifwären bör hwarje år, genast efter slutad mantalskrifning, till Landshöfdingen in- sända compagnie- eller escadrons-wis upprättade ut- drag af mantalslångderne, som upptaga de sedan förra årets mantalskrifning inträffade förändringar med å- gare eller åbo-rätts innehafware af Rusthåll; hwilka förteckningar Landshöfdingen genast aflemnar till Re- gementets-Chefen, som, sedan Regementetskrifwären deraf haft del, dem till wederbörande Compagnie- eller Es- cadrons-Chefer öfwerlemnar, för att i-enlighet dermed de nya Rusthållare i rullan införa. Compagnie- eller Escadrons-Cheferne åligger det berjemte, på det de, under den tid som emellan ofwannämde förteckningars erhållande föreflyter, likwäl må äga kännebröm om in- träffade Rusthållare-ombyten, att låta wid de wanliga

visitationerne derom underrättelse inhämta, i hwilket af- seende wederbörande Rusthållare böra den visiterande härom nödiga upplysningar meddela, då sådant af ho- nom åskas; kommandes deremot den, tillträdande Rust- hållare hittills åliggande, skyldighet att söka inskrifning i rullorna hos Regementets- och Compagnie-Cheferne och der eller hos Kronofogden eller Regementetskrifwären uppte sina åtkomst-handlingar eller införselsbref, att upphöra. Det alle som wederbör ic.

Som Kongl. Maj:t i anledning af ett förekom- mit mål, rörande afgifts erläggande till Wadstena Krigsmanshus för enskild persons gåfwa af hemman och lägenheter, genom nådig skrifwelse af den 29 sit- ledne October i nåder förklarar, att Kongl. Påbudet angående Wadstena Krigsmanshus inkomster af d. 31 December 1689, hwilket tillägger Krigsmanshuset rät- tighet till afgift utaf gåfwor uti gods och råntor, en- dast är tillämpeligt för sådana gåfwor, som af Kongl. Maj:t och Kronan föråras; men att afträdesafgift till Krigsmanshuset, enligt Kongl. Förordningen af den 2 Maji 1826, hädanefter som hittills skall äga rum, då Rusthåll genom gåfwa af en till annan man öfwerlä- tes; så har, på Kongl. Maj:ts nådiga befallning, Kongl. Collegium skolat sådant till underdånig efterrättelse här- med tillkännagifwa. K. Kr. Colleg. Circ. d. 27 Nov. 1828.

K. Kammar Collegii Kungörelse angående wis- sa omständigheter, som hädanefter komma att iakttagas i mål, hwilka röra besitt- ningsrätt å Kronohemman, d. 29 Febr. 1808.

Wi President, vice President oc. Göre weterligt: Att Kongl. Maj:t genom nådigt Bref af d. 5 i den- na månad gifwit Des och Rikets Kammar-Collegio tillkänna, det K. Maj:t låtit hos Sig komma i öfwer- wägande, huru och på hwad sätt, med förwarande å ena sidan af Krono-Åboers rätt till besittning af de Kronohemman, som deras föräldrar förut innehafit, å andra sidan öfäkerhet i besittningen må förekommas för den Krono Åbo, å hwilken, fastän fjerrare bestägd eller öfkyld, Åboskapet å Kronohemman wid särskilte tillfällen kan blifwa upplåtit, samt derwid i nåder fun- nit, att Kongl. Brefsven till Des och Rikets Krigs- och Kammar-Collegier af d. 26 April 1775 och d. 15 Julii 1795 samt K. Collegiernes, i enlighet med det förra utfär- dade Kungörelse af d. 5 Julii 1775, böra efter deras inne- håll i detta ämne tagas till hufwudsaklig grund, i följe hwaraf den Bonde, som bestitar sig att wäl häfda det Kronohemman, hwarå han blifwit till Åbo antagen, skall för sig samt sina barn och efterkommande njuta den säkerhet, att han och de allt framgent wid hem- manet warda bibehållne och orubbade, samt Åbens äfste son äger företrädesrätt, att wara wärd på hem- manet, då han förut på annat sätt derifrån ej blifwit skild, och hos honom finnes enahanda säkerhet för hem- manets häfd och deraf gående utskylder, som hos de öfrige arfwingarna; Des har K. Maj:t i öfwerensstä- melse härmed widare i nåder förordnat:

1:o. Att enär Åbo på Kronohemman bör och lemnar hustru efter sig, med hwilken han genom gif- termål Åborätten å det innehafde hemmanet åtkom- mit, samma hustru eller enka, ehwad hon sedermera träder i annat ägtenskap eller ej, skall wara berätti- gad, att, så länge hon förmår hemmanet wäl häfda och bygga, samt årliga utskylder utgå, derwid i sin lifstid blifwa bibehållen, emot det hon förförjer och upp- fostrar sina med den åslidne mannen sammanafade barn, om sådana finnas, och de redan icke kommit till den ålder eller i tillstånd att kunna sig sjelfwe un- derhålla.

Har enka kommit till hemmanet genom giftermål med des åslidne man; äge hon likwäl, efter Allmänna Lagens föreskrift i 16 Cap. 2 §. Jorda-Balken, att njuta mannens lifstidsstäbja till godo, så länge hon enka sitter samt fullgör hvad här förut, i ansende till hemmanets byggnad och häfd jemte utskylder, är före- skrifwit, ehwad hon med den åslidne mannen har barn eller icke, eller barn af mannens förra ägtenskap fin- nas, som å hemmanet tarfwa försörjning och uppfo- stran, om hwilka hon dock, på sätt förmått är, har att

draga moderlig vård och omsorg; men ett sålunda tillkommet hemman må hon icke till stätte lösa. Går hon i annat gifte; afträde då, efter åtnjuten fardag, hemmanet till det eller dem af barnen, som enligt här efteråt stadgade grunder, dertill finnas närmast berättigade. Skulle enka åter icke förmå hemmanet sköta och förvalta, samt för de dermed förknippade skyldigheter ansvara, må hon å hemmanet njuta sköda och uppehälle emot de tjänster hon kan åstadkomma, hvarom, i händelse af tvist, Landshöfdingen äger förordna.

Hvad åter i omvänt förhållande en efterlevande man angår, så har R. Maj:t i nåder ansett fråga härom endast kunna uppstå, då man öfverlevsfru hustru, som förut varit gift och har barn, och med hvilken hustru han hemmanet åtkommit, men icke barn sammanafsat som lefva; hvarvid R. Maj:t, i likhet med hvad om hustrun blifvit förordnad, i nåder sunnit, det mannen må bibehållas wid hemmanet, så länge han förmår desamma sköta och bruka och enklings förblifver; dock utan rättighet, att till stätte lösa hemmanet, des aflidna hustrus arfwingar till förfång.

2:o. Dör Kronohemmans Åbo utan att lemna enka efter sig, eller kommer Åbo så af sig, att han hemmanet ej längre förestå kan, hvarå vederbrörande Kronobetjente skola uppgift hafva, och då sådant inträffar, med berättelse derom till Landshöfdingen inkomma, samt tillika infända en å hemmanet. Desförinnan hållen syn, på det pröfwes må, om den döde eller af sig komne Åboens barn eller arfwingar må kunna anses berättigade att hemmanet emottaga och bruka; så bör, dereft åborätten genom wanhäfd eller efterfatte skyldigheter icke pröfwes vara förverkad, förre Åboens älsste son, som förut ej innehar annat eget eller Kronohemmans bruk på särskildt ställe, vara berättigad det lediga Kronohemmanet genast tillträda; dock att hushållningen deraf föres för sterbhusets samfatta räkning till nästa fardag efter förre Åboens död eller afträde från hemmanet. Efterlemnas flere barn, af hvilka alla eller en del finnas i tillstånd att hemmansbruket emottaga; tillfalle det då, på sätt stadgad är, älsste sonen, dereft inga hinder eller brifster emot honom förekomma; men är han död, skola efter wanlig successions-ordning hans barn hafva samma rätt, som deras fader, och således företräde framför dennes yngre syffon. Kan den afgangne Åboens älsste son för anförde orsaker ej få hemmanet tillträda, eller är han död utan att hafva lemnat barn efter sig; tillfalle då åborätten den efter, ålbern honom närmast warande brodern eller hans barn och så vidare, så länge några söner efter den afgangne Åboen finnas. Derefter och i fall söner eller deras barn ej äro till, förhålls på enahanda sätt emellan dottrarna, så att det älssta barnet inom hvarje kön alltid äger framför yngre syffon af samma kön företrädesrätt till hemmanets besittning; men om älsste sonen eller det barn, som efter desse grunder är till åborätten närmast berättigad, wid den yppade åboledigheten är omyndigt, eller för saknad ålder till gårdsbrukets emottagande då oförmöget; bör en sådan anstalt till hemmanets brukande widtagas, som R. Maj:ts nådiga Bref af d. 15 Julii 1795 förefrisfver och här efteråt förmåles samt den aflidne Åboens samtelige oförsörjde barn derunder njuta på hemmanet underhåll och uppfostran. Det till åborätten å hemmanet berättigade barn bör deruti likväl icke annorlunda inrymmas, än efter föregången pröfning af Landshöfdingen och des derom utfärdade Resolution; hvarvid Landshöfdingen åligger, när minderårige eller oförsörjde barn efter förre Åboen jemväl blifwit lemnade, tillika pröfva och förefrisfva i hvad mon och på hvad sätt, efter de wid hvarje tillfälle sig företeende omständigheter, samma barn å hemmanet eller af deras wid gårdsbrukets bibehållne syffon, må hafva deras nödiga uppehälle och försörjning, intilldes de kunna sig sjelfve nära. Lemnar åter en afgangne Kronohemmans Åbo barn efter sig, som alla små och omyndige äro; skall Landshöfdingen, efter härom genom Kronobetjeningen erhållen underrättelse, enligt högstberörde R. Bref besörja, att hemmanet af anhörige eller för-

myndare warder för de omyndigas räkning brukadt, eller ock en interimståbo deraf tillfatt, intilldes något af barnen kan desamma i förut uppgifwen ordning emottaga.

3:o. Skulle deremot wid Kronobondes död eller afgang icke finnas enka eller barn, ej eller andre brofvarfwingar i rätt nedligande led, som kunna träda i sina aflidna föräldrars ställe och rätt; bör Landshöfdingen låta i Håradet ofördröjeligen kungöra, att det lediga hemmanet kommer med Åbo att befattas, och att den eller de, som tro sig rätt dertill åga, böra inom natt och år, efter Kungörelsens uppläsande, ehvad de inom eller utom riket wistas, sig anmäla hos Landshöfdingen, som derefter förordnar, hwilken till Åbo må antagas, hvarwid den bör till Åboskapet anses närmast berättigad, som är förre Åboens närmaste arfwinge efter Lag, samt kan ställa behörig säkerhet för hemmanets byggnad, häfd och usfhylder. Anmäla sig twänne eller flere sådana lika nära skyldmän, och kan hemmanet icke klyfwas; blifve då genom lottning afgjordt, hwilken af dem må till Åbo antagas: och ware wid alla andra förekommande ombyten af Åbo å Kronohemman, än då enka efter des aflidne man deraf bibehålles, inrymning deruti icke gällande, så framt ej densamma af Landshöfdingen är bewilljad; utan stylla den sig sjelf, som uraktlåter, att des bifall dertill utverka: åliggandes det Kronofogden, att då han en timad åboledighet hos Landshöfdingen anmäler, tillika aflemna berättelse, huru hemmanet af förre Åboen blifwit skött, och om han rätt för sig gjort eller för brist häftar.

4:o. Öfverlåter någon KronoÅbo hemmanet genom afhandling, af hvad beskaffenhet den helst wara må, till någon annan än den af des barn, som enligt nu stadgade grunder, är dertill närmast berättigad; då må en på sådant sätt tillkommen Åbo, af Landshöfdingen icke annorlunda antagas eller i hemmanet inrymmas, än wilforligen eller intilldes sig wisar, huruvida någon till hemmanet bättre berättigad sig anmäler. I sådan händelse skall Landshöfdingen derom låta utfärda Kungörelse i Håradet, med föreläggande för dem, som tro sig åga bättre rätt till hemmanet, att inom natt och år från en sådan Kungörelses uppläsande, samma rätt hos Landshöfdingen anmäla och fulltga, derefter han, sedan den wilforligen antagne, tillika med den förre Åboen blifwit hörd, efter nu stadgade grunder dem emellan stihet, och på det den rätt, som förre Åboens omyndiga barn, dereft sådana finnas, kunna åga i afseende på hemmanets öfverlåtande af föräldrarne, behörigen må blifwa iakttagen, skall Landshöfdingen om förhållandet genast underrätta Domaren i orten, som orwilforligen åligger, att wid näst infallande Ding förordna en Curator eller God man för de omyndige barnen, hwilken under förmyndareplikt och ansvar härwid bör bewaka deras rätt. Försummar han eller de, som till Åbofkap å något ifrågawarande Kronohemman förmäna sig vara berättigade, att iakttaga den tid af natt och år till Klanders anmälan och deras rätts utförande, som nu blifwit förefrisfwen; ware allt vidare anspråk å hemmanet i och med desamma förfallet, och den emellertid tillkomne eller wilforligen antagne Åboen till frammen oförd besittning berättigad; Hwaremot omyndige barn, då de uppnå myndige år, måge tilltala den för dem tillförordnade Förmyndare eller Curator och af honom söka ersättning för den skada och förlust, som de kunna wisa sig genom hans försummelse hafwa lidit.

5:o. I afseende till redan skedd afhandlingar eller åtkomster af Kronohemman, hvarigenom någon föremär des rätt vara för nära trädd; skall det wara en sådan tillåtet, att, inom lika tid, eller natt och år efter denna Kungörelses uppläsande, hos Landshöfdingen i orten göra sin talan och påstående anhängigt, eller wid försummelse deraf, för sig och efterkommande wara skild från all rätt till ett framtida anspråk å det Kronohemman, som honom kan hafwa frångått; dock dereft någon afhandling om Kronohemman så hemligen blifwit sluten, att Åboens barn eller närmaste arfwingar inom förefrisfne tid derom icke kunnat få underrättelse; ware dem tillåtit, att inom lika tid, ifrån det

de derom bewisligen erhålla kunskap, i förberörde ordning klander anställa; men då alla sådana hädanefter skeende afhandlingar böra hos Landshöfdingen anmålans och efter vederbörandes hörande pröfwars; iakttages den tid af natt och år, som Landshöfdingen i des hårom utfärdade Rungbrefse utfätter, och hwarförinnan någon på afhandling grundad åtkomst af Kronohemman icke anses wara stadgad.

6:o. Försummar förre Kronoåboens barn eller närmaste arfwinge, wid intäckad åboledighet, eller då ett Kronohemman å fjernare i släkten, eller å oskyld man, genom afhandling blifwit öfwerlätit, att inom osman utfatte tid sig hos Landshöfdingen anmäla; wara då den eller de, som näst efter dem, hwilka deras rätt icke iakttagit, kunna till samma hemmans emottagande wara berättigade, tillåtet, att det ifrågawarande hemman tilltråda; dock böra de till den ändan inom den förelagde tid hafwa med deras ansökning eller påstående berom till Landshöfdingen inkommit, eller i annat fall jemwål de hafwa deras talan förlorat.

7:o. Med Kronohemman, hwarå någon för sig, barn och efterkommande erhållit förläning af Rikets fordom Glornördige Komungar, förhållas på samma sätt, som om Kronohemman nu i allmänhet blifwit förordnad, med noggrant iakttagande, för öfrigt af de villkor, som i Donations- eller Förläningsbrefwet finnas föreskrifne.

8:o. Har någon åbo, som ett Kronohemman länge innehafst och wäl häfdat, öfwerlätit desamma till något af sina barn, arfwingar eller oskyld man, med förbehåll af undantag eller lifstidsförörjning, och samma hemman, efter vederbörlig pröfning, skulle tillägga någon annan, som till åborätten finnes närmare berättigad; må den afgångne åboen, sådant oagadt, tillgodonjuta det förbehållne undantaget eller förörjningen; dock att Landshöfdingen bör pröfwa, huruvida de betingade villkor med hemmanets och den tillträdde åboens bestånd äro förenlige, i saknad hwaraf de der efter måge minskas och rättas: Ett lika förhållande i denna del äger rum i anseende till hädanefter skeende afhandlingar.

9:o. I de fall, då Kronohemmans åbo dör eller affår ett sådant hemman, som kan tola klyfning i twänne eller flere delar; må en sådan klyfning så mycket helbre bewiljas, som flere af åboens barn eller arfwingar derigenom blifwa med hemmansbruk försebbe, äfwen som en lika klyfning eller delning äger rum, derest en afgångne åbo innehafst twänne eller flere särskilte Kronohemman eller delar deruti, hwarwid samma ordning emellan barn eller arfwingar till åtkomsten deraf må gälla, som förut i allmänhet blifwit föreskrifwen, med iakttagande, att hwarje af dem icke erhåller mer än ett sådant hemmansbruk, hwarå han eller hon kan anses wara besuten.

Hwad K. Maj:t sålunda i nåder stadgat och förordnat har K. Kammar-Collegium, uppå nådig Befallning, skolat till alla vederbörandes underdåniga efterättelse härigenom allmänligen kungöra.

Att åboerne å Krono Bergsmanshemman äro försäkrade, att man efter man njuta på like hemman en ständig besittningsrätt, wisar **K. Förordn. den 19 Sept. 1723**, införd wid slutet af 4 Cap. 3. B. Hwarest, äfwen som wid 16 Cap. 1. B., åtskillige, hit hänförlige, antekningar förekomma.

Dör Lots, må des enka eller barn wid hemmanet bibehållas, såsom om öfrige Kronohemman stadgad är, under villkor, att de ansvarå för lotsningen i den wid platsen stadgade ordning, antingen genom utlård och godkänd Lotslärling eller genom öfwerenskommelse med de öfrige Lotsarne å platsen, då sådan kan ske, och hwarom Lots-Districts-Chefen förordnar.

Om enka, som medfört lotshemmanet till sin afledne man, träder i annat gifte med Måster- eller Secund-Lots eller utexaminerad Lotslärling, bibehålles hon i sin lifstid wid hemmanet, men efter hennes afgång tillfaller hemmanet hennes barn efter förfödsförlåten, först sönerne och sedan dottrarne, såsom om Kronohemman stadgad är, ehuru alltid med villkor, att sönerna bör wara skicklig och antaglig Lots om han till sådan ålder kommen är, eller dottren gift med en sådan.

Ej må arfvrätt till Krono-lotshemman sträcka sig till fjernare släktningar än i rätt nedstigande led, utan bör, när hwarken enka eller arfwingar i rätt nedstigande led finnas, hemmanet anses såsom åboledigt, samt obesutne Lotsar wid platsen åga rättighet, att inom trenne månader från den dag, då hemmanet blef ledigt, hos Wår Befallningshafwande anmäla sig, till minnande af inrymme i det lediga hemmanet, hwarefter Wår Befallningshafwande, sedan Lots-Districts-Chefen i målet blifwit hörd, och med iakttagande deraf, att den afgångnes närmaste arfwinge, i händelse han såsom Lots har erforderlig skicklighet, må åga företræde, pröfwar, åt hwilken af de sökande hemmanet bör upplåtas samt utfärdar immisionsbref för den blifwande nya åboen. **159 §. 9 Art. af K. Maj:ts Förordn. och Regl., angående Lots- och Båf-inrättningen i Riket, d. 16 Maji 1827.**

5. §.

När faste gods å landet äro lagde i jämgoda delar, som nu sagdt är; må åge broder, eller ther flere bröder äro, the alle, taga theas delar först ut, ehvem arfwet faller efter, och lotte sedan sig emellan, hwilken del hwarthera få skal. Om the öfriga delarna lotte systerarna sig emellan. Broders barn åge och lika tagelott som broder. Delen och alltid andre arfwingar fasta gods å landet så sig emellan, at then, som större del ärfwer, niuter tagelott för then, som mindre får, och lotten skilje them emellan, som lika del hafwa.

Syffons olika arfvrätt, 2 C. 1 §. 2. B.; Barns rätt att wid arf få träda i afviden faders eller moders ställe och rätt, 2 C. 2 §. 3 C. 2 och 3 §. 1. B.; Åro bördemän flere och jemnskydde, 6 C. 3 §. 3. B.

6. §.

Faller ej mer än en sätessgård til arfs; åge må broder taga sin lott theri, och syster niute sin lott i strogods, med sådan förbättring, som emot sätessgården swarar.

Efter landsrätt ärfwer broder dubbelt emot syster, 2 C. 1 §. 2. B.

7. §.

Nu må flere del i sätessgård, eller annan jord; kan then ej wäl delas eller klyfwas; hafwe må then rätt, som större delen äger, at efter laga wärdering lösa the andra ut, antingen med penningar, eller jämgod ränta, hwilket therå then helst wil, som lösn taga skal.

Huru fast gods wärderas skal, 6 C. 2. B.; Hus, tomt, jord eller wattenwerk må ej hwart ifrån annat så söndras, att det öfrigt är blir onyttigt 5 C. 7 §. 1. B. Kan jord ej delas, löse den i börd, som största delen hafwer, 6 C. 3 §. 3. B.; Äger man wid arfwjord å landet, 17 C. 2 §. 2. B.

Som hos K. Maj:t i underd. är wordet anmält, huruledes den öfwd ibland Allmogen i Westernorrland och särdeles i Angermanland sig inritat, att ej allenaft föräldrarne, enår fadren hunnit till sextiotre års ålder, upplåta hemmansbesittningen genom lottkastning åt någon af deras barn, på det fadren derigenom måtte befrias ifrån mantalspenningar och flere personelle utskylder, dem han eljest, såsom skrifwen för hemmanet, skulle till K. Maj:t och Kronan utgöra; utan och att Allmogens dottrar, af orätt begrepp om Lagens stadgande uti 12 Cap. 7 §. Arfva-B. och 6 Cap. 3 §. Jorda-B. samt Förordningarne om hemmansklyfningar, icke anses berättigade, at efter föräldrarnes död få med sönerne någon del i hemmanet, utan påläggas at taga lösen, antingen hemmanet tål klyfning eller icke; altå och til förekommande af detta ofskick, derigenom Kongl. Maj:ts och Kronans tillständiga rättighet wärder minskad, vederbörande arfwingars rätt och försmon, emot Lagens tydeliga föreskrift fränkes, och hemmansbruket, i synnerhet då lotten tillföle den yngre sonen, och de äldre, såsom arbetsföre, begifwa sig derifrån, kan råka i wanhäfd, hafwer Kongl. Maj:t i nåder funnit godt, at förbjuda sådan otidig lottkastning om ärfd och bördköpt jord, hwilken, enår den af föräldrar

äldrane, som jorden ärfv, eller i börd inköpt, blifwit dödd, men icke förer, med mindre samtelige barnen äro til laga ålder komne, eller Domaren pröfwat sådant nyttigt, bör emellan barnen efter Lag skiftas: —

— Men hwad aslinge- eller förwärfd jord widkommer, så ehuru den icke är underkastad samma inkränkning som Lag stadgar för arfwjord, wil Kongl. Maj:t dock i anseende derill, att otidig lottkastning barnen emellan om aslingejord medförer till följderna lika skadelig werkan, som då till lottning sker om arfwjord, i nåder hafwa lemnat till Befallningshafwänders wård, att söka genom tjenlige föreställningar Allmogens derifrån aftråda, samt förnä dem, att om sådan deras jord widtaga de författningar, som till deras och barnens gemensamma nytta, genom landtbrukets upphjelpande, lända. **K. Förordn. d. 18 Febr. 1767.**

Huruledes den, som genom arf erhållit lott i fastighet å landet, äger, då samma lott är så ringa, att den ej kan anses för besutenhet, winna utbrytning derföre under full ägande rätt, ses af **2 Cap. 9 §. i K. Förordn. angående grunderne och willkoren för hemmansstyfning, samt afsöndring af jord eller andre lägenheter från hemman, d. 19 Dec. 1827, jemf. med K. Kung. d. 14 Nov. 1829, införde wid 4 Cap. 9 §. 3. B.**

8. §.

Allt thet gods, som man i staden arfwer, ehwad thet är fast eller löst, gånge til skiftes, efter thy, som lotten faller. Ej hafwe ther någor tagelott, hwarfen broder eller syster.

Hwad till fast gods i staden räknas, 10 C. 3 §. C. B.; Efter stads-rätt arfwa broder och syster lika, 2 C. 1. §. A. B.

9. §.

Hafwer fader eller moder gifwit åt sina barn något förut; är thet af wårde, och hafwer ej fader eller moder therom annoelunda stadgad; warde thet så beräknadt, och ej räntan eller nyttan theraf, som i Gisternåls-Balken om hemfölgd sagdt är.

Om Hemfölgd och huru den återgår till skiftes, 16 C. C. B.; Hafwa föräldrar till full ägo gifwit sina barn fast eller lös egendom, 1 §. ib.

10. §.

Hwad föräldrar kostat på sina barn, til thetas nödbröfliga födo, kläder, upptuktelse och bröllopskost, thet må ej räknas; stånde dock föräldrarna fritt, om the wilja, ther emot lägga the andra sina barn något til, som mindre nytt hafwa.

Huru man äger om sin egendom genom testamente förordna, 16 och 17 C. A. B.

11. §.

Alle arfskiften skola underskrifwas af arfwingarna, eller thetas ombudsmån, så ock af the goda män, som delningen bewistat hafwa.

Hwilla böra underskrifwa bouppteckning, 9 C. 1 §. A. B.; Alla arfskiften böra ske i redeliga och trovärdiga mäns närvaro, 12 C. 2 §. f. B.

13. Capitlet.

Om jämnkning, sedan arf skiftadt är.

1. §.

Finner någor sin lott sämre wara, och wil jämnkning hafwa; söke then hos Domaren, å landet inom natt och år, och i staden inom tre månader, sedan skiftet skedde; och nämne Domaren twänne goda män, som lotterna öfwerse och jämnka, om något theri brister, och så, at hwar sin hufwudlott behåller, och ej å nyo skiftes. Wåta arfwingarne sig med then jämnkning nöja; behålle så hwar thet han fått, och hafwe ej macht annan jämnkning ther å söka. Utöjer them ej; tage så Domarens utflag.

Når skifte kan, sågas wara stedt, 12 C. 1, 2 och 11 §. A. B. misräkning, hwar den finnes, bör rättas 4 C. 8 §. A. B.; Laga Domstol i arfstwister, 6 C. 5 §, 8 C. 2 §., samt 10 C. 2 och 3 §. A. B.; Huru twist göres anhängig hos Domaren, 11 C. f. B.

2. §.

Kommer klander å thet gods, som i arf gån- git är; gifwe then, som fått godset på sin lott, thet sina medarfwingar tillkänna, och wårjen the med honom thet lagliga. Gitta the thet ej; så skal thet fyllas, som afgår, och ej nytt skifte ske. Wister någor hela sin lott, eller bästa delen theraf, så at then med annat gods ej jämnkas kan; så skal å nyo lottas; och ther någorthera med stor kostnad sin lott förbåttradt, eller then är i annars mans hand lagliga kommen; så må han för sin del wederlag i skället gifwa.

Om klander i jordafång och om hemul, 11 C. f. B.; Huru wid skifte och lottning tillgår, 12 C. 4 §. A. B.; I hwilke fall wederlag behåller arfwjords egenkap, 17 C. 2 §. f. B.

14. Capitlet.

Om jäf i arf.

1. §.

Wista mån om arf, hwilkenthera ther til när- mare är; tage then arf, som wiser sig skyl- dast wara.

Laga Domstol i arfstwister, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §., 10 C. 2 §. A. B.; Skylskap i närmare och fjernare led, 2 och 3 C. A. B.

Prästen skall uti Byrkeboken antefna orten och dagen hwar och när ett barn födt är, såsom ock när thet döpt warder, jemwål barnets, thes föräldrar och thetas namn, som witten till thes döpselse warit haf- wa. **3 C. 12 §. Byrke-Lag.**

2. §.

Eräder oskyld man til arfwet, och säger, at han skylder är; eller at han then dödas skylde- man, och wet annan närmare arfwinge wara; blifwer thet sedan kunnigt, och hafwer rätt arf- winge, utan laga förfall sin talan försummadt; så falle thet arf til Konungen, ther andre arf- wingar ej til äro efter then döda; och then som falskeliga arfwet tog, gälde åter allt, thet han upburit hafwer, och plichte som för annat be- drägeri.

Huru tid förskiftes och arfbrätt derigenom förloras, 15 C. 2, 3, 4, 5 och 6 §. A. B.; Bedrägeri straffas, som saken är till 15 C. 4 §. A. B.; Begagnas falska handlin- gar eller wittnen 8 C. A. B. och 17 C. 18 §. A. B.

15. Capitlet.

Om dana arf; och inländsk mans arfsvärd, ther han fränvarande är.

1. §.

Nu döer then man, som hafwer arfvingar utrikes, ä then ort boende, ther swenssk man ej arf niuter; tagen så the ej något arf i Sverige, utan the äro then dödas barn eller bröstarfvingar, och wilja sätta sig neder här i landet at bygga och bo, så ock borgen theförre ställa inom natt och ähr: Eljest tage then dödas inländska arfvingar samma arf. Hafwer han ej arfvingar inrikes; tage så Konungen allt gods hans, ehwad thet är jord eller lösdren. Thet kallades fordom dana arf.

Om them, som genom grofwa misgjeringar sin arfsvärd förwerka, och om bitogor mans arf, 7 C. N. B.

Det äligger Landshöfdingen att tillse, att danaarf, liksom öfrige ingälder och räntor, wäl och tillbörligen sötas och iakttagas, samt oafkortade bewaras. Landsh. Instr. d. 4 Nov. 1734 §. 23.

Så wida enligt erhållne Privilegier, Danaarf, som både efter gamla och nya Lagen är en Kongl. ingäld, icke blifwit till något wist behof förlänt, bör thet, som andre Rikets dräffselmedel komma Statsverket till godo och till Stats-Contoirets disposition afsewereras. K. Br. d. 10 Aug. 1763.

2. §.

Bor utländsk arfwinge ä then ort, ther swenssk man arf niuter; så niute ock han samma värd i Sverige: wil han thet arf utur Riket föra; gifwe så sjetten penningen theraf til Konungen, eller then han sin värd förlänt hafwer, ther ej annorlunda mellan begge Riken slutit är. Kommer han ej inom natt och ähr, och med fulla skäl wisar, at han är rätt arfwinge; tage så närmaste inländsk arfwinge samma arf, om then inom tre månader, efter natt och ähr, sin värd lagliga bewakar. Gör han thet ej, eller är ej inländsk arfwinge til; tage så Konungen, eller then han sin värd förlänt hafwer, altfamman.

Styter borgare utrikes, gifwe ut sjetten penningen af all sin egenom, Konungen och staden till twessifstes, 3 C. 5 §. N. B.; Träber den dödas skyldeman till arf och wet annan närmare arfwinge wä, 14 C. 2 §. N. B.

Huru utländsk Man må njuta arf i Sverige eller swenssk Man så arf ä utrikes ort, med hwad mera derwid är att iakttaga, beror af de öfwerenskommelser och afhandlingar, hwilka kunna emellan de Strvande Magtterne wä, i den delen afflutade, samt gälla wid den tid, då arfwet faller, hwarom, enär ansökning angående arf til Domstolen inkommer från utländsk Man ä sådan Ort, för hwilken något Speciellt Kongl. Förordnande ej finnes gällande, Domaren således bör ä behörig ort söka underrättelse; innan arf slistas och utgifwes, eller slutlig Dom i upkommande twist fälles. K. Br. d. 19 Dec. 1757, och Swea Hof. Rätts Universal d. 1 Febr. 1758.

Med anledning af stadgandet uti 15 Cap. 2 §. Urfda-Balken, angående skyldighet för utländsk arfwinge, som här i Riket arf niuter, att, när desamma utföres, gifwa sjetten penningen deraf till K. Majst och Kronan, är förklaradt, att samma afgift hadanefter skall i allmänhet upphöra, och endast utöfwas i det fall, då det angär innerwänare i de stater, der Swenske underfätare måste en lik afgift erlägga; äliggandes det wederörbrande Domstolar och Embetsmän, att wid förekommande frågor om förhållandet härutinnan af Kongl. Cancelli-Styrelsen i wanlig wäg söka underrättelse. K. Kung. den 9 Dec. 1818.

*) Dana härledes af Isländska ordet *daen* (döb) moribus, extinctus. *Ihre Gloss. Sr.*

§ affeende på de Stater hwarest jus detractus ännu utöfwas, bör, wid tillämpning af K. Kung. d. 9 Dec. 1818, en sådan tolkning äga rum, att äfwen för de fall, då afgift wore eller framdeles kunde blifwa fastställd till högre eller mindre belopp, än hwar sjetten penning, reciprociteten kommer att utgöra grunden, hwarefter ifrågawarande afdrag, wid arfs utöfande ur Riket bör bestämmas och utgå. Canslii-Styrelsens Kung. d. 6 Dec. 1821.

Till staden skall gifwas tionde penningen af allt det som ärfwes ur staden. K. Stadgan om Städernes administration, den 26 Dec. 1619 18 §. Dock är förklaradt: genom K. Br. d. 4 Apr. 1674, att Kronans betjente icke äro begripne under nämnde stadgande, hwilket endast till Borgerskap restringeras och lämpas borde: genom K. Resol. den 3 Maj 1681 och den 9 Sept. 1689, att icke allenast Präste-Ståndet utan ock andre K. Majsts betjente, som hafwa gift sig med Borgerskändet, och efter K. Majsts ordres och kallelser måste söka annat hemwist, äro i sådant fall friskallade från tionde penningens afgiften; och genom K. Resol. d. 21 Junii 1695, att K. Majsts till Städerna gifne Privilegium och rättighet om tionde penningens quarbehållande af thet, som från them transporterats, merendels anser them, som drifwa borgerlig handel och annan sådan näring, eller ock att i theras willkor någorledes kunna stå i samma stad sitt bo och hemwist att taga, samt thesfädes njuta och nyttja thet, som them således är tillfallit; eller för någon sin beqwämlighet skall gif annat boställe efter egit godtycke och behag söka; men icke till them, som anten för K. Majsts och Kronans anförtrodde tjänster på andra orter sig nödgas att uppehålla, eller omyndige äro, uti hwilkas behag och willkor intet står, hwad ort the sig utwälja wilja.

3. §.

Nu hafwer then döde skyldeman inrikes; slista the arfwet, och kommer ej skyldare utländsk arfwinge, inom natt och ähr efter dödsfallet, eller wiser laga förfall; behålle så then arfwet, som i handom hafwer, och gifwe ej något ut.

Hwilket är närmast att taga arf, 2 och 3 C. N. B.; Om jäf i arf, 14 C. 1 §. N. B.; Laga förfall, 12 C. 1 §. N. B.

4. §.

Är rätt inländsk arfwinge inrikes, dock så fierran boende, at han om arfwet ej kunskap hafwa kan; eller är han utrikes, och kunnigt hwar han är; så skal Domaren honom thet weta låta. Kommer han ej inom natt och ähr, sedan han thet weta fick; hafwe thet ä ingen talan, utan han wiser laga förfall.

Tid för den som utrikes wistas att bewaka testamente, 18 C. 1 §. N. B.

5. §.

Nu wet man hans inländske arfwinge, men ej hwar han är; så skal arfwet under säkert förwar sättas til thet han kommer, eller emot full borgen af fierrare lyftas. Kommer han ej inom tingu ähr; wä: från arfwet skild, ther han ej laga förfall wiser.

Dömes gods under tredje mans förwar, 12 C. 11 §. N. B.; Thet, som i quarstad satt är, må mot pant eller full borgen lyftas, 8 C. 4 §. N. B.; Huru löstesmän godkännas skola, 26 C. 8 §. N. B.; Sökes ej fordran inom 20 år, 9 C. 12 §. N. B.

6. §.

Wet man ej hans arfwinge, och kommer ej bud af honom, eller wist kunskap hwar han är, eller kommer han ej sielf, inom natt och ähr; så faller

falle arfwet Konungen til, thet ej arfwingen sedan laga förfall wiser.

Om någon fallfeliga utgifwer sig för arfwinge, 14 C. 2 S. A. B.

T. S.

Sfwerigifwer någor sitt fädernesland, och fatter sig alldeles neder at bygga och bo under fremmande Herrskap; niute ej förre rätt til thet arf, som sedan här i Riket falla kan, än andre utländske å samma ort. Flytter han hit i landet igen; tage thet arf, som sedan faller. Hafwer han barn, och lemnar them i landet qwar; ware thetas rätt them förbehållen. Tager han them med sig utländes, medan the omtyndige äro, och flytta the, inom natt och år, sedan the myndige warda, in i landet igen; så äga the samma rätt, som the hemmawarande barn. Af-lar man barn utländes; så följa the sin faders wilkor.

Om bittoget mans och des barns arf, 7 C. 2, 3 och 4 S. S. A. B.

Huruledes de, som olofligen begifwa sig utur Riket, äro, utom annat ansvar, jemwål i särskilte händelser förlustige deras rätt till arf, samt hwad till förkommande af oloflige utflytningar och reiser utur Riket iakttagas bör, ses af ann. wid 4 C. 6 S. M. B.

Hwad Domsfolarne åligger, då inländsk man flyttar utur Riket och des här hafde egendom försäljer, inhentas af R. Br. d. 17 Jan. 1785 wid 4 C. 1 S. S. B.

Will någon Adelsman bo utrikes under något Herrskap, som står i frid och wänflap med detta Riket wid des afflyttande, så will R. Maj:t wäl, när derom ansöknung giöres, och så wida det ej ländes Riket till otjenst, sådant tillåta, samt befria des efterkommande, som utrikes födes, eller honom i deras omtyndige år härifrån följet, ifrån deras Eds plickt. Dock miste alla dese sitt sätte och stämna på Riddarhuset, och betale tionde penningen af deras lösa egendom, som de således utur Riket draga. R. Br. d. 16 Oct. 1723, S. 32.

Will Konungen utrikes resa, meddele Han Stats-Rådet in Plano denna sin föresats och inhente des tankar deröfwer, på sätt 9 §. omtalar. Besluter Konungen derester sådan resa och den verkställas, befatte sig ej med Rikets styrelse eller utöfwe den Konungsliga magten, så länge Han utrikes wärfas, utan före Stats-Rådet, under sådan Konungens fränward, Regeringen i Hans namn, med all den rätt, som denna Regerings-Form Konungen tillågger; dock må ej Stats-Rådet någonsin Udeligt stånd och wärdighet förlåna, eller till Grefligt och Friherrligt stånd uphöja, eller Riddars-wärdighet utdelas; afwen som alla lediga Syflor endast tills widare kunna förwaltas af dem, som Stats-Rådet berätt förordnar. Huru förhållas skall, derest Konungen längre tid än Tolf månader ur Riket blifwer, derom warder i 91 §. stadgad.

I den händelse 30 §. omtalar, att Konungen efter förretagen resa utöfwer tolf månader ur Riket blifwer, sammanfalle Stats-Rådet, genom öppet påbud, Rikens Ständer till allmän Riksdag, och låte kallelsen inom femton dagar efter berörde tids förlopp uti Huswudskadens kyrkor samt klyndsamlingen i de öfrige delar af Riket kungöra. Sedan Konungen derom underrättad blifwit, men Han ändå icke till Riket återkommit, tage Rikens Ständer den försättning om Rikets Styrelse, hwilken de nyttigast finna. Reg.-Form. den 6 Jun. 1809, 30 och 91 §. S.

Prinsar och Prinsessor af det Kongl. Swenska Huset må ej antråda resa utrikes, utan Konungens weskap och samtycke.

Prins af Kongl. Swenska Huset må ej, utan Konungens och Rikens Ständers samtycke, blifwa regerande Furste af utländsk Stat, ware sig genom wal, arf eller gifte. Efter annorlunda, ware Han och Hans efterkommande ej berättigade att succedera till Swenska Thronen. Suc. Ord. den 26 Sept. 1810, 7 och 8 §. S.

Huru Adelsman, som flyttat ur Riket, eller sig mot främmande Sweriget med Tro- och Huldets-ed förpligtat, utslutes från sätte och stämna å Riddarhuset; se 7 §. i Riddarhus-Ord. den 19 Dec. 1829 int. wid 1 Cap. b. B.

* * *

Swenska och Danfka Regeringarne hafwa inbördes afflätt hwar och en, till förmon för den andres undersätare, från den del af jus detractus, som å ömse sidor dem tillhört och

är följakteligen denna afgift upphäfwen, båda länderna emellan, inom hela området af Deras Majestätens nuwarande och tillkommande besittningar, till det belapp, båda Regeringarne dem upptagit eller upptaga låtit, men den del af denna afgift, hwaras, uti wiså af lagarne bestämde fall, skäder, korporationer eller andra enskilda werk äro i åtnjutande, skall, såsom hittills, dem bibehållas; Och de Rika fortfara att den samma uppbära, enligt webertagit bruk, och de i båda staterne gällande försättningar. Kongl. Kung. den 22 Febr. 1810, jemförd med Freds-fördraget i Kiel den 14 Jan. 1814 art. 27.

Som Kongl. Franfka Regeringen, uppå förefommen anledning, förklarar sig benägen, att i Franrike upphäfwen den så kallade droit d'aubaine samt jus detractus, hwad Swenska undersätare angår, enär samma rättigheter i ansende till Franfka undersätare, genom en allmän försättning i Sverige upphäfwes; Så har Kongl. Maj:t funnit godt förordna, att både droit d'aubaine eller bana arf och jus detractus, i ansende på all så wäl löst som fast egendom, hwilken genom arf eller testamente i Sverige tillfaller Franfka undersätare, komma hädanefter att upphöra. R. Förordn. den 7 Dec. 1814.

Sedan Kongl. Maj:t under den 9 siff. Dec. i nåder täkts besluta upphäfwandet af det så kallade jus detractus, eller sjette pennings-afgiften utaf arf, som ur Riket föres, till förmon för alla de makters undersätare, hwilkas Regeringar woro benägna att bewilja Swenske och Norrfke undersätare enahanda förmon, så hafwa hittills följande Regeringar låtit afgifwa förklarung, att ofwanämnde jus detractus skulle inom deras stater, hwad Swenske och Norrfke undersätare beträffar, upphäfwas, nemligen: Hans Maj:t Kejsaren af Österrike, Konung af Ungern, Böhmen, Lombardiet och Wenedig; Hans Maj:t Konungen af båda Siciliene; Hans Keiserl. Kongl. Höghet Arke-Hertigen, Stor-Hertigen af Toscana; Hennes Maj:t Konungen af Sturien, Hertiginnan af Parma; Hennes Maj:t f. d. Drottningen af Etrurien, Hertiginnan af Lucca; Hans Kongl. Höghet Churfursten af Hessen; samt Hans Kongl. Höghet Stor-Hertigen af Mecklenburg Strelitz; I anledning hwaraf Kongl. Maj:t's ofwanbemänte Nådiga Förordning af den 9 Dec. 1818, kommer att äga full kraft och werkan till förmon för dem af ofwanuppräknade Makters undersätare, hwilka kunna komma att arf ur Sverige och Norrfke utöfwa. Cantzli-Styrelsens Kung. den 2 Sept. 1819, jemförd med Kongl. Kung. den 27 Oct. 1819.

Undersätarne i Konungarikena Portugal, Brasillen och Algarvien, åtnjuta samma rättighet, så att de, utan erläggande af jus detractus, eller sjette pennings-afgiften, må utöfwa hwad dem här i Riket arf-falla kan. Cantzli-Styrelsens Kung. den 25 Nov. 1819.

Jus detractus eller sjette pennings-afgiften är upphäfwen emellan Sverige å ena, samt Konungariket Sardinien, Stor-Hertigdömet Mecklenburg Schwerin, Stor-Hertigdömet Hessen Darmstadt, Hertigdömet Modena, samt den fria Riks-staden Bremen. Cantzli-Styrelsens Kung. d. 1 Jun. 1820.

Som, enligt officielt tillkännagifwande, Swenske och Norrfke undersätare tillåtet är, att så, utan afdrag hwarken till staten eller någon enskild korporation eller inrättning, utöfwa dem tillfallande arf i Hans Maj:t's Konungens af Preussen stater; alltså komma undersätare uti Konungariket Preussen och derunder lydande länder att i Sverige åtnjuta en motswarande rättighet, så att de må utöfwa hwad dem i arf tillfalla kan, utan erläggande af jus detractus eller sjette pennings-afgiften, ehwad denna afgift skulle tillfalla Kongl. Maj:t och Kronan, eller någon enskild korporation eller inrättning. Cantzli-Styrelsens Kung. den 6 Sept. 1826.

Alldeles enahanda rättighet tillerkännes undersätare i Konungariket Nederländerne. Cantzli-Styrelsens Kung. den 16 Febr. 1823.

Undersätare i Kejsaredömet Ryssland med derunder lydande länder, samt i Konungariket Polen, måge härifrån utöfwa hwad dem i arf tillfalla kan, utan att, enligt jus detractus, någon afgift till Kongl. Maj:t och Kronan erläggas. Cantzli-Styrelsens Kung. den 27 Febr. 1828.

Som, enligt officielt förklarande, Swenske och Norrfke undersätare tillåtet är, att utan afdrag, ware sig till Kronan, provinser, skäder, korporationer, menigheter eller enskilda personer, så utöfwa dem tillfallande arf i Hans Maj:t's Konungens af Würtemberg stater; Alltså och i förmågo af Kongl. Kung. den 9 Dec. 1818, komma undersätare i Konungariket Würtemberg att i Sverige åtnjuta en motswarande rättighet, så att de må utöfwa hwad dem i arf tillfalla kan, utan erläggande af någon afgift, enligt jus detractus, ehwad denna afgift skulle tillgodokomma Kongl. Maj:t och Kronan, någon provins, stad, korporation, menighet eller enskild person. Cantzli-Styrelsens Kung. d. 17 Oct. 1820.

Sjette artikeln af den emellan Sverige och Norra Amerikas förventa stater, den 23 Maj 1783, upprättade Wänflaps- och Handels-traktat, innehåller, att de kontraherande Makters undersätare måge, uti hwarandras länder frilt förordna om deras gods och egendom, till

till hvilka personer dem godt synes, vare sig genom testamente, gifwa eller annorledes, och skola deras arfwingar, ehwareft de od wistas, så emottaga de dem tillfallande arf, äfwen af intestato, antingen personligen eller genom ombud, utan att behöfwa med naturalisations-bref förledde wara; Afwen som dessa arf, så wäl som de kapitaler, hvilka båda siders undersätare, då de ombyta hemwist, wilja utlösa, skola wara skifallade från allt aförög eller jus detractus till Regeringen i de begge respektive stater; Men denna artikel affjer endast lös eghendom, enligt Kongl. Maj:ts Dom den 11 Sept. 1822, så lydande: "Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig fördragas etc.; och som, efter hwad Cangli-styrelsen i underdånighet upplyst, enligt wänskaps- och handels-traktaten emellan Konungariket Swerige och de Förnta Staterne i norra Amerika, afslutad i Paris den 3 April 1783 och ratificerad i Stockholm den 23 Maj s. å. all slags lös och personel eghendom, i nämnde stater utan erläggande af någon jus detractus arfwas och utlösas, hwarerant all derwarande fast eller reel eghendom ej kan af en utlänning arfwas, och fastän af innehåll: utaf ofwannämnde traktat den skuffold skulle kunna dragas, att begge staternes undersätare wore berättigade, att utan inifrånkning i ansende till eghomens beskaffenhet njuta arf uti hwarandras länder, en sådan werksällighet af traktaten utfwäl uti de Förnta Staterna icke äger rum, utan den officiella underrättelse är worden Cangli-styrelsen meddelad, att en utlänning wäl kunde arfwa med rättighet att bortföra eller förnyttat all slags lös eghendom, men alldeles icke arfwa fast eghendom, samt att 6:te artikeln af wänskaps- och handels-traktaten emellan Swerige och de Förnta Staterne endast på lös eghendom hade afseende: alltså och emedan således ådagalagd är, att Swenskt man icke njuter arfs-rätt till fast eghendom uti de Förnta Staterna, samt ett motswarande förhållande i detta afseende bör, jemlikt 15 Cap. 1 och 2 S. J. Ärfda Balken, äga rum wid i Swerige arf-fallen fast eghendom; ty präfwor Kongl. Maj:t i nåder rättwist, att med upphäwande af Hof-Rättens och Under-rätternas domar, förklara swaranderna oberättigade, att, på grund af arfs-rätt, efter enkan Humble erhålla den af henne i Carlscrona stad efterlemnade faste eghendom i 6:te quartenet Adlersten under N:o 62, utan må samma fastighet tillfalla Carlscrona Stads-fiska, till hwilken Kongl. Maj:t och Kronans rätt till i nämnde stad fallande dana-arf är försländ, så wida icke swaranderna, såsom en följd af hwad enkan Humble genom upprättad testamente förordnat, måge deraf komma i åtnjutande, men hwarom Kongl. Maj:t uppå den i detta mål uttagne sänning ej will i pröfwning ingå. Det wederbörande hafwe etc.

Under den 22 Dec. 1827 har Cangli-styrelsen i anledning af N. Skråds-Rätts förfrågan rörande förhållandet med jus detractus mellan Swerige och England, lemnat med jus detractus mellan förnämnde länder å lös eghendom icke äger rum, men att, när Swenskt man fortfar att wara oberättigad till förwärfwande af fast eghendom i England, så bör en fullkomlig reciprocitet i afseende på Engellska undersätars anspråk genom arf eller anortledes till fast eghendom i Swerige, å Swenska Regeringens sida iakttagas.

Eransumt af Kongl. Maj:ts Dom uti den från des och Riffets N. Hof-Rätt, — inkomne sak, emellan as. Åfsefören N:s enka N. samt as. Åfsefören N:s under rättegången äfwen as. enka N:s arfwingar Åfsefören N. och Majoren N., å ena, samt N. stad å andra sidan, hwarer mot annan sökande och swarande, angående Åfsefören N:s och enkan N:s i lifstiden hos Rådhusw-Rätten i berörde stad wäcte fråga, huruvida de emot deras bestribande kunde förskiffas att till staden erlägga någon afgift för det arf, de efter deras as. moder Rådhusw-Rättens å N:s tilläfwentyr skulle komma att från N. stad utlösa; — — — Hwarer swer N. Rätten i berörde stad, genom utslag den 1 Junii 1796 sig utlåtitt, och på anförde skäl kända bemåtte sökanden skyldige att till staden betala 10:de penningen af all den eghendom, de utur deras moders efterlemnade ho arfwa; — — — Hwilket utslag Hof-Rätten den 5 Dec. berörde är i så måtto ändrat, att 10:de penningss-avgiften blifwit anfedd icke af annan eghendom äga rum, än af den både lösa och fasta, som i staden arfwes; Deruti parterne hwar för sig om ändring i underdånighet anhöllt. — — — Gifwen Stockholms Slott d. 11 Jan. 1798.

Beträffande sielsswa saken, eller om och huruvida N. stad må wara berättigad, att erhålla 10:de penningen af det arf, som fru N. och Åfsefören N. i lifstiden, efter deras i berörde stad aflidne moder tillfallit; Så ehuru staden, genom des äldsta, sökt grunda påståendet här om, dels uppå 22 S. i stadens privilegier den 6 Apr. 1620, som skall en sådan förmon utan inifrånkning staden förbehålla, dels och uppå 1 och 7 S. i Kongl. Maj:ts försäkran den 23 Febr. 1769 af innehåll att städerna skola bibehållas wid en oqwalb åtnjutning af alla de privilegier, fri och rättigheter, som i äldre och senare tider thj tillagde blifwit; Sit-

wäl och allenstund de om rätta förskändet af förberörde rättighet till 10:de penningens erhållande af arf, som från städerna föres, tid efter annan utkomne Kongl. Maj:ts Bref och Resolutioner, i synnerhet af den 21 Jun. 1695, den 31 Maj 1681, den 9 Sept. 1689 och 4 Nov. 1692 deruti inskänna, att ändamålet med denna städerna bewisjade rättighet warit, att den skulle sträcka sig blott till sådana personer, hvilka drifwa eller drifwit handel och borgelig näring; Och det ej mindre i afseende å den, som arfwes, än dem, som arf taga, utan att derunder äro inbegripne Kronans Embetsmän, eller de, hvilka med andra näringar sig syflosätta, och i hvars obehindrade behag det icke står, att annat hemwist åt sig wälja; Och det af handlingarne i detta mål är utredt och bestykt, att fru N. och Åfsefören N. i lifstiden, hvilka icke kunna till Borgare-Ståndet i något afseende hänföras, utan oförändrat förblifwit i det stånd deras aflidne männer dem lemnat, skädes både före och efter deras moders död med landtmannar-rörelse sig syflosatt; — — — Fördenfull präfwor Kongl. Maj:t skälligt, att med ändring af Hof-Rättens härutinnan meddelte utslag förklara, ej mindre fru N., än aflidna enkan N:s arfwingar berättigade, att, utan 10:de penningens erläggande, så från N. stad bortflytta allt det arf, eller des wärde, som efter Rådhusw-R. dem i löst och fast tillfallit. — — — Det wederbörande etc.

Kongl. Maj:ts Dom uti den till Kongl. Maj:ts Skerwende, från N. Hof-Rätt genom ordentligt sökande inkomne sak, emellan Borgmästaren N:s enka N., å ena sidan sökande, samt Borgerskapets i Marstrand äldste, å stadens wägnar, å den andra, swarande, angående sökandens till Rådhusw-Rätten derstädes inskännde påstående, att då hennes bemåtte aflidne man warit ordinarie Rådman i Landscrona, samt flere år intill sin död Borgmästare-Embetet derstädes förestått, hon, såsom enka efter ordinarie Tjensteman, måtte anses fri från 10:de penningss-avgiften erläggande af det arf, som, jemlikt särskilte stiftes-instrumenter, upprättade d. 22 Sept. 1817 och d. 15 Maj 1819, henne tillfallit, efter hennes i Marstrand försänmade är aflidne halfbroder Directuren och Handlanden N., samt sökanden i följd deraf förklarad berättigad till återminning af hwad, som i förnämnde egenkap blifwit wid delningen å hennes arfslott afdragit och staden tillerkändt; Uti hwilket mål N. Rätten, genom dom d. 18 Mars 1820 sig utlåtitt; Att emedan städernes Embets- och Tjensteman hwarken njuta lön eller pensjon på Kronans stat, och schakteligen icke kunde med skäl räknas bland sådana Konungens och Kronans Embetsmän och Tjenare, som genom Kongl. Br. d. 31 Mars 1681, d. 9 Sept. 1689, d. 21 Jun. 1695 och den 9 Dec. 1697, jemförde med flere Kongl. Resolutioner, wunnit befrielse från erläggande af 10:de penningss-avgiften, utan fastmer, när de derjemte idkat borgelig handtering, wore, Författningarne likematigt, underkastade alla de beswår och skyldigheter, som slika näringar lagligen åtfölja; Men återopade Kongl. Bref samt en Kongl. Maj:ts Dom i lika sak, af d. 11 Jan. 1798, uttryckligen deri öfwerensstände, att rätta tillämpningen af 18 §. i K. Stadgan om städernes administration af d. 26 Febr. 1619 sträckte sig till alla sådana personer, som drifwit eller drifwa handel och borgelig näring, och det ej mindre i afseende på dem, som arfwes, än dem, som arf taga; Ty och då kändt och medgiffwet wore, samt med ett af Notarius Publicus i Landscrona, d. 16 Oct. 1819, utgifwet bewis ytterligare blifwit styrkt, dels att sökandens förbenämte man, i Landscrona warit borgare på handel, både före och under den tid han derstädes bestridt Rådsmans och Borgmästare-tjenst, dels och, att hans enka eller sökanden sjelf, efter mannens död, och ännu, då ifrågawarande arf henne tillskiftades, enahanda borgelig rörelse fortsatt och borgeliga skyldigheter derföre utgjort, bleswe, jemlikt förberörde 18 §. i Kongl. Stadgan af år 1619, samt Kongl. Maj:ts Nådiga försäkran d. 23 Febr. 1789, jemförde med Kongl. Maj:ts ofwannämnde Dom samt de deri återopade Kongl. Bref och Resolutioner, med fastställande af den i denna del kändrade stiftesförordningen af d. 15 Maj 1819, Marstrands stad förklarad berättigad att erhålla, samt klaganden, eller de, som trädde i hennes rätt, skyldige, att afräfna och utbetala till nämnde stads äldste eller laga ombud fulla 10:de penningen af det arf, som genom stiftes-förordningarne af den 22 Sept. 1817 och d. 15 Maj 1819 henne tillagt blifwit, till det i den sistnämnde utsatte belopp 840 R. dr. 10 s. Wec; — — — Hwarer Hof-Rätten, medelst Dom d. 9 Febr. 1821, N. Rättens omförmåtte bestut fastfällt; Deruti ändring i underdånighet är worden sökt; — — — Gifwen den 27 Apr. 1821.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig fördragas etc.; Och som enligt de, ej mindre af N. Rätten, till grund för sitt Domslut, än af sökanden, såsom löd för sitt yrkande, återopade äldre Kongl. resolutioner, städernas rättighet till 10:de penningen af allt det, som derifrån arfwes, endast sträcker sig till sådana personer, som drifwa eller drifwit handel och borgelig näring, och det ej allena i afseende på dem, som arfwas, än od dem, som taga arf, utan att derunder böra inbegripas Embets- och Tjensteman, eller dem, i hwilkas obehindrade behag, det icke står att

annat hemvist åt sig wälja, samt sökandes man i lifstiden, såsom Rådman och Vice Borgmästare i Landskröna, warit att hänföra till dem, hvilka af innehafwande tjenst hindras att efter behögh ombyta wistelseort, hwaras följder, att det arf, som funnat honom i denna stad tillfalla, icke warit underkastadt afdrag af 10:de penningen till förmon för den stad, hwarifrån arfwet komme att föras; Utså och då enligt 9 Cap. 1 §. G. B. hustrun fötter mannens stånd och wilkor, samt någon förändring deruti icke sker genom mannens död, utom i den händelse enkan träder i nytt gifte, hwilket här icke inträffat, pröfwar Kongl. Maj:t råttwist, att, med ändring af Hof-Rättens och R.-Rättens öfwerklagade Domar, befria sökanden från alligandet att af i frågawarande arf erlagga 10:de penningen till Marstrand's stad. — — — Det wederbörande etc.

Wid yppad fråga, huruwida förre Handlanden N. borde till N. Stads-kassa erlagga utflyttnings-afgift 10:de penningen af det arf, som tillfallit hans hustru efter des aflmoder Groffhandlaren N:s enka, har Kongl. Maj:t, genom Dom den 9 April 1827, förklarar, att då förre Handlanden N., sedan innan ifrågawarande arf hans hustru tillfallit, uppsagt det hustrufkap han såsom Handlande i N. innehafte, och sedan warit å landet Mantals-kriswände och boende, samt således icke vidare kunde som Borgare anses, wore den genom äldre försättningår skädder i allmänhet, och jemwäl N. stad uti des privilegier tillagde rättighet till 10:de penningen af arfsmedel, som utur staden föras, icke emot förre Handlanden N. och des hustru tillämpelig, utan borde de från en slik afgift befrias.

16. Capitlet.

Om mans, eller qwinnos, yttersta wilja och testamente.

1. §.

Wil någor, man eller qwinna, giöra testamente; hafwe wäld giöra thet munteliga eller skrifteliga, med eller utan wilkor, och witne twänne gode män, at thet testamente så war giordt med sundt och fullt förstånd, och af fri wilja; stånde och honom fritt, at låta witten weta thes innehåll, eller ej. Äro ej witten at tillgå, och finnes testamentet med egen hand wara skrifwit och underskrifwit; äge och thet laga kraft. *)

Hwad och huru mycket man må gifwa i testamente 17 C. N. B.; Huru testamente bewakas 18 C. N. B.; Köp, gifte och gifwa skola skrifteliga ske med trägga manna witten, 1 C. 2 §. N. B.; Hwilka äro ojäfwige witten, 17 C. 7 §. N. B.; Laga Domstol i testaments-twister, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §., och 10 C. 2 §. N. B.

Wi CARL &c. &c. Göre weterligt: att sedan Rikens Ständer, i betraktande af de mångfallige missbruk, som warit följder af en oinfränkt Donations- och Dispositions-rättighet, ansett en infränkning i friheten att göra Fidei-Commis Stiftelser nödig och med samhällets fördel öfwerensstämmande, hafwa Rikens Ständer, för att få denna Dispositionsfrihet jemkad inom billiga och för samhällets allmänna nytta aspaspade gränser, hos Ds i underd. anhöllit om Nådiggste sanction och bekräftelse af följande närmare bestämelse och tillägg, wid det för detta ämne lämpelige Lagens rum 16 Cap. 1 §. Urfda-Balken:

"Will någor, Man eller Qwinna, göra Testamente, hafwe wäld göra det munteliga eller skrifteliga, med eller utan wilkor, och witten twenne gode Män att thet Testamente så war giordt med sundt och fullt förstånd, och af fri wilja; stånde och honom fritt, att låta Witten weta des innehåll eller ej. Äro ej Witten att tillgå, och utredt warder, att Testator intill sin död warit utur stånd satt witten anskaffa, äge och då Testamentet laga kraft, så fram det finnes med egen hand skrifwit och underskrifwit. Bortgifwer nä-

gon fast egendom, äge ej magt om wilkoren för des förwaktning sträcka förordnandet längre än till förste emottagarens och des makas lifstid, eller om äganderätten vidare, än till utnämmande af Testaments- eller Gåfwootagarens nästa efterträdare, uti hwilken sistnämndes hand Fastigheten ikläder sig egenligt af Arfwejord, hwarmed i allt efter Allmän Lag förhållas. Ej eller må, i andra Afhandlingar och Contracter om fast Egendom, sådane wilkor inslyta, hwarigenom förwaktnings- och ägande-rätten för en framtid vidare inkränkes än nu sagdt är; men angående stäbja och arrende gälle hwad derom särskildt är stadgådt." Och som Wi med affeende derå att rättigheten till besittning af jord utaf hwad natur som helst nu mera icke är något stånd enskildt förbehållen, utan lika öppen för alla medborgare, och att tillåtelsen för hwar och en, att utan infränkning få stifta Fidei-Commiser, skulle tilläfventyr's snart nog draga större delen af ord under Fidei-Commis egenkap, samt i och med desamma möjligheten att förwärfwa fastigheter förswinna, hemmansskyfningar, som synnerligast bidraga till folkskningen, motarbetas och idogheten qwäfwas; omständigheter, hvilka ofstridigt skulle bereda menliga följder för den egentligen närande och arbetande Folkklafen, funnit för godt, att till hwad Rikens Ständer således i underd. hemskällt, Wärt bifall lemna, och åt ofwanberörde föreslagne tillägg wid 16 Cap. 1 §. N. B. gifwa kraft af gällande Lag; Utså hafwe Wi welat sådant till allmän esterrättelse härigenom i näder kungöra. Till yttermera wisso etc. Kongl. Förordn. den 27 April 1810.

2. §.

Må, som til godt och moget förstånd kommen är, hafwe wäld giöra testamente, ändoch hon under förmyndares wärjo är. *)

Må, af hwad ålder som helst, stånde under förmynderskap, 19 C. 2 §. N. B.; Ungling må råda öfwer det han sjelf förwärfwat, sedan han är 15 år gammal, 19 C. 1 §. N. B.

3. §.

Nu hafwer man sitt testamente ändradt, eller återkalladt; gälle så thet hans yttersta wilja war, äntå at han i thet förre sig förbundit, thet ej at ändra, eller återkalla.

Öfwer någor mer i testamente än lag säger, 17 C. 7 §. N. B.; Gåfwa kan i wispa fall återkallas, 8 C. 2 §. N. B.

Kongl. Maj:ts Dom uti den till Kongl. Maj:ts öfwerseende från N. Hof-Rätt, infomne sak, emellan Rytmästaren

*) 7 §. af Testaments-stadgan d. 3 Julii 1686 innehåller: "Unglingar, som stå under förmynderskap, må ej testamentera, för än the til laga år komme äro, men giftwurne jungfruer, som til godt förstånd och wettenskap komme äro, och kunna något förwärfwa eller spara, så the stå under förmynderskap, måge the likwäl göra testamenten uti thet, som the äga, och efter Lag och thenne Wår Förordning tillåteligt är, doch att thet sker för skäliga orsaker, af godt betänckande, utan twång, lockande och en eller annans swikellige förledande."

*) Testamente upphäwes, när det är giordt af sådane personer, som ej kunna göra testamenten, eller det ej blifwit fullbordadt, eller öf testator är dertill bedragen, eller twungen, ty då är testamentet nullum; eller när bewisat kan, att testator kallat det tillbakas för sin död, eller att testator giordt testamentet i ansende dertill, att han ej haft några bestarfswingar, och en födes till werlden efter hans död, då testamentet blir ruptum, med mindre det är giordt under sådant wilkor, att det lifafullt skulle bli ständande. Om den, som till arfwinge infatt är, dör för än testator, eller om arfwingen ej will laga emot arfwet: blir testamentet irritum eller destituum; Har testator bort-testamenterat mera än lag tillåter, är testamentet inofficiosum: men är allenast en del af testamentet emot lag, infränkes det till så mycket, som den döda funnat bort-testamentera. Är testamentets mening mörl: bör det skälligen förklarar, som wist är om lag och contracter. Men är det så mörlt, att ingen det förstå kan, förkastas det och egenomen skiftes efter lag. Nehrm. Juris-Pr. Civ. 4 afb. 3 Cap. 20 §.

Allt alla accorder och contracter böra uttydas efter deras egentliga lydelse och innehåll uti bokstafwen, stadgades sedan genom R. Br. den 27 Jul. 1692.

staren N. å egen och sin hustru N:s wägnar, å ena, samt Bruks-ätkaren N. och Borgmästaren N. å andra sidan, angående den förnämndes till N. Härads Rätts Rätt infämde påstående, att det inbördes testamente Bruks-ätkaren N. och dess aflidna hustru N. i lifstiden den 27 Junii 1785 upprättat, som tillägger den efterlevande makan nyttjande rätten af bådas giftorätt i boet, men derjemte skadgar, att all egenheten efter bådas deras död, skulle tillfalla numera fru N., måtte, såsom af Bruks-ätkaren N. själf, genast efter hustru N:s död wid Domstolen bewakadt, warda af honom esterleswadt, och följaktligen den köpe-afhandling Bruks-ätkaren N. sedermera den 28 Apr. 1795 med Borgmästaren N. ingått, om all den, genom samma inbördes testamente disponerade egendom, för ogild anes, eller, att, i händelse sådant icke kunde lagbehörigen bifallas, Ryttnästaren N. måtte genast erhålla ej allenast den tredjedel af Bruks-ätkaren N:s och aflidna hustru N:s bo, som denna sistnämnde tillhört, utan och ersättning för den tid Bruks-ätkaren N., efter dess hustrus död deraf varit i besittning; Hvarswär Kings-Rättens genom Utslag den 8 April 1797, sig utlåtit, och under återopande af 16 Cap. 3 §. A. B. och 1 Cap. 1 §. F. B. förklarar ej mindre 1785 års testamente för ogildt, i hvad det angår Bruks-ätkaren N:s två tredjedelar i boet, såsom af honom återkalladt, ån 1795 års köpe-afhandling för gällande i ansende till dessa två tredjedelar; Men hvad den öfriga tredjedelen, eller Bruks-ätkaren N:s afl. hustrus lott i boet widkom, har testamentet derom blifwit godkändt och köpet upphäfwit; Dock komne Bruks-ätkaren N., att i sin lifstid bibehållas wid nyttjandet af samma tredjedel, hwilket Domslut N. Läns-Lagmans-Rätt och N. Hof-Rätt gillat och fastskallt: Gifwen den 23 Aug. 1798.

Kongl. Maj:t har i Näder låtit sig föredraga de i denna sak — — — — —; Och alldenstund i inbördes testamente äro af den särskilta beskaffenhet, att den ena testators förordnande sköder sig på grund af den andras, hwaraf följer, att då den ena testator fräntager sine arfwingar och tillägger den andre wisse förmoner, i förslitande till dennes stadgande, medförande för samma arfwingar en motswarande nytta, så kunna, å andra sidan, förmonerne icke gagnas, utan fullgöra de af det willo, som blifwit afhandlat, och hwar medelst de wunnit; Fördenfull och emedan Bruks-ätkaren N., genast efter hustrus död satt sig i besittning af hennes andel i boet, och jemte testamentets bewakande, deraf intill denna stund sig begagnat, samt således ytterligare säfat förbindelsen af sitt gjorde aftat, att åtnöja sig med endast nyttjande rätten till sin död, af egenbomen; Ty och då Bruks-ätkaren N. på sådant sätt friwiligt fräntar all rättighet att testamentet ändra och återkalla; Pröfwar Kongl. Maj:t i näder rättwist att upphäfw Hof-Rättens och Under-Rätternes i denna sak meddelte och öfwerlagade uttånder, och förklara, det skall Bruks-ätkaren N:s och dess aflidna hustrus år 1785 upprättade inbördes testamente lända parterne till ömsesidigt äkttagande, samt öfwanomförmälte, emellan Bruks-ätkaren N. och Borgmästaren N., slutade köp vara ogildt och kraftlöst. Det wederbörande etc.

Sedan Skomakaren S. S. och hans hustru C. M. S., den 28 Mars 1791, sig emellan upprättat inbördes testamente och derefter den 3 Mars 1800 genom skriftlig afhandling antagit Caspuren C. och hans hustru till sine arfwingar, samt till dem testamenterat all deras efterlemnade egendom; men hustru C. M. S., efter mennens död, meddelte skriftligt förordnande under den 25 Junii 1803 till Place-Majoren W. gifwit all qwarlätenskapen uti hennes sterbhus; och, efter yppad twisom beständet af sistnämde testamente, Nädhys-Rättens i N. stad, på den grund, att hustru S. i sin lifstid begagnat sig af den uti inbördes testamente den efterlevande tillagde förmon af boets hela förvaltning, ogilnat hennes ömsförmälte sednare Testamentes; Hwaremot N. Hof-Rätt, enär enkan S. icke kunnat betagas den lagliga rätt att, jemlikt 16 Cap. 3 §. A. B. ändra testamentet af d. 3 Mars 1800, så widt det rörde hennes giftorätt i boet, funnit Nädhys-Rättens Dom böra i så måtto ändras, som den omtwiflade egendomen skulle skiftas parterne emellan på det sätt, att Caspuren C. och hans hustru borde erhålla Skomakaren S:s och Majoren W. enkan S:s andel och giftorätt i boet; Så har Kongl. Maj:t i Dom den 27 Augusti 1810, med upphäfwande af Hof-Rättens beslut, fastskallt Nädhys-Rättens Dom i målet.

Ut ett särskildt mål, angående testaments-kländer, har Kongl. Maj:t i Dom den 17 Januarii 1806 sig utlåtit: att "alldenstund testamente, hwarigenom råtte arfwingar afhandlas deras i natur och lag förwarade rätt, bör vara af den wisshet, att icke något twiswelsmål kan uppstå, det råtter man sjelfswiligt, utan swel och på sätt lagen fördrar, det samma upprättat; Fördenfull och som deremot här förekommer, att det enda lefwande testaments-wittnet W:s ädeliga Uttago ej tillräckligen eller fullständigt upplyser det testator, hwilken W. icke kändt, förrän han

till S. anländt, werkeligen varit den person, hwarföre han sig utgfwit; samt i synnerhet att, om det sådant kunde antagas, testator dock sjelf gjort sin fria wilja och affigt dermed mistänt och twiswelsaktig, då han till sitt behörigen bekräftade enda öpelsenamn Daniel, fogat namnet Anton, hwarunder han före denna tillfällighet icke gjort sig känd; Utderföre pröfwar Kongl. Maj:t i näder rättwist, att med ändring af Hof-Rättens öfwerlagade beslut, testamentet för kraftlöst förklara."

Beträffande ett lika kländer, har Kongl. Maj:t i ett annat mål, den 22 December 1806, yttrat: "att alldenstund munteliga återkallelsen af det under den 16 Julii 1803 upprättade skriftliga testamente, hwilket, så till sin werklighet som i öfrigt lagliga beskaffenhet blifwit lemnadt obestridt, innefattar ett nytt och sednare förordnande, hwar kraft och werkan till förkastande af det förra, beror på dess mer eller mindre öfwerenskommelse med hvad lagen i allmänhet, angående muntliga testamenten och deras bewakning föreskrifwer; Ty och då swaranderne, hwilke genom sednare förordnandet fått en dem uti det förra fränfänd rättighet, å nyo tillagd, lika med andre testaments-tagare, varit pligtige, att, berest de af en sådan förmon, wille sig begagna, iakttaga det sätt till dess förwarande som lagen i 18 C. A. B. öwifforligen hjuer; Men de, sådant oaktadt, bewakningen deraf försummat, hwaran och all pröfwning om den i sednare testamentet gjorda återkallelse blifwit Domaren betagen, samt det förra skriftliga testamentet af den 16 Julii 1803 sålunda för det enda lagliga gällande är att anse; Fördenfull pröfwar Kongl. Maj:t i Näder rättwist, att, med undanröbjande af Hof-Rättens uttånder, Under-Rätternes Domslut derutinnan gilla och fastskälla."

Transumt af K. Maj:t:s Nädiga Dom d. 22 Junii 1807. — — — — — Widkommande sedan sjelfwa hufwudsaken, så alldenstund af de personer, hwilka såsom witten underbetonat ifrågawarande skriftliga testamente, twänne på en gång icke varit tillstädes, och samma testamente derigenom, att det sedermera på sätt Nils Larsson, Måns Nilsson samt Hans Olsson derom berättat, skall utaf aflidne Nilsson blifwit för dem uppläst, ej kan anes vara lagligen skrutt, så wida desse sistnämde, hwilka ej kunnat lemna upplysning om sådant, som förut och i deras fränwaro sig tilldragit, för deras delar hwarken bewittnat det förordnande de tillfälligtwis hört sig föreläsas, eller ens varit derom anmodade, hwarförotan de ej eller kunnat tillförlitligen draga sig till minnes Testamentets innehåll; Fördenfull och i förmågo af 16 Cap. 1 §. A. B. samt K. Förkl. d. 7 Oct. 1801 *) pröfwar K. Maj:t i näder rättwist, att, med upphäfwande af Lagmans och Hof-Rätternes sammanstående Domar, fastskälla Härads-Rättens Uttago, hwarigenom omtwiflade Testamentet förklarades kraftlöst. — — Det wederbörande etc.

Transumt af K. Maj:t:s Nädiga Dom d. 23 Maji 1814. Kongl. Maj:t har låtit sig föredragas handlingarne i denna sak; Och ehuru den särskilta grund, på hwilken Sökanderna welat jäswa de, såsom testamentewittnen, afhördte personer, nemligen att de icke skola vara att anse för behörige personer att i testaments-frågor wittne bära, icke lagligen kan godkännas; Likwid och alldenstund desse wittnen, hustru M. S. och Wigan A. S. S., i deras wittnesmål, icke allenast sagt sådant, som af andra wittnen blifwit emottagdt, utan jemwäl i sine berättelser varit ostadige, och intygat nu ett, nu ett annat; Fördenfull och då deras wittnesmål icke lagligen kan anses medföra den bestända och såkra bewisning, som enligt 16 Cap. 1 §. A. B. för ett munteligt testamente erfordras, samt den skriftliga handling, angående testators yttersta wilja, hwilken Swaranderna företett, såsom icke af testator i lifstiden hwarken författad eller tydeligen godkänd, icke heller kan för ett lagligt skriftligt testamente antagas; Uttså pröfwar K. Maj:t i näder rättwist, att, med undanröbjande af Hof-R:s Dom, fastskälla det slut, hwarutl K. R:n, (med testamentets ogillande) stadnat.

Angående ett annat testaments kländer har K. Maj:t, i Dom d. 20 Jan. 1813, sig utlåtit: "Att som Kämmeraren W:s skriftliga bewittnande af ifrågawarande testamente icke innehåller något intygande, det han i ett sådant ändamål blifwit tillkallad, och att testamentet med sundt förnuft och af fri wilja blifwit upprättadt, hwilka wäsendteliga omständigheter, enär Kämmeraren W. afbildt, innan han såsom wittne blifwit afhörd, således endast äro af ett wittne A. beswarte; pröfwar K. Maj:t, i förmågo af 16 C. 1 §. A. B. rättwist; med upphäfwande af K. R:s och Hof-R:s Domar, förklara omtwiflade testamentet vara utan kraft och werkan; S följd hwaraf lagligt arfwifte efter Hand:anden E. kommer att upprättas."

Transumt

*) Stadgandet i denna K. Förkl. att Testamente icke skall äga kraft eller gälla, som ej är beswarte af två gode män etc., är bibehållet i 2 Rom. af K. Förordn. den 27 Apr. 1810 intagen wid 1 §. d. C.

Transmitt af Kongl. Maj:t: Dom den 23 Maji 1821.

— — — — — Biskopmanne åter husbohusfaken, — — — — så ehuru twänne wittnen Commisstrén S. och Casseuren S. tagit på deras ed, att hustru B. den dag, för hvilken testamentet finnes dateradt eller den 9 Mars 1809, wid redig sinnesförfattning medgifsmit och på det sätt undertecknat besamma, att hon wid namnskriften hållit i pennan som af mannen förts; liksom och alldenstund dese wittnen tillika upplyst, att hustru B. wid tillfället varit beswärad af sjukdom som hållit henne wid längen och efter hwad Commisstrén S. tillkännagifwit, föranledt hans tillkallande för att meddela henne den Heliga Mattwarden; samt att, sedan ej mindre hustrun än mannen blifwit af Sacramentet delaktige, den sednare eller mannen utan föregångert tal, hvarfen af honom eller hustrun angående testaments förordnande, framtagit och uppläst omtvillade testaments-handling; Och fastän, enligt nygnämde wittnens utsagor, hustru B. på henne af mannen, efter slutad läsning, gjord fråga, om icke handlingen öfwerensstämmde med hennes wilja, yttrat ordet ja, detta hennes yttrande, fördradt och gifwit i sjukdoms-tillstånd och på en stund, då tankan på nyss föregångna högtidliga och med jordiska omsorger oföwenliga förkättning dörvt aflägsna öfwerläggning och beslut om efterlemande egenomds disposition, dock icke kan anses ensam medföra otwifvelaktig bewisning, att hustru B., wid sin dåwarande höga ålder och såsom defutom af sjukdomen förswagad, under uppläsningen af testamentet riktigt fattat och förstått desamma innehåll, eller att hon förut, sig sjelf lemnad, otwungit så beslutat och stadgat, som detta utaf mannen, utan bewislig anmodan eller bifall af hustrun uppsatte, icke af inbördes egenkap warande, utan å hustruns sida enskilt till mannen och hans södarfwingars förmon håldte, samt icke för än fem år efter hustru B:s döds af föregifwen men icke med någon bewisning förenad tillfällighet, påsunne testamente i bokstafwen lyder; Förden full och som andre omständigheter icke heller gittar wisas, som styrka, att hustru B. allwarligt och efter moget betänkanne medgifsmit och intill sin döds förblifwit derwid att, med utslutande af egne slägtningar från laglig arfs-rätt, mannens arfwingar skulle få sig emellan dela hennes quarlänskap, utan; såsom deremot uppenbart skridigt, fastmera förekommer att, på sitt handlingarne utwisja, hustru B. långt förut fattat owilja både till mannen och hans arfwingar, samt öenighet mellan henne och mannen gått derhån, att den senare lagfört hustrun wid Råmnens-Rätten i G. för wälkande till missämja; Att begge testaments-wittnens berättelser tillkännagifwa, det öenighet fortfarit, helst samma berättelser innehålla, att innar hustru B. och hennes man wid omwittnade tillfället anammatt Mattwarden, förening skulle dem emellan hafwa stett om, efter hwad bemänte wittnens örd fallit, inbördes wälwilja och förtroende, samt glömska af förut rådanne missämja; Och ändtilligen, att swaranden M., jemte 2ne andra personer, hvilka icke warit i skyldskap med Råmnens R. finnes hafwa anmält och genom rättgång fullböit anspråk på hustru B:s quarlänskap, i grund af muntligt testamente, som hon efter mannens döds på sin sotsång skulle hafwa gjort; Men hwilket anspråk genom Kongl. Maj:t: Dom, den 23 Maj 1814 blifwit ogilladt; Alltså och då wid befraktande af alla dessa förhållanden fullt wiffet saktas, att med hustru B:s yttersta wilja werkligen instämt, det hennes quarlänskap skulle frångå laglige arfwingar och tilläggas med henne icke skyld personer; Pröfwat Kongl. Maj:t rättwist, att med upphäwande af Hof-Rättens beslut gilla Rådhusw-Rättens Dom. (Hwarigenom testamentet i fråga ansågs wara utan all werkan.) — — — —

Kongl. Maj:t: Dom uti den till Kongl. Maj:t: öfwerseende från R. Hof-Rätt, inkomne sak, emellan Lo-garfwaren S. M. E., Commisstrions-Handl. U. W. E. och Garfware-Åldermannen C. S. E., å ena sidan sökande, samt Garfwaren S. såsom gift med C. W. E. och Handlanden D. i egenkap af förmyndare för Johanna E. å den andra swarande, angående de förnämndes wid Rådhusw-Rätten i E. gjorda påstånde, att ett med deras faders numera aflidne Garfwaren S. E:s namn undertecknat testamente af den 28 Nov. 1821, hwilket den 13 Januarii 1823, inför R. Rätten bewakats, måtte såsom icke behörligt styrkt, och till des beskaftenhet olagligt, upphäfwas och ogillas; Swaröfwat R. Rätten genom Dom den 10 Dec. 1825 sig utlåtit; att emedan berörde testamente, hwarigenom förordnats, att E:s bemänta döttrar skulle med deras bröder taga lika lott uti faders förwärfwade egenom, fanns föfset med ej mindre E:s än twå witaens Lo-garfwaren E:s och sednare af lidne Rådmannen E:s namn, af hwilka wittnen den förre eller C. intygat, att testaments-gifwaren, i begge wittnens närvaro, både undertecknat sitt namn, och muntligen wid redig sinnesförfattning tillkännagifwit sin yttersta wilja,

i öfwerensstämmelse med det skriftliga honom förelästa förordnande, hvars werklighet än ytterligare beskriftes genom Rådmannen P. B:s och Stads-Fiscalen G. M:s witaensmål, att E. er längre tid före än testamentet underkrefst, till hwardera, fast enskilt och wid förfärliga tillfällen, yttrat enahanda mening; Ty och på i öfrigt anförda stäl, ansåg R. Rätten i afseende på formaliteterna, något icke brista emot Lagens föreskrift uti 16 Cap. 1 §. U. W., jemförd med Kongl. Förordningen d. 7 Dec. 1801; Swaröfwat och då icke styrkt blifwit, att mer eller mindre af landtegendomen wore af sådan egenkap, att den ej lagligen kunde bortgifwas, samt förordnandet om den af lidnes tillhörighet i staden, icke skidde emot grunderne i 2 Cap. 1 §. i ofwanåberopade balk, R. Rätten med faromålens ogillande till alla delar, stadfästade den klandrade dispositionen, hwilket beslut Hof-Rätten, medelst Dom den 26 Maj 1826 fastställt; Deruti ändring — — — — Gifwen den 17 Sept. 1827.

Kongl. Maj:t har i Råder låtit sig förebagas — — — —; Och emedan witaens-påteckningen å det testamente Garfware-Åldermannen S. E. förmenes hafwa, d. 28 Nov. 1821, till förmon för sina döttrar skriftligen upprättat, är så wida ofullständig och ofwilkande från de föreskrifter 16 Cap. 1 §. U. W. samt Kongl. Förordningen den 27 April 1810 härom innefatta, att i berörde påteckning saknas intygande, det testamente då war af E. gjordt med sundt och fullt förstånd; Ty och då bewisning i den delen, warit desö mera af nöden, som medgifsmit är, att E. icke sjelf författat nämnde handling, och åtfyllige aförde witaens sällt skridiga omdömen, huruvida han wid den tid, testamentet skall blifwit upprättadt, ägt i allmänhet den sinnesstyrka, att han funnat redigt ufyllja beskaftenheten af ett förordnande om hans quarlänskap, siner Kongl. Maj:t; att enär endast ett witaens Garfwaren C., på aflagd ed intygat, det E. med redigt begrep om handlingens innehåll, densamma undertecknat, ifrågawarande skriftliga testamente ej wara så lagligen beskrift, att giltighet kan det tillerkännas; Och som något muntligt förordnande i detta ämne icke finnes hafwa blifwit bewakadt, samt ej eller de under Rättgångens förekomne witaens-berättelser om yttranden, dem E. wid förfärliga tillfällen skall haft, angående fördelningen af den egenom, han komme att efterlemma, utgåra sådan bewisning, lag för muntliga testamenten fördrar; Alltså pröfwat Kongl. Maj:t, med ändring af Rådhusw-Rättens och Hof-Rättens Domar, rättwist förklara, att hwad af E:s döttrar eller å deras wägnar blifwit, vörande af fadren widtagne testamentariska förordnanden, anmält och åberopadt, ej kan werka till någon rubbning i den arfs-rätt, deras bröder efter lag tillkommer. Det wärderande etc.

Sedan Majoren M. och hans hustru M. den 15 Dec. 1788 upprättat inbördes testamente, men mannen utan hustruns wetskap, förändrat samma testamente, genom ett annat, dateradt den 22 Nov. 1822, har, wid pröfwning af hustruns klander af detta sednare, sålunda tillkomne förordnande, Kongl. Maj:t i Dom den 16 Junii 1829, förklaradt, att Majoren M., om och inbördes testamente mellan honom och hans hustru ägt rum, dock icke warit hindrad att begagna den i 16 Cap. 3 §. U. W. i allmänhet medgifsmit rätt, att sådant testamente ändra, eller återkalla, samt att han icke haft laglig förbindelse, att till tryggande af ett sednare förordnande, lemna hustrun bewislig underrättelse om des upprättande.)

Magister S. D. förordnade i sitt den 1 Mars 1827 upprättade testamente, i första punkten, att alla hans döttrar skulle ärfwa lika så i löst som fast, men förklarade i andra punkten, att hans dotter M. D., såsom underligt sinnad, skulle under hela sin lifstid förblifwa under förmyndare-insende, med uttryckligt förbud för henne att inträda i ägtenkap, wid äfwenlytt att förtora sin arfs-rätt i allt, hwarom fadren lagligen funnat disponera och hwilken arfs-rätt då skulle tillfalla M. D:s systrar. Efter fadrens döds klandrades sifinämde förordnande af M. D:s förmyndare, och på den grund, att fadren icke lagligen funnat förbjuda sin dotter M. D:s inträde i ägta ståndet, samt M. Legmans-Rätt, med upphäwande af R. Hof-Rättens utslag, skälligt, att äfwen i den händelse, bemänta M. D. med giftomans eller Domarens samtycke inginge ägtenkap, bibehålla henne wid den i testamentets första punkt tilläggde arfs-rätt. M. Hof-Rätt ansåg deremot fadren hafwa funnat, huru hållt han wetat, om sitt afslinge-gods förordnande, och derföre lika med Rådhus-Rätten godfände testamentet; Men i Dom den 5 April 1830 upphäwde Kongl. Maj:t Hof-Rättens Dom och gillade det slut, hwari Lagmans-Rätten stadnat.

17 Cap.

*) Se Sw. Författnings-samling för år 1829, No 28.

17. Capitlet.

Swad, och huru mycket, man må i testamente gifwa.

1. §.

Ingen hafwe macht arfwiejord å landet genom testamente bortgifwa, eller annorledes therom förordna än lag förmå. Ej eller må någor bortgifwa från arfwiejord then förbättring, som thet å gjord är.

Swad med arfwiejord försås, 2 C. 3. B., jemfördt med 17 C. 2 §. A. B.; Om morgongåfwa i arfwesaka och om hemföjd i jord, 9 C. 4 §. och 16 C. 1 §. G. B.; Huruwida arfwiejord må bortgifwas, 8 C. 1 §. 3. B.; Eller på lifstid bortstodas 16 C. 2 och 15 §. §. i. B.

Huruledes Landtbo, efter ägarens död, är skyldig afflytta den arfwiejord, som under arrende innehafwes, se 2 mom. i K. Förordn. d. 13 Junii 1800, införd wid 16 Cap. 1 §. 3. B.

2. §.

Hafwer man wid arffskifte tagit lösdören, eller fast egendom i staden, för arfwiejord å landet; eller hafwer man bortbytt, såldt, eller förpantadt sin arfwiejord, eller är then genom hwarjehanda hans förvällande lagliga kommen i annars mans hand; så skal efter hans död jämngod asfingejord, eller, thet ej fast gods finnes, penningar, eller andre lösdören, eller ock fast egendom i staden, sättas i stället; och thet behålle arfwiejords egenkap i hans hand, som thet så arfwer: men sedan gånge the penningar, lösdören, och fast egendom i staden, i arf, som om lösdören och fast egendom i staden, sagt är.

I hvilka fall lösen för arfwiejord wid skifte äger rum, 12 C. 6 och 7 §. §. A. B.; Om skifte, köp, gåfwa, pantfättning, och huru derwid tillgår, 3, 4, 8 och 9 C. 3. B.; Har endera makän sålt den andras odaljord till sin enflita nytta, 11 C. 7 §. G. B.; Huru lösdören skiftas annorledes efter Lands- än Stads-rätt, 2 C. 1 §. A. B., och 10 C. G. B.

Swad Lagen i 17 Cap. 2 §. Ärfda-Balken stadgar, at jemngod asfinge, eller, där ej fast gods finnes, penningar eller lösdören, eller ock fast egendom i Staden, skola sättas i stället för den arfwiejord som lagligen kommit i annan mans hand, har afseende å det wärde, hwartil arfwiejorden war skattad och berättad, då nämnde jord blef af den, i hvars hand jorden war ärd, öfwerlåten til annan man emot lösen, eller genom köp, skifte eller förpantning. Om förmälte wärde bör således rätteligen utgöra grunden, hwarefter beloppet skall bestämmas af wedelag, som, på sått Lag förmå, får i säljarens bo utlöfas af des arfwingge. K. Förkl. d. 23 Martii 1807, 5 punct.

3. §.

Gifwer någor bort sin bördkiöpta jord genom testamente; hafwe arfwingarne macht, at lösa then åter, innan laga stånd åkommer, efter thet wärde, som then är köpt för. Gålden ock åter all thet å gjord nödig förbättring.

Ar jord bördkiöpt, så kan des wärde bortgifwas, 3 C. 1 §. 3. B.; Laga stånd, 4 C. 1 §. och 5 C. 1 §. i. B.; bördkiöpt jord må börbas, 5 C. 3 §. ib.; Wäner bördemar betale all nödig kostnad, köparen å godset och för des skulld gjort, 11 §. ib.

4. §.

All asfinge jord, och ärfda eller förwärfda lösdören, må man efter landsrätt bortgifwa, eller testamentera, til hwem man wil, skyld eller o-skyld, barn eller andra arfwingar. Doch thet ommyndige barn äro, som icke äga något til födo och uppfostran; så skal them först, efter stånd och wärde, så mycket lemnas, som Domaren skiligt pröfwar, til thet thet sjelfwe sig nära kunna.

Asfingejord må man gifwa hwem man wil, 8 C. 3 §. B.; Om barns rätt till födo och uppfostran, 13 C. 3 §. och 15 C. G. B.; Dögta barns rätt i nämnde hänse-

de, 8 C. 7 §. A. B.; Skilnad emellan Lands- och Stads-rätt i frågor om gifrorätt och arf, 10 C. G. B. och 2 C. A. B.

Huru asfinge jord, som igenom Testamente tillägges arfwingge, anses äfwen såsom asfinge i den sistnämndes hand, och huruledes ärfst, men til Statte köpt Krono-Rusthåll, anses såsom förwärf af honom, som gjorde skatteköpet, inhämtas utaf K. Förkl. den 4 Febr. 1801 och K. Förordn. d. 19 Aug. 1802, införda wid 5 Cap. 3 §. 3. B.

Krono-Rusthåll kunna ej genom testamenten bortgifwas, men dereft Rusthållaren är barnlös och will lemnas besittningsrätten å sin hustru, må hon derwid, mot borgen bibehållas; se K. Förordn. d. 22 Febr. 1749 wid 12 C. 4 §. d. B.

5. §.

Efter stadsrätt må ej någor, af ärfdt eller förwärfdt, rörligit eller orörligit gods, gifwa i testamente mer, än hwar siette penning, thet barn eller bröstarfwingar leswa efter. Hafwer han ej barn, utan andra inländske arfwingar; äge så macht, at gifwa hälften, af alt thet han äger. Äro ej barn, eller inländske arfwingar, utan utländske allena; så må han gifwa alt sammans til inländsk man. Wilja barn och inländske arfwingar til sig lösa hus, tomt, gård, eller jord; skände thet them frött, inom natt och ähr. Samma rätt äga utländske arfwingar, om the i landet inflytta, och thet bygga och bo. Wilja the giora testamente, som til prestaståndet höra, om then egendom, thet i the gifrorätt hafwa efter stadsrätt, som i 10 Cap. 4 §. Giftermåls Balken sågs; wære så lag samma, som här stadgad är, ehwad the bo å landet, eller i staden: med arfwiejord thetas å landet, och then, som för äktenkapet thet aflad är, gånge i thy fall efter landsrätt.

Äf hus och jord i staden må man bortgifwa 2 del 8 C. 3 §. 3. B.; Huruledes utländsk arfwingge får taga arf, 15 C. 1 och 2 §. §. A. B.; Huru jord å landet och hus och tomt i staden börbas och lösas må, 5 C. 3. B.; Swad efter landsrätt i testamente gifwas kan 17 C. 4 §. A. B.

Ridderkapet och Adelen lemnas fri disposition öfwer deras asfinge hus och jord i Städerna, efter 1668 års Wäffeds 5 §. *) Rid. och Ad. Priv. d. 16 Oct. 1723.

Kongl. Maj:ts Wärdige Förordning och Förklaring öfwer 5 §. i 17 Cap. Ärfda-Balken om Testamenten i Städerna. Gifwen Stockholm i Kåd-Kammaren then 19 Augusti 1762.

Kongl. Majit, har, uppå Rikens Ständers underdånige tilstyrkande, i Nådigt öfwerwägande tagit den skilnad, som Lagen uti 17 Cap. 4 och 5 §. §. Ärfda-Balken gör, i det at den ene Underjäten, efter Landsrätt, förmå bortgifwa eller testamentera all asfinge jord, samt ärfda eller förwärfda lösdören, til skyld eller o-skyld, Barn eller andra Arfwingar, när deremot den andre, efter Stadsrätt, ej må af ärfdt eller förwärfst, rörligit eller orörligit Gods gifwa i Testa-

*) 5 §. i Rikens Ständers Väffed den 22 Sept. 1668. är af denna lydelse: "Huruwäl med Ridderkapets och Adelen arfkelige hus och fasta egendom i Städerna, blifwer, som want warit hafwer, efter Stads-lag: Wäffed, som de begärt, får någon af dem sig förwärfwade någon asfingetomt, de då måge hafwa fri macht at disponera där öfwer efter Lands-lag, så att ingen af slätten eller arfwingarne må hafwa macht, derpå att åtala: Doch at delningen arfwingarne emellan må skje, så härefter, som härtills, efter Stads-lag, där förle acquirens stelf ej någon disposition gjort hade; Sy bewiljar Kongl. Majit sådant, och stadfäster, att det Ridderkapet och Adelen emellan må hållas för en Lag, och Demstolarne wara pliffige, att rätta sig där: efter."

Testamente mer än hwar sjetta penning, der Barn eller andre Bröstarfwingar lefwa efter, men hälften af egendomen, då han ej hafwer Barn, utan andre Sulsändske Arfwingar.

Öf allckenkund det med naturlig billighet och en fri medborgares rätt öfwerensstämmande är, at äga en omwiflig förwärfwa öfwer det gods man sig löf-ligen förwärfwat; Fördenfull prästwar Kongl. Majit rättwist sålunda förklara och ändra 5 §. uti 17 Cap. Ärfsda Balken, at, efter Stadsrätt, skal vara Lag sam-ma, som i näst öfwanstående 4 §. af nämnde Capitel i Ärfsda Balken sagt är, så at man all ästinge jord och ärfsda eller förwärfda lösbren må bortgiftwa til hwem man wil, styld eller öfstyld: dock som både Guds och Naturlig Lag fordrar, at förädrar böra draga all möjlig försorg för sine Barn och Bröstarfwingar och lemna dem i alt det wälstånd de kunna åstadkom-ma; Så finner Kongl. Majit lika rättwist, at de hän-delser böra härwid undantagas, då den aflidne har Lif- och Bröstarfwingar, i hwilket fall det wid All-männa Lagen bör förblifwa; Såsom ock ingen ändring härmed påskyfts i hwad Lagen om arftägt och gifto-rätt i allmänhet stadgat och förordnat.

6. §.

Testamente må ej tagas af bo öfifto, utan af thens del, som gifwit hafwer.

Morgongåfwa utgår af mannens enskilda lott i boet, 9 C. 3 §. G. B.; Arf eller testamente får ej tagas innan gåld gulden är, 10 C. 1 §. A. B.; Hurledes wid arf-sifte hwardera makans rättighet i boet bestämmes, 12 C. 3 §. f. B.

7. §.

Gifwer någor mer, än lag säger; warde så testamentet rättadt efter lagen, och gälle i alt öfprigt. Ej må ock någor föra i testamente in, at hwar som thet Klandrar, skal wid thes arfs-rätt skild warda *).

Huru testamente bör upprättas, 16 C. A. B.; Hwad i testamente gifwas må, 17 C. f. B. jemfördt med 2 och 8 C. f. B.

Om sättet att söka härfwande af wise uti Fidei-Commis-si-stiftelser innehafwaren förefskrifne willkor, se K. Förordn. d. 3 Apr. 1810, wid 7 Cap. 1 §. A. B.

Hwad enskildte personer till Hospitalerne, gifwit, bör icke på minsta sätt rubbas, eller från gifwarens derwid by-ssa ändamål i någon del dragas, utan bör den af gifwar-ne derwid lemnade förefskrift, efter dess bokstafweliga inne-håll följas. K. Instr. den 28 Apr. 1791, §. 14, införd wid 26 Cap. B. B.

Dispositioner eller gåfwor, som kunna göras till Ci-vil-statens Cafe- och Pupill-fåga, skola alltid förblifwa en skände fond under gifwarens namn, och ej kunna anwän-das till andra, än de af gifwarens särskildt förefskrifna eller i Reglementet bestämde ändamål. 1 art. 2 §. i nämnde Regl. d. 15 Nov. 1826.

Utom den, genom Kongl. Br. den 24 April 1788, Consistorierne förefskrifne redowisnings-skyldighet för de under deras wård ställda stipendii-medel, åligger dem, att i afseende på alla till förman för Gymnasier, Academier samt Cathedral- och Trivial-Scholar gjorde enskildte Stiftelser, de må vara af Testator stälde under Consistorii wård eller icke, efter af wederbörande infordrad uppgift af de för sli-ke Stiftelser förefskrifne dispositioner, med oafbruten upp-märksamhet tillse, huru verkställigheten deraf handhafwes, samt annana dem, ål hwilka medlens disponerande är an-förtrodt, att i enlighet med hwad öfwan anförde Circu-laire-Bref utstakar, ingifwa årlige redogörelser derföre til Konungens Besallningshafwande, för at widare til Kongl. Kammar-Rätten insändas och derstädes wederbörtilg rewi-sion undergå, i anseende hwartil Kongl. Majits Besall-ningshafwande böra meddela Consistorierne all den Embet-tes handräkning som det afsedde ändamålets befrämjande

*) I afseende på förbudet i sednare Mom. af denna §, yttrar Lind i Domarens präfn. pag. 70, att om någon icke des mindre nyttjar en sådan utlåtelse, blif-mer testamentet derföre icke oslagligt; By hwarken har lagen så befallt på detta ställe, ej heller är detta upp-räkndt eller kan förstås inunder de egenföfwer, ett te-stamente efter 16 Cap. 1 §. A. B. bör hafwa och bö-ra till des wäsende; — — Den felaktiga utlåtelse-n är beaktad, men testamentet gäller i alt öfprigt, som med Lag instämmer.

fordrar. Widkommande åter andra fromma Stiftelser, så enät, enligt Krefolagen, Consistorierne åligger allmän wård öfwer fattig-anstalter, är det deras pligt, att i anseende til alla sådana fromma Stiftelser, som icke blifwit stälde under särskildt publikt inseende, om dem infordra nödige up-lysningar samt behörigen tillse, att Testators wilja blifwer noga upfylld och efterlefwad, åfwen som Consistorierne äga rättighet, att infordra redogörelse för medlen och sjelfwa förvaltningen, och när något sådant derwid finnes wara försummat, som de ej kunna rätta utan wederbörandes bi-träde, böra Consistorierne wända sig til Konungens Be-sallningshafwande eller Domaren efter omständigheterne och sakens besaffenhet, wid hwilka tillfällen Konungens Be-sallningshafwande äga förordna et allmänt Dombud til utöf-rande af den fromma Stiftelsens rätt. Kgl. Br. den 10 Oct. 1806. Wid yppad fråga, om i anledning af sif anförde Kgl. Bref, Consistorierne skulle åligger, att infordra årlige redogö-relser för alla inom hwarje Stift til förman för Academier och Scholar anslagne Donations-medel, och de samma derfist på eget answar granska samt derefter jemte Consistoriernes öf-rige räkenskaper til Kongl. Kammar-Rätten insända, har Kongl. Majit i Näder förklarad, at då berörde Kongl. Bref gjorde en tydlig skildnad emellan Consistoriernes åt-gärd wid de medel, hwilka äro til Underwisnings-werken donerade och dem, som äro skänkte til fromma Stiftelser eller äro af Consistorierne sjelfwe emottagne, och i anseende til det förra, det endast åligger Consistorierne att tillse, det Stiftelsernes ändamål uppfylles, funne Kongl. Majit ej anledning wara, at öka Consistoriernes göromål med den besattning och det answar, som i omsformålte måtte blifwit yrkadt, häst nödig säkerhet för de i fråga stälte Stiftelser wunnas, när Räkenskaperne til Landshöfdingen insändas och hos Kammar-Rätten granskas. Men på det wederbö-rande icke må wara i öfmannighet af hwilka de hafwa at fordra redo, har Kongl. Majit befallt Consistorierne at til Kongl. Kammar-Collegium uppgifwa alla de Stiftelser til Underwisnings-werken, hwilka i hwarje Stift finnas, jem-te Personerne som för dem böra redowisa, samt at när nå-gon ny Stiftelse af samma besaffenhet sker, derom afgif-wa berättelse til bemänte Collegium. Kongl. Br. den 13 Julii 1809.

* * *

Kongl. Majits Dom uti den till Kongl. Majits öfwer-seende från R. Hof-Rätt inkomne sak, emellan v. Hä-rabshöfdingen C. F. D. å sin hustru F. M. G:s wä-gnar, samt Brita G. och hennes tillförordnade Curator Grofhandlaren J. B. hwar för sig sökande och swarande, angående dels H:s, i först uttagen skänning, hos Hof-Rätten gjorde påstående om ogillande och upphäfwande af det testamente, aflidna Jungfru U. M. G. i lifstiden den 19 Julii 1805, skal till Brita G:s, och hennes nu-mera aflidna moder Maria G:s förmon upprättat, i af-seende på Frälse-hemmanen Tweten och Broberg, samt att H:s hustru såsom broderdotter till aflidna Jungfru G. och hennes närmaste arfwinge, måtte komma i åtnju-tande af den henne tillkommande lagliga arfs-rätt till förutnämnde Frälse-hemman, som skola utöfwa 4 hela mantal, och dels Grofhandlaren J. B:s i uttagen gen-skänning å Brita G:s wägnar gjorde påstående, att i händelse testamentet skulle rubbas i någon måtto, Brita G. då måtte till fullo få sig tillerkände sine hos aflidna Jungfru G. ägande fordringar, och det utaf den testa-menterade egendomen; — — Uti hwilket mål Hof-Rätten, genom Dom den 18 Julii 1809 sig utlätit och med förkastande af de emot testaments-wittnen A. och S. gjorde jäfs-anmärkingar, af anförde skäl, och med åbe-ropande af 16 C. 1 §. A. B. samt Kongl. Förkl. den 7 October 1801, funnit ifrågawarande testamente, wa-ra i laglig ordning upprättadt och skrift; Widkom-mande åter den frågan, huruvida Jungfru G. kun-nat genom berörde testamente, dels bortgiftwa dels på lifstids-besittning förkåna de i testamentet omnäm-nade Frälse-hemman; Så ehuruwäl i förra faller wo-re yrkadt, att berörde hemman i Jungfru G:s hand wo-re ästinge, då hon sjelf, genom sina föräldrars förord-nande år 1767, bekommit samma hemman, deröfwer hon, i anledning af Kongl. Förklaringen den 4 Febr. 1801, derföre skal ågt sei dispositiöns-rätt; Dock allckenkund Jungfru G:s föräldrars förordnande år 1767 till förmon för dottrane, som efter de förra i alla fall haft arfs-rätt, derigenom att deri blifwit bestämtd, hwad arfs-rätt hwardera barnet åtnjuta skulle, egentligen wore att anse för ett af föräldrarne emellan barnen upprättadt arf-sifte, och Kongl. Förklaringen den 4 Febr. 1801, så- som endast handlande om börs-rätt, i förnämnde äm-ne olämpligen blifwit återopad, hwadan den styrko för testamentets bestånd af grunderne i samma förättning welat hemtas, följaktligen icke förtjente wedergällning; Fördenfull och då ifrågawarande, aflidna Jungfru G., enligt föräldrarnes förordnande, efter dem tillfallne hem-mansdelar, i hennes äga således warit arfwerjod, deraf hon, emot 17 C. 1 §. A. B., icke ågt, på sifst som skett, arfwinge till förång i testamentet till Brita G. bortgiftwa

borgsigwa Frälshe-hemmanen Sweten och Broberg; Pröfwade Hof-Rätten skiljt, att, med ogillande af testamenter i denna del, förklara v. Häradsböfvingen G. å sin hustru wägnar berättigad, att hennes lagliga arfs-rätt deri tillgodonjuta; och som i afseende på den Brita G. genom testamenter i öfrigt tillagde lifstidsbestimning af hemmanen Broberg, Eagen i S. C. 1 §. 1. S. B. wäl tillåter, att för trogne tjänst af arwejord på lifstid förlåna något hemman, der ej afsinge-jord wore; men denna förlåning emot detta stadgande ej till flere hemman sige frädås; Alltså bleswe Jungfru G:s testamente i denna del så wida rättadt, att Brita G. endast ägde rätt till lifstids-besittning å ett af berörde två hemman, — — — — — Gifwen den 21 December 1810.

— — — — — Beträffande den fråga om och huruvida afsidna Jungfru G. kunnat enligt lag, genom berörde testamente, dels bortgifwa, dels på lifstids besittning förlåna de i testamentet omnämnde fastigheter; Så alldenstund det af Majoren G. och des hustru i lifstiden den 20 Martii och 12 Aug. 1767 upprättade förordnande om deras egendom, den de, såsom i deras hand hel och hållen förwärfwad, enligt lag ägde att efter behag disponera och bortgifwa, innehåller stadgande, ej mindre om den efterlefwanne makans rätt, att ensam äga och behålla hela boet, än äfwen hufnoms, på ett helt annat sätt än lag föreskrifwer, egendomen skulle efter begges dö, deras efterlemnade 4 barn tillfalla, i det att sönerne sige, jemte andra uppräknade hemman, behålla Säteriet Wehe; dock under wilfor att desamma icke försälja, förpanta eller på annat sätt sig afhända, utan att det allid skulle bibehållas inom släkten, hwarer mot de hemman, som blifwit dötrarne tillagde, warit förenade med en full ägande och dispositionsrätt deröfwer, afwen som att, om den ena hystern ogift eller barnlös före den andra afled, den efterlefwanne då, så länge hon ogift förblefwe, skulle ensam äga och disponera den afsidnas lott såsom sin egen, och bröderne deri ingen del äga, hwarigenom samma försättning, till sina hufwudsafflige omständigheter, utgöf ett ifrån lagens allmänna föreskrift, i afseende på arfstägt, wida lifid förordnande, samt har och innebar till fulla egenkapen af testamente, i hvilken egenkap den och blifwit både behörigen bewakad, och jemwäl efter den af Jungfru G. anställdt klander, genom Hof-Rättens den 2 Sept. 1772 gifne och laga kraftwunne dom, till efterrättelse fastskild; Och detta testamente, hwilket innefattar grunden för hwarje arfwinge ägande rätt till des erhållne fastighets-lott, endast på sätt ofwan förordadt är, inskränker denna rätt i afseende på det sönerne tillagde Wehe Säteri, men i öfrigt lembar till wederbörandes fulla och ofwiltkorliga ägo och disposition de dem anflagne hemman, hwilket deraf jemwäl uppyhles, att fastigheternes försäljning till framfald gälds betalning, icke blifwit af testatorerne, dötrarne betagen, utan twärkom uti testamentet påwuben, i den ordning, som deruti närmare är förskrifwen, hwarwid någon annan inskränkning uti den efterlefwanne dötrarnes enamt förbehållne ägande rätt uti hennes afsidna sifers efterlemnade fastighets-lott icke är gjord, än i det fall, att hennes tillstånd genom giftermål förbyttes, då den afsidna sifers lott komme, att emellan samtellige systerne fördelas, men hwilken händelse nu icke inträffat; Fördenstull och som ett t. estamente arfiskt förordnande bör efter des ordalydelse följäs och till efterrättelse lända; Alltså emedan all hwad genom testamente, lika som genom andre laga fång, någon kan tillfalla, ofelbart i dens hand, hwilken således deraf blifwit ägare, är att anse såsom all annan hans förwärfda egendom, och Jungfru G. derföre, att hon kunnat en gång få ärfwa de henne genom förädrarnes testamente tillagde fastigheter, rimligen icke kan anses innehafwa desamma med mindre rätt än en oflyd, i fall han dem erhållit, utan bör i samma förhållande som denne betraktas, hwilket äfwen öfwerensstämmar med de grunder, Kongl. Förordningen den 4 Febr. 1801 innehåller; Sy och då hwad Jungfru G., efter förädrarnes förordnande erhållit, således i hennes hand är för af sin ge-jord att anse; och den af henne i lifstiden den 19 Julii 1805, om denna egendom till Brita G:s och hennes afsidna moders förmon gjorde testamentariska försättning är i laglig ordning upprättad och styckt, pröfwat Kongl. Maj:t rättwist att, med upphäwande af Hof-Rättens Dom, sistnämde testamente fast och ständande förklara. Det wederbörande etc.

Kongl. Maj:t's Dom uti den till Kongl. Maj:t's öfwerseende ifrån Des och Rikets R. Hof-Rätt, genom ordenstelligt skånade, utan afgift inkomne sak, emellan A. å ena, och Bolstryckaren B. å andra sidan, angående A:s, såsom arfwinge till B:s afsidna hustru C., gjorde påstående, att det emellan B. och C. i lifstiden den 13 Maj 1783 upprättade testamente, hwarigenom B., i fall han såsom nu skedd, hustrun öfwerlefde, blifwit tillagd all hennes ärfda och förwärfda egendom, kunde i så måtto, ogillas, att det hus och gård i N. stad jemte Bolstryckeri och tillhörigheter, som hustru C. ärft, wälte till N. af-

trädas; Hwillet påstående så wäl N. Rådshufwu-Rätt som och N. Hof-Rätt ogillat; Gifwen d. 22 Maj 1786.

Kongl. Maj:t har läst Sig förebraga de i denna sak inkomne Handlingar, med hwad Parterne widare i underdanighet ansökt; Och hwad först angår den i hustru C:s hand ärfda fastighet i N. Stad, som i hennes bo wid döds-timan funnits; så alldenstund 17 C. 5 §. 1. S. B. binder, att efter Stads-rätt ej någon, af ärft eller förwärf, rörligt eller örörligt gods, må, der bröf-arfwingar leswa efter, gifwa i Testamente mera än hwar Siette penning, men der de ej äro till, utan andre inländske arfwingar, hälften af det han äger; och Kongl. Förordningen af den 19 Aug. 1762, som sålunda förklarar berörde S. att, i det sistnämde fall, all afsinge-jord samt ärfda eller förwärfda lösören måge bortgifwas till hwem man wil, skuld eller ofskuld, icke får emot des bokstafweliga innehåll derhån dragas, af igenom densamma någon ändring är gjord i hwad förenämde Lagens Rum angående ärfd fastighet i Staden stadgar; Fördenstull pröfwat Kongl. Maj:t i Räder rättwist, att ogilla Hof-Rättens ofwannämde Dom af den 6 Sept. sist. år, och förklara B. oberättigad at af des, utan bröf-arfwingar, afsidna Hustrus ärfda hus och gård i Staden, utom den hälft honom efter 5 §. i 10 Cap. Sift. B. i gifrorätt tillkommer, mera i löd af hennes Testamente, så fram det samma icke emot någon munnit laga kraft, undfå, än hälften i den återstående hälft, eller en sjerdedel i hela den ärfda satta egendomen, och at söhjatteligen A. i det öfriga i samma fastighet eller en sjerdedel må, i den man han rättighet till arf efter Hustru C. äger, sin andel njuta.

Widkommande sedan Bolstryckeri Privilegierna med flere till samma Tryckeri hörande Inventarier af stilar och mera sådant, så finner Kongl. Maj:t detta allt wara för-lös egendom at anse och söhjatteligen af den beskaffenhet, at Hustru C., enligt högtberörde Förordning kunnat samma egendom, fastän hon den ärft, hel och hållen bortgifwa till hwilken hon helst welat, då hon ej efterlemnad bröf-arfwingar; Och warder derföre B. enligt Hof-Rättens och Rådshufwu-Rättens Domar, härwid bibehållen. Hela Rätttegångs-kostnaden i denna sak warder Parterne emellan quitat. Det wederbörande etc.

Sedan hustru B. C. A., som efter sin fader äft andel i köpekillingen för bortfälda stads-lagenheten G., i testamente tillagt sin man hela boet så i löst som fast, samt wid yppadt klander häraf, N. Hof-Rätt ansett bemälda hustru icke hafwa kunnat undan sin syster borttestamentera mera än hälften af nyshämde andel; så har Kongl. Maj:t sig uttält: "Att alldenstund hustru B. C. A. wid sin döds-tima icke ägt eller innehafit någon del af stads-lagenheten G., och i lag icke finnes stadgadt att, för försäld ärfd egendom efter stads-rätt, wedelag wid dödsfall gifwas bör, på lika sätt som enskildt om arwejord å landet uti 17 Cap. 2 §. N. B. blifwit förordadt; Fördenstull och de, lifmåttigt Kongl. Förordningen den 19 Augusti 1762, hustru B. C. A. ägt rätt att ärfda eller förwärfda lös-ören bortgifwa till hwem hon welat, skuld eller ofskuld då ej barn eller bröf-arfwingar leswat efter, pröfwat Kongl. Maj:t upå desse grunder rättwist, att, med upphäwande af Hof-Rättens Dom, gifla det klandrade testamentet." Kongl. Maj:t's Dom den 9 Julii 1810.

Eransumt af Kongl. Maj:t's Dom den 3 Maj 1811.

— — — — — Beträffande sedermera hufwudsaffliga frågan om afl. Directören G:s enka warit berättigad, att till sine barnbarns förmån, på sätt som skedd, förordna om sin egendom, så alldenstund lagen uti 17 C. 5 §. N. B. uttryckligen stadgar, att efter stads-rätt ej någon må gifwa i testamente mer, än hwar siette penning, ther barn eller bröf-arfwingar leswa efter, och Kongl. Förklaringen den 19 Aug. 1762 angående en widsträcktare rättighet att om egendomen, efter stads-rätt förordna, alldeles icke rörf förenämde stadgande, eller är lämpelig endå, såsom här inträffar, barn och bröf-arfwingar äro till; Fördenstull och som wid sådant förhållande söfandernes moder icke warit berättigad, att utöfwer lagens stadgande i något måtto inskränka eller förändra sine barns arfs-rätt till den egendom, hon efterlemnade och efter stads-rätt borde skiftas, och hwartill ofskridigt hörer en fri och obehindrad förvaltning af det, som arfwes; Alltså pröfwat Kongl. Maj:t i Räder rättwist att, med ändring af Hof-Rättens Utflag, hustru G:s ifrågawarande testamente sålunda rätta, att hustru G. förklarar icke hafwa ägt rätt, att till sine barnbarns förmån förordna om mer än en sjettedel af de arfslotter, söfanderna (barnens förädrar) eljest tillfalla bordt, och med hwilken sjettedel allena skall, enligt testamentet, försaras; Hwarfutan Kongl. Maj:t finner söfanderna böra utbetomma deras arfs-lotter med ränta till sex för hundra om året, ifrån den tid pennningar för de dem tillagde arfs-rättighetens utbefommande i boet inslutit." — — —

Eransumt af Kongl. Maj:t's dom i wäfte frågor, 1:o huruwid person, som ärft jord med skuld, den han sedermera betalt, må kunna bort-testamentera så stor summa, som motswarar den afbördade skulden; och 2:o huru del af förwärfd fastighet i stad adelig person, med barn och bröf-arfwingar, kan till annor man bort-testamentera; Gifwen den 5 Dec. 1825.

”S ässeende å parternes twist, huru wida Grefwinnan Lawass arfwingar böra ansvara för den gäld af 12,800 R:dr 45 p. 3 rsl. W:o, hwarmed Grefwinnan ärfda, men under hennes ägtenkap med Majoren Heykensfjöld till deras gemensamma nytta försälda och efter den sistnämdes dödd wid Skiftes-förrättningen emellan enkan och hennes barn, med 1500 Skeppund smide uti D:stånäs och Elfsbacka Brufs egendom jemte tillhörigheter surrogerade fastighet, hälften af Baggå Bruf i Westmanland eller 1500 Skeppund smide försädes, warit bekwärad; Så finnes af handlingarne utredt att berörde wederlag blifwit enkan Heykensfjöld, sedermera Grefwinnan Lawass, tillskiftadt, med åliggande för henne, att betala förenämnde Skuldpöst, såsom den der wid försäljningen af arsweloteten i Baggå densamma ärföljt, men att ägande denna, på wederlaget sålunda öfwerflyttade, och med ägande rätten till beskända andelen i D:stånäs och Elfsbacka med tillhörigheter förbundne skuld, wid Skiftes-förrättningen derjemte blifwit, efter begifwande af enkan, så afhandladt och tillgjordt, att skuldsumman gått i afräkning på hennes giftorätt uti behållne delnings-tillgången, på det sätt, att hon, i stället för 21,808 R:dr 3 Skill. 9 rsl., hwarutill giftorättstorten uppgått, undfått i fordringar, förlager och inventarier wid D:stånäs och Swartå endast 9,007 R:dr 6 Skill. 6 rsl., eller skillnaden emellan merberörde skuldsumma och beloppet af hennes giftorätt.

Nu emedan Grefwinnan Lawass i lifstiden redan wid Skiftet efter des förwa man, på berörde rätt widkänt betalning för ifrågawarande, hennes arswelord ärföljde, och på det erhållne wederlaget öfwergångne skuld, och, antingen densamma blifwit wederbörande fordrings-ägare godtgjord, eller ej, hwarom upplysning saknas, sådant icke kan wer-

fa till rättighet för arfwingarne, att undfå wederlags-fastigheten med annan eller bättre rätt, än deras moder och swärmoder densamma innehaft; ty och då med hennes äganderätt warit, efter hwad berördt är, förenad skyldighet till omtwistade skuldens betalande, finner Kongl. Maj:t i Nåder skäligt att, uti Hof-Rättens domslut i denna del af saken, göra den ändring och rättelse, att, emot det arfwingarne så tilltråda modrens oförskingrade obaljord 3:delar i D:stånäs och Elfsbacka Bruf jemte tillhörigheter, samt utur modrens och skuf-fadrens Herr Grefwe Lawass gemensamma bo, njuta wederlag för de, under modrens ägtenkap med bemälda Herr Grefwe, försälde 3:delar af samma fastigheter, arfwingarne härigenom förklarar pligtige, att för ifrågawarande skuld 12,800 R:dr 45 Skill. 3 rsl. Banco, till kapital och ränta derå ifrån deras moders dödsdag, ansvara.

Men som, enligt tolkte punkten af Ridderkapets och Adels Privilegier den 16 October 1723, Ridderkapet och Adeln blifwit lemnad fri disposition öfwer deras aslingehus och jord i städerna efter 1668 års biaskeds 5 §., hwaruti stadgas, att, der någon af Ridderkapet och Adeln förwärfwat sig aslinge-tomt, jord eller hus i städerna, de måge äga fri magt att disponera deröfwer, efter lands-lag, utan att någon af släkten eller arfwingarne må hafwa magt derpå att åtala, samt någon förändring häru uti icke kan, på sätt sökanberne i underdånighet förmennat, anses hafwa tillkommit genom 1734 års lag, enär andra punkten i Kongl. Maj:t:s den 23 Januarii 1736 å samma lag meddelte nädiga stadfästelse innehåller, att allt, hwad genom särskilde Privilegier wore fastställt, ej funnat i allmänna lagen inslyta, och sådant följaktligen måste till efterrättelse gälla, finner Kongl. Maj:t ej skäl till ändring i Hof-Rättens härutinnan meddelte beslut.

18. Capitlet.

Swad then bör i acht taga, som testamente til godo niuta, eller therå tala wil; och om arfwinge, som thet undandöfjer.

I. §.

Hwar som något testamente fått hafwer, ware skyldig inom sex månader, sedan han gifwarens dödd och testamentet weta sig, thet in för Domaren at uppvisa; och gifwe in tillika en riktig afskrift, som arfwingarna tillställas skal. Hwar han thet ej i handom; låte då Rätten weta, at testamente til honom gjordt är. Försummar han thetta, utan laga förfall; ware testamentet ogildt. Ar han utrikes; niute samma tid och rätt, som för sagdt är om inländsk arfwinge, then utrikes wistas.

Inom hwad tid Bouppftekning bör till Domstol ingifwas; 9 C. 4 §. A. B.; Inför hvilken Domstol Testamente skal uppwisas och twist om den dödas yttersta wilja utföras; 2 C. 1 §., 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. A. B.; Huru affskifter skola bekräftas; 14 C. 4 §. i. B.; Laga förfall 12 C. 1 §. ib.; Ar rätter inländsk arfwinge utrikes, eller wet man ej hwar han wistas; 15 C. 4 och 5 §. A. B.

Wi CARL JOHAN &c. &c. göra weterligt: att sedan Rikets Ständer, med ässeende derå, att, i de Landskap, hwarest icke flere än två Lagtima Häradsting om året hållas, och der följaktligen längre tid än sex månader emellan Wintertingen och Hösttingen förslyter, testamenten i många fall icke kunna wid Lagtima Ting bewakas inom den i 18 Capitlet 1 §. Ärfda=Walfen stadgade tid, hos Os i underdånighet föreflagit, att berörde Lagrum måtte ändras till följande lydelse:

”Hwar som något testamente fått hafwer, ware skyldig, i staden inom sex månader, och å landet sist å thet ting, som infaller näst efter sex månader, sedan han gifwarens dödd och testamentet weta sig, thet in för Domaren att uppvisa; och gifwe in tillika en riktig afskrift, som arfwingarne tillställas skal. Hwar han thet ej i handom, låte då Rätten weta, att testamente till honom gjordt är. Försummar han thetta, utan laga förfall; ware testamentet ogildt. Ar han utrikes; niute samma tid och rätt, som för sagdt är om inländsk arfwinge, then utrikes wistas.”

Så hafwe Wi funnit godt att den sålunda föreflagda ändringen af 18 Capitlet 1 §. Ärfda=Walfen i Nåder gilla och antaga; och kommer till följd deraf, den genom Kongl. Resolutionen af den 26 Augusti 1772 Allmogem i Herjedalen meddelade tillåtelse att emellan Lagtima Tingen hos Domhafwanden förete testamenten till bewakning, att, såsom nu mera öfwerflödig, upphöra. K. Kung. d. 12 Martii 1830.

Testamenten, upprättade af personer hörande till Academiska Jurisdictionen böra hos Wederbörande Conseq. Acad. bewakas. Sw. S. R:s Circ. d. 21 Julii 1814, wid 10 C. 26 §. R. B.

Om Bewillning af Testamenten och Fidei-Commisfer samt hwad i ässeende på Controllen derwid, är att iakttaga; se ann. wid 9 C. 4 §. d. B. *)

Att Landshöfdingarne äga upptaga frågor om Bewillningsprocenten, utan att sådant hindrar Domstolen att med Testamentet i öfrigt efter Lag förfaras; se K. Br. d. 15 Julii 1796, wid 10 C. 26 §. R. B.

Testamenten, såsom de der kunna upphäwas eller förändras, behöfwa wid första uppwisandet inför Domstol icke föreses med högre Charta än 6 ff.

Men då Testamentet wunnit laga kraft eller genom slutlig Dom blifwit stadfästadt, bör, såsom ett wilkor för begagnandet, beräknas och utgöras stämpladt Pappers afgift efter behållna wärdet af det bortgifna, enligt Bouppftekning nemligen:

1:o För egendom med full ägande rätt: till tre fjerdedels procent; och

2:o För egendom, som, efter så beklaffadt förordnande, ej är med full ägande, utan endast med nyttjande rätt öfwerlåten, en fjerdedels procent; och bör desutom, om bewillningen icke genast contant emot företeende qwitto deponeras, på enahanda sätt, som i ässeende på bewillningens erläggande stadgas i Kongl. Kungörefsen den

*) Stadgandet i 8 §. af K. Förordn. den 21 Oct. 1698, att de fattige skola af testamenterad egendom undfå en half procent, är icke godkänt af 1734 års Lag och således numerat till sin werkan förfallet. K. Br. den 26 Julii 1766.

den 11 December 1811 borgen för stämplade Pappers- afgiften ställas och bewis derom wid Testamentets be- waktande företes. Härifrån befrias likväl ej allenast Testamenten till makar och skyldemän, i rätt upp- och nedstigande led, samt de, som icke innefatta annan för- ändring i arfsrätt, än att antingen systar tilläggas lika rätt med bröder, eller också att arfslott jemkas, med hänseende dertill, att arfwinge förut bekommit förskott, hvilket skall annan arfwinge till godo beräknas, utan afwen så wäl de testamentariska dispositioner, hvilka, i contant eller wärde, icke uppgå till 300 Rdr, som de, hvilka göras till Fromma Stiftelser.

Sidei-Commiss Bref och andra dylika förordnanden skrivas på stämpladt papper, eller beläggas dermed till tre fjerdedelns procent af den bortgifna egenomens wid Bewillnings-Taxeringen uppkattade wärde, då den består i fast gods, men efter Wouppteckningswårde, måtis- manna ordom, eller Domarens pröfning, då den utgöres i lösören. **Ch. Sig. Förordn. d. 23 Jan, 1830, 4 S.**

2. §.

Man kan så hånda, at närmaste arfwinge hafwer testamentet i sin giemo, och döljert thet undan; gifwe så ut all thet gods, som han så- ledes sökt under sig draga, och skadan åter; bö- te och eridning af testamentets wårde.

Döljer man wid Wouppteckning något uppåtliga un- ban, 9 C. 7 §. A. B.; Nekar man emot bättre wetande till lån eller förskott gods 11 C. 2 §. och 12 C. 9 §. B.; Huru böter förbedas, ther sådant ej i hwarje fall ut- satt finnes, 32 C. 1 §. A. B.

3. §.

Wäl man klandra testamente; gjorde thet inom natt och år, sedan han therom kunskap fik, som i 1 §. sagdt är, och then, som testa- mentet fått hafwer, behålle ej thes mindre thet honom therigenom gifwit är, ther han borgen therföre ställer. Eljest stände thet i qwarstad, eller i goda mäns händer och wård, til laga utslag.

Huruledes borgen godkännes 26 C. 8 §. A. B.; Laga Domstol i testamentstwiiter, 6 C. 5 §., 8 C. 2 §. och 10 C. 2 §. A. B.; Dm qwarstad 8 C. 11 B.

4. §.

Ej må någor annat, än närmaste arfwinge, klandra testamente; och hwad af honom warder samtyckt eller försunnadt, therå måge sedan fiet- mare arfwingar ej tala. *)

Närmare och fjernare arfwinge 2 och 3 Cap. A. B.; Inom hwilken tid Testamente bör klandras 3 §. i förew. Cap.; Twista män om arf 14 C. 1 §. f. B.; Dela män om börd, äge den företräde, som närmare är att taga arf, 6 C. 3 §. B.; Åro bördemän flere och jämnshyde, ib.

Transumt af Kongl. Maj:ts Dom, uti en till N. Hof- Rätt instämnd Testamentstwiit, emellan A., B. och C. Söfänder, och N. M. med flere Svarande — — —; Deri Hof-Rätten sig utlätit: att alldenlund uppenbart wore, icke allenast det Testamente af d. 21 Julii 1761 blifwit både wid Wouppteckningen och Arfskiftet efter först afidna C. S. G. kungjordt och uppläst för åtskillige af arfwingarne, utan också samma Testamente tillika med A. M. och C. P. G:s serkilde Författningar, efter deras dödb blifwit uti Inrikes Tidningarne trenne gånger till inne- hållet införde, hvilket communicationsfätt, Hof-R:n an- säge så mycket heldre i detta fall antagligt, som alldeles icke styrkt wore, att Testamentens innehafwarne wid nämde tillfällen afwetat sine halfsystrens eller deras barns hem- wist; Fördenksfull och som Söfänderne icke inom natt och år ifrån det ifrågawarande Testamenten på förberörde fätt blifwit dem kungjordte, deremot anställt klander; sunne Hof-R:n, till följd af 18 C. 3 §. A. B., samtellige Söfänderne wara oberättigade till någon talan emot desse Testamenten; Widkommande åter sist afidna Jungfru U. G:s i lifstiden författade Testamente af d. 19 Febr. 1796, deraf C., under d. 22 Junii samma år, genom befunnad afskrift, del undfätt; så eburne fan C. jemte öfrige Sö- fänder, inom natt och år efter sin nämde dag hos Hof-

Rätten sökt och erhållit stämning till detta Testaments klander, anfåge likväl Hof-Rätten C. härigenom ej haf- wa fullgjort. Lagens föreskrift uti 18 Cap. 3 §. A. B., enär han medgifwit, att Svaranderna icke af stämningen erhållit del, för än i medlet af derpå följande Augusti månad, sedan natt och år redan från Testamentets kun- digörande förslutit; Hwadan och C. för sin del af Hof- Rätten förklarades hafwa förslutit all talan afwen emot U. G:s Testamente af d. 19 Febr. 1796; Men emedan icke af handlingarne wore upplyst, att detta Testamente, till de öfrige okände arfwingars underrättelse, blifwit uti Tidningarne infördt eller på annat sätt de öfrige i Hof- Rätten kårande Parter, genom Svarandernes försorg, kungjordt; ty sunne Hof-R:n att A. och de flere, genom den i målet utfärdade stämning banat sig wåg till detta Testaments klandrande; Hwarföre de kommo att wid de- ras talan emot samma Testamente bibehållas; Deruti etc. — — — Gifwen den 28 Jan. 1808.

Kongl. Maj:t har i Råder låtit sig förebraga de i den- na sak inkomne handlingar; — — — Och som Lagen uti 18 Cap. 1 §. A. B. stadgar, att en riktig afskrift af Tes- tamente bör arfwingar tillställas, hvilket också wid be- waktandet af hwarje nu omtvistadt Testamente, blifwit för- reskrifwit, och något annat sätt, att lagligen lemna arf- wingar del af Testamente icke genom någon Författning är gilladt och godkändt, utan den arfwinge, med hwil- ken Testamente i anseende till okunnoghet om hans wi- stande icke i wanlig ordning kan communiceras, är be- rättigad, att tillgodonjuta den tid, som Lagen i 15 Cap. 5 §. A. B. förwarat honom till arfs utföfande, i händelse af Testamente warit gjordt; Men deraf också följer, att den, som förslutit tiden till arfs utkräfjande, icke eller seder- mera äger rätt att klandra ett om samma arf gjordt Tes- tamente; Alltså och då mer än tjugu år äro förflutne ifrån ena Testamentets gifwarens C. F. G:s d. 8 Januarii 1769 timade dödb, intill des arfwingarne sitt klander emot det emellan henne och hennes hyskon d. 21 Julii 1761 upprättade Testamente, genom stämning af d. 14 Julii 1797 an- ställt; anser Kongl. Maj:t Söfänderne hafwa förslutit all talan emot berörde Testamente, så widt det angår den e- gendom hon dymdelst bortgifwit, — — — Swaremot och enär tjugu år icke förslutit från de tider, Jungfruerna A. M. och C. P. G. med böden afgått, till des Söfänderne sitt klander anställt och det icke kunnat styrkas, att de, af be- mälte Jungfruer G:s förordnaden under tiden erhållit lag- lig del, Kongl. Maj:t finner skäligt föcklara, att samtellige Söfänderne äga deras talan emot förr bemälte twänne Jungfruer G:s Testamente öppen; Hwarföre det och ållage Hof-Rätten, att det anstälde Testamentets klandret afwen i dessa delar till pröfning upptaga; Men hwad angår C:s klas- gan deröfwer, att Hof-Rätten ansett honom förslutlig af des talan mot Jungfru U. G:s Testamente af den 19 Febr. 1796; så pröfwat R. Maj:t rättwist, att Hof-Rättens Dom derutinnan, såsom på Lag grundad, i Råder gilla och fast- ställa. — — —

Transumt af Kongl. Maj:ts Dom d. 23 Januarii 1805.

Kongl. Maj:t har i Råder låtit sig förebragas de i detta mål inkomne handlingar — — —; Och som stäm- ning i twistemål, af sådan beskaffenhet som detta, är utan all kraft och påföljd, innan den behörigen blifwit communi- cerad, då först rätttegången genom den inflåmbes förbindel- se till swaromål tager sin början; Alltså då Lagens före- skrift uti 18 C. 3 §. A. B. således icke kan wara upp- föllt eller Testamentets klander ordentligen anställt, derest icke Testamentstagarne inom den utfatte tiden bewisligen del af stämningen erhållit; Och framlidne Hof-Rättaren S., fastän han enligt eget erkännande den 13 Mars 1794 blifwit uti det af Jungfru B. författade Testamente behö- rigen underrättad, likväl icke förr än den 20 Mars 1795 eller sedan natt och år derefter förslutit, låtit den af Hof- Rätten utfärdade stämning om klander Brufs-Patron N. tillställas, utan att laga förfall härföre anmält och kyrkt blifwit; Ty finner Kongl. Maj:t honom hafwa des tid till klander förslutit, hwadan med upphåfwande af Hof-Rättens Dom uti den delen, Brufs-Patronen F. från kårömdet, så widt det angår bemälte Hof-Rättens arfsrätt, härige- nom warder befrad. — — —

Sedan Dlof Dloffsons i Stensätter Borgengärer, i ut- tagen stämning yrkat, att som Dlof Dloffson aftrådt sine, för åsamkad skuld, ofskrädlige tillgångar, samt genom Dom blifwit skyldig förklarad, att anhwara sine Borgengärer för uppkommen brist i deras fordringar med allt, hwad han framgent kunde ärfwa eller förwärfwa, och han, efter sin sedermera afidne broder drängen Nils Dloffson, bordt erhålla i arf 1/2 del af Kronostatthemanet Stensätter, hwar- om den skånämde likväl i lifstiden gjort Testamente till förmön för denne sin broders två döttrar, det måtte alltså, utan hinder af samma Testamentariska Författning, hem- mansdelen så mycket heldre användas till godtgörande af det som, för Dlof Dloffsons ofwännämde Borgengärer på deras i Concurfen bewakade och fastskälde fordringar, då ännu återstode, som afl. Nils Dloffson ej skall haft makt att om denna, dels ärfda, dels genom börd förwärfda; jord nå- got förordna, annorledes, än Lag förmådde, och sådant nog

*) 11 C. 13 §. A. B. af Nya Lagförslaget har man bibehållit samma stadgande oförändradt; Och innehåller följande eller 14 §: "Åro flere samarwa, och klandras Testamente af en eller några, men ej af alla; då älle ej klandret, utan för den del, den eller de, som klan- drat, i arfwet äga, der ej klandret sker af arfwinge, som tilltrådt egenom, då annan sig urarwa gjort, efter ty i 7 Cap. 5 §. sägs."

öfverbart skedd, endast i det ändamål, att Borgenärerne skulle utestängas från deras laglikmäßiga betalningsrätt; Så har N. Hårads-Rätt, deröfver sig utlåtitt, att fastän upplöst och öfstridigt wore, det aflidne Nils Dlofsson, i lifstiden förordnat om ärft och bördlöft jord, annorledes än Lag förmåder; dock enär, emot Lagens uttryckliga stadgande i 18 C. 4 §. 1. B. Testamente ej fånge klandras af någon annan än närmaste arfwinge, hwilket dock ej skedd; men den bortgittne egendomen, wid sådant förhållande, ingalunda med förändring eller ogillande af Testamentet, kunde tillägnas gifwarens broder och enda arftagare Dlof Dlofsson, som likväl wore nödwändigt, innan hans Borgenärer kunde hafwa något anspråk derå; ansågs den emot Dlof Dlofsson i detta mål anställda talan böra förfalla; Hvarfester N. Lagmans-Rätt, i Dom d. 12 Junii 1826, förklarar, att ehuru Dlof Dlofssons Borgenärer hade sig tillerkänd rätt till betalning uti allt, hwad han framdeles kunde ärfwa eller förwärfwa, samt det sig wisat, att honom tillfallit arfsrätt i en sjettedel kronofkatte Stenåter, efter aflidne brodern Nils Dlofsson, om ej denne genom Testamente d. 19 Maji 1825, tillerkänd Dlof Dlofssons ena dotter, Maria, ägande rätten till samma fastighets del, emot betalning af gifwarens slusder samt erläggande af 111 R. d 5 § 4 rft. R. G. S. till Dlofs andra dotter Margareta, och bestående af husrum för Dlof Dlofsson och hans hustru; dock som Borgenärerens fordringsanspråk hos Dlof Dlofsson icke efter Lag förstatte dem uti hans rätt till klander af berörde Testamente, såsom gifwarens närmaste arfwinge; blef motwärdjade utslaget af Lagmans-Rätten gilladt och fastskälldt; Och har, efter det N. Hof-Rätt ansett Dlof Dlofssons Borgenärer berättigade, att Nils Dlofssons Testamente klandras, och af sådan anledning wisat målet åter till Hårads-Rätten, Kongl. Maj:t, med ändring af Hof-Rättens Dom, fastskälldt det slut, hwaruti Under-Rätterne i målet stannat. R. Maj:ts Dom den 13 Junii 1828. *)

*) Denna åsikt har man i Nya Lag-Förslaget gjort gäll-

En arfwinge, som jemte Douppfektning, till N. Hof-Rätt, inlemnadt Bewis öfwer erlagd Bewillningsafgift, begärde sedan att från Hof-Rätten återfå nämnde Bewis, hwarill och bifall lemnades, enär Hof-Rätten ansåg någon Bewillningsafgift icke äga rum. Hårdfwern klagade Landö-Contoiret i N. Län, och förklarade Kongl. Maj:t i Bref till Hof-Rätten af den 21 Julii 1806, "att detta mål såsom warande af oeconomiskt beskaffenhet icke tillhört Hof-Rättens åtgierd och befattning, hwadan, med upphäfwande af Hof-Rättens utlåtande, målet förwifwes till Kammar-Collegium, som ägde detsamma efter Författningarne upptaga och pröfwa."

Magistraten i N. Stad ålade Handfsmakaren J. M. W., hwilken på grund af Testamente, satt sig i besittning af aflidne Aldermannen S:s qwarlätenskap, att, så wäl för egen, som öfrige Testamentstagares räkning, utgifwa belöpnade Bewillningsprocenten 378 R. d B. c. o. N. Hof-Rätt fastskälldte detta Beslut i Utslag d. 1 Mars 1814; men, på deröfwer förb klagan, yttrade Kongl. Maj:t, "att ett så beskaffadt oekonomiskt ärende som detta, hwilket af Magistrat blifwit upptaget och dömdt, samt angick Indrifwandet af Kronans inkomster, deröfwer Kammar-Collegium, enligt des Instruktion och andre Författningar, bör hålla tillsyn, ej tillhört Hof-Rättens pröfning, hwarföre den af Hof-Rätten derutinnan meddelte åtgierd upphäfdes." R. Maj:ts Dom den 16 Dec. 1814.

lande, genom bestämmt förbud för Borgenär att klandra Testamente, hwarigenom Gåldenär's laglott bortgifwen blifwit, ändå att hans egendom till Concurs afsträdd är; äfwen som Mannen ej skall äga klandra Testamente, förty att deri förordnad blifwit, det husrums laglott henne enskildt tillhöra skall. 11 C. 5 §. 1. B. ib.

19. Capitlet.

Om then, som under förmyndare stå bör.

1. §.

Then som ej hafwer fylldt tiugu ett år, äge icke macht, att sielf förestå sit arf. Kan han sig något förwärfwa, theröfwer må han sielf råda, sedan han femton år gammal är. *)

Man må ej före i ägtenskap träda än han hafwer fylldt 21 år 1 C. 6 §. G. B.; Köp eller stiftelse får ej slutas med öfwerliga eller wanwettig om deras jord, 4 C. 7 §. F. B.; Myndig må ej gå i borgen 10 C. 13 §. H. B.; Ej heller wara fullmäktig, 15 C. 3 och 15 §. S. R. B.; Laga Domstol i Förmyndaremål, 6 C. 5 §. 8 C. 2 §. 10 C. 2 och 4 §. S. R. B.; Är omyndig till de år kommen, att han sielf kan sinna thet förmyndaren ej wäl thet egendom förklarar, 23 C. 1 §. U. B.

2. §.

Mö, af hwad ålder hon wara må, stånde under förmynderskap. **)

Wid 15 år äger qwinna träda i ägtenskap, 1 C. 6 §. G. B.; Dertill erfordras likväl giftomans ja och samtycke,

*) På Rikens Ständers anmälan hurusom det hade med sig många skadliga påföljder, att ynglingar, då de wore 15 år, efter Sveriges då brukliga Lag förklarades myndige att tilltråda sin lösa och fasta ärtstellige tillfallna egendom; blef, genom R. Förkl. af d. 30 Oct. 1721, stadgadt att ingen, för än wid fyllda 21 år, fick sielf mottaga och bestyra sitt arf uti löst och fast; Men om någon, sedan han kommit till sina 15 år, kunde sielf något förwärfwa, ägde han deröfwer siyra och råda, äfwen som inför Domaren utföra sin skälliga talan, derest han sann förmyndaren icke wäl och försvarligen handla med arfwet.

**) Med afseende på Konungens tillförene utöfwade magt att gifwa dispens i 2 §. 19 C. U. B., eller då Mö sökt att blifwa myndig förklarad, hafwa Rikens Ständer såsom uttrycklig Lag fastskälldt, att Kongl. Maj:t äfwen framgent må i wanlig ordning Sig utlåta öfwer de i detta ämne införmade underbäniga ansökningar. Riksd. Best. d. 2 Maji 1810, §. 31.

I de Resolutioner som af Kongl. Maj:t, om Dminnas myndighet, utfärdas, tillägges dock wanligen, att någon förändring dermed icke skedd i hwad Lagens stadgar om Giftomannarätt samt fastigheters förväntning och försäljning, äfwen som, att derest arf skulle framdeles der sölande tillfalla, Laga Förmyndare då bör wid betingen deraf tillstådes wara samt hennes rätt derwid iakttaga och bewaka.

1 C. 1 §. och 6 C. 3 §. f. B.; Å Mös wägnar affluter giftoman ägtenskaps förord, 8 C. 1 §. ib.; Mö, om hon till godt och moget förstånd kommen är, kan göra Testamente, 16 C. 2 §. U. B.; men sin jord äger hon ej bortfälla 4 C. 7 §. F. B.; ej heller iklåda sig borgen's ansvar 10 C. 13 §. H. B.; Är nästör bördeman mö, 6 C. 4 §. S. B.

Angående myndig förklarad Mös rättighet, at om sin fasta jord å landet ingå Stäbje-Åfhandling, se R. Förkl. d. 2 Martii 1802, införd wid 16 C. 2 §. S. B.

At myndig förklarad Mös fasta Egendom, jemwäl kan gå i mat för hennes gäld, ses af R. Br. d. 25 Sept. 1779 wid 8 Cap. 2 §. U. B.

3. §.

Enka råde sig och gods sitt sielf.

Enka förestår sina barns gods med nästa fädernes från, ders, eller förmyndares råd 20 C. 2 §. U. B.; Äger gå i borgen 10 C. 13 §. H. B.; Kan bysfattas för egen gäld, 8 C. 5 §. U. B.; gifter hon sig mot föräldrars wisja, 6 C. 2 §. G. B.; Inom hwilken tid och under hwad willkor i öfrigt henne tillåtes gå i nytt gifte, 12 C. 1 och 3 §. f. B.

4. §.

Then för wanwett, löfseri, eller andra örfaker, ej kan wärda gods sitt; warde under förmyndare stald.

Får wanwettig sitt förstånd igen, 23 C. 4 §. U. B.; Med honom får köp ej slutas, 4 C. 7 §. F. B.; Är nästör bördeman wanwettig, 6 C. 4 §. f. B.

På det omyndige ynglingar eller de, som hafwa lust dem att bebraga, ej måge göra räkning på den tid, då en yngling, efter Lagens allmänna förordnande, blifwer myndig; så lemnas föräldrar, närmaste anhörige eller förmyndare, frihet att på behörig ort och ställe begära, det deras Barn, Anhörige, eller de, som under deras Förmynderskap stå, måga än längre och på flere år, än Lagen utsfätter, för omyndige förklarad, samt at deras Egendom under Laga Curatorers wård och säkra förvaltning sätttes, så länge och in til des tillförlätelige prof af försiktig Hushållning gifne wara. Och böra de uti en sådan ansökning så bifall, så framt icke desto wigtigare skal deremot äro, som uppå domarens ompröfwande ankommer, hwilken skälliga omsorg och omwårdnad Föräldrar, Anhörige eller Förmyndare hafwa böra, hwaritil de härmed på det af-

war-

varfammasse förpliktas, och i händelse de sådant församma, åligger det Cronones Ombudsmän eller Fiscaler, sådant i deras ställe hos Domaren angifwa, och om någon är med Domarens Utslag i dy fall misfögd, kunna beswär beröfwer å behörig ort anföras, utan något misföjtes förklarande, inom den tid, som i 16 Cap. 1 §. R. B. utsättes, och bör den omyndige wara under Förmynderskap, til des något Utslag, hwaruti han för myndig förklares, wunnit laga kraft. **K. Förordn. d. 7 Jun. 1749, §. 8. J.**

Wi **GUSTAF** &c. Göre weterligt: at som uti Wår, til hånmande af hwarjehanda bedrägerier med ungdomen d. 7 Junii 1749 utfärdade Nådiga Förordning bland annat är stadgad, att alle obligationer, reverser och skrifsifningar, som äro utgifne af någon omyndig, eller uti Föräldrarnes lifstid och utan deras samtycke af sådana, hwilka niuta underhåll af Föräldrar och anhöriga, skola ej äga någon förbindelse til betalning och böra således icke inlösas; äfwen och at samma Lag bör wara med köpebref, förpantningar eller andra afhandlingar om lös och fast egenom, som af sådana personer utgifwas, så at sligt ej skal hafwa någon werkan; men samma Förordning icke tillika buider, at almänheten bör underrättas om beskaffenheten af den, hwilken efter Lag uppfyllt myndiga är och sedan för lösaktig hushållning eller andra orsaker blifwit satt under Förmyndares wård; Uttså och på det något af ofunnighet derom icke må blifwa bedragen, at til en på det sätt omyndig förklarad person låna penningar eller med honom ingå andra sådana afhandlingar, som ofwan förmåtte äro, hafwe Wi ansett nödigt, at härigenom förskändiga wederbörande Domstolar, det dem wid ansvar åligger, at när så händer, det något efter Lag myndig, åter warde skäld under Förmyndare, sådant genast i Post-Tidningarne låta kunnödra. Til yttermera wiso etc. **K. Förordn. d. 11 Maj 1774.**

Då till myndige är kommen Frälseman under Förmyndare ställes, bör Hof-Rätten derom genast Ribbarhus-Directionen underrätta. **K. Br. d. 6 Aug. 1818.**

Konung ware myndig wid fyllda Aberton år. Dör Koning, innan Kronföljare denna ålder uppnått, föres Styrelsen af Stats-Rådet, med Konungslig magt och myndighet i Konungens namn, intill des Rikens Ständer sammankomma, och den Förmyndare-Styrelse, Rikens Ständer förordna, Regeringen tilltrådt, skällande sig Stats-Rådet denna Regeringsform till owilforlig efterlefnad. 41 §. i Reg. form. d. 6 Junii 1809.

Dör Konungen medan Kronföljare ännu är omyndig, skal Swenska och Norriska Stats-Rådet genast sammantreda, för att gemensamt utfärda kallelse till Riksdag i Sverige och Star-Rhing i Norrige.

Intill des bägge Rikenas Representanter äro församlade och hafwa förordnat om Regeringen under Konungens minderårighet, skal ett af lika antal Swenska och Norriska Ledamöter sammantatt Stats-Råd, under namn af Sveriges och Norriges Interims-Regering, föreslå Rikenas Styrelse, med iakttagande af desas ömsesidiga Grund-Lagar. 6 och 7 §. af Riks-Acten d. 6 Aug. 1815.

Till Riksdagsman må ej i något Stånd godkännas en person, som icke upphunnit 25 års ålder; ej den, som, fastän äldre, står under förmynderskap; ej den, som, efter ingifwen Censjons ansökning och utfärdadt Proclama, icke blifwit från sina Borgendärs kraf, genom laga Dom befriad; icke eller den, hwilken laga kraftwunnen Dom förklarad owärdig medborgerligt förtroende, eller att föra andras talan, eller för något nesligt brott till straff skyldig. Utli Riksdagsmanna- och Electors-wal må ingen deltaga eller till Elector wäljas, som icke är till myndiga år kommen; icke eller den, som, utom hwad åldren beträffar, sig besinner i något af de fall, hwilka ofwanföre i denna §. uppräknade äro. 18 §. af Riksdagsordn. d. 10 Febr. 1810.

Hwille Personer, utom dem, som enligt Riksdags-Ordningens nyssnämnde §. icke kunna i något Stånd såsom Riksdagsman godkännas, äro från rättighet till Säte och Stämå å Ribbarhuset uteslutne; se 7 §. af Ribbarhus-Ordn., inf. wid slutet af 1 C. d. B.

* * *

Från Univerfiterne må icke någon till Kongl. Maj:ts Cangli, Rättegångswerten eller Rikets Collegier dimitteras,

*) Strige i denna Författning lemnade föreskrifter finnas anmärkte wid de laqum, dit de lämpligast kunnat hänföras; se Regifret Lit. omyndig.

som icke uppfyllt en ålder af minst aberton år. **K. Kung. d. 9 Oct. 1812.**

Hof-Rätterne äga icke till Domare-Embets utöfwande förordna någon, som icke fyllt Tjugufem år; se **K. Cicc. Br. d. 7 Jan. 1830, wid 1 Cap. R. B.**

Till Nämndeman må ej wäljas annan än den, som är wälfrågad och 25 år gammal; se **K. Förordn. den 18 Dec. 1823, wid 1 Cap. 1 §. R. B.**

Att ingen må förordnas till Förmyndare, som ej fyllt 25 år, ses af 8 §. i nästföljande Capitel.

Ingen må till Prest examineras och wigas, förr än han uppnått 23 års ålder; och måga ansökningar, ålyftande undantag från detta Stadgande, hwarken af Consistorierne emottagas, eller hos Kongl. Maj:it i underb. anmälas. **K. Br. den 1 Mars 1810 och den 30 Nov. 1820.**

Huruwida Burskap må winnas innan Sökanden uppnått myndiga år och fullgjort Bewäringsfhyldigheten; se ann. wid 3 Cap. 1 §. H. B.

Ingen må såsom Provisor föreslå en annans, eller såsom Apothekare sköta eget Apothek, innan han till myndige är kommit. **K. Regl. d. 11 Aug. 1819, 9 §.**

Har omyndig fyllt 17 år; må han på högst 6 års tjenstetid wärnas med bifall af föräldrar, förmyndare eller den som honom försörjer, eller om hans uppfostran sig wärbar. Saknar han sådan omwårdnad, ankomme på honom sielf att i frigtjenst ingå. Till Spelet kunna under enahanda willkor jemwål yngre antagas. **K. Wårfn. Stadg. den 7 Apr. 1802, wid 14 C. H. B.**

Huruledes föräldrar eller förmyndare äga att för omyndigt Tjenstehjon utse första tjensten samt om willkoren afsluta; se 3 Art. 3 §. Tjenstehjons-Stadgan den 15 Maji 1805, införd wid 14 Cap. H. B.

Kongl. Kung. den 27 Oct. 1812, om utskrifningsfattet och inrättningen af allmänna Bewäringsmanskapet, stadgar i 1 §.: att fhyldigheten, att till Rikets förwar ingå i Allmänna Bewäringen, skal för hwarje Swenskt man widtaga med fyllda Tjugu och fortfara till fyllda Tjugufem år; i 2 §.: att åldern för hwar och en beräknas från slutet af det år, inom hwilket han är född; i 3 §., att wid det årets slut, hwaruti 25 år fyllas, uppbör pligten att i Bewäringen deltaga; i 8 §., att den, som till utskrifning förbunden är, äger rättighet att i sitt ställe sätta annan duglig och wälfrågad karl, som dock ej får legas utom Länet och ej eller får tagas inom de för Bewäringen bestämde åldrar, utan endast bland de Medborgare, som äro emellan 25 och 37 års ålder samt äfwen mellan 37 och 40 år, så framt desse sednare warit i frigtjenst och således deruti äga en redan förwärfwad öfning; och i 10 §.: att ingen må till Ordinarie Embete eller Tienst befordras, erhålla Burkap eller till Mästare antagas, utan att intill fyllda 25 års ålder wara inskriwen i Allmänna Bewäringen och på ettdera fattet hafwa fullgjort alla dermed förnådde fhyldigheter, eller of behöfwen blifwit derifrån undantagen.

* * *

Kongl. Maj:ts Dom uti den till **K. Maj:ts** öfwerseende från **N. Hof-Rätt** inkomne sak, emellan **Brufspatronen N.**, såsom tillförordnad Curator, under Förmyndareansvar, för **Jungfru N.** å ena, och hennes aflidne broders Ryttmästaren **N:s** Enka **Fru N.**, å andra sidan, angående Sökandens påstående, att alla de påskrifter, qvittercer och erkännanden, som **Jungfru N.** blifwit förmådd efter bemalte sin broders dödd, till hans Enka **Fru N.** aflemna, kunde förklarar ogiltige och kraftlöse, så att de ej måtte ligga Sökanden i wägen att utkräwa **Jungfru N:s** lagliga rättighet uti detta sterbhus; Att det emellan **Ryttmästaren N.** i lifstiden och hans **Fru d. 18 Apr. 1791** upprättade Testamente måtte lagligen rättas, uti allt hwad det finnes skribande mot Lag, och **Jungfru N.** wid stående arffskifte tillkomma sin andel uti de fastigheter, som **Ryttmästaren** i lifstiden bewisligen ärfte; och att **Fru N.** blifwe förklarad fhyldig, att med ed sässa riktigheten af den **Wouppteckning**, som hon efter sin man läst upprätta, och derwid betygga, att ej något, som sterbhuset rörde, blifwit med hennes wet och willja dölit och undantagit; Utli hwilken till **Hof-Rättens** omedelbara upptagande och afgörande, insända sak, **Hof-Rätten** genom **Dom d. 12 Junii 1797** sig utlätit och af anförde skäl, i ansende till **N. Säteri** och tillhörigheter, så widt fastställt **Ryttmästaren N:s** och hans **Frus d. 18 Apr. 1791** författade inbördes Testamente, att, i grund deraf och **Jungfru N:s** derå teknade samtude, **Fru N.** tillkomme, att, emot utgörande af de uti föreningen d. 7 Apr. 1796 utfäste willkor, ifrån hwittas åtnjutande Sökandens sedermera fortsatte **Klander** å Testamentet **Jungfru N.** icke uteslänga borde, så länge denna sissnämnde lefwer, wara uti full besittning af två tredjedelar uti **N. gård** och gods, med bertill hörande **Rnpphammare** och **Emedia**, jemte öfrige derunder lywande lägenheter; men huru med denna egenom borde förhållas, i händelse **Jungfru N.** förr än **Fru N.** med döden afginge, ansåge **Hof-Rätten** wara en fråga, derom, **Jungfru N:s** arfwingar oförde, något utslående då icke kunde meddelas; **Widkommande**

äter den öfriga tredjedelen uti R. Säteri, så har Hof-Rätten funnit, att Fru N. någon gifstorätt uti berörde fastighet icke borde åtnjuta, utan komme hon, att på sätt 9 C. 4 §. B. medgifwer, denna tredjedel af egendomen under sitt Enköstånd till bruk och nyttjande innehaswa; Och har Hof-Rätten slutligen funnit, det icke wåra af nöden, att Bouppteckningens riktighet af Fru N. med ed styrkes; — Gifwen d. 15 Febr. 1798.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredraga — — —; Och allenskund R. Maj:t's Utslag af d. 23 Apr. 1777, hwarigenom Jungfru N. blifwit myndig förklarad, uttryckligen innehåller, att i fall något arf henne tillfalla skulle, bör laga förmyndare wid delningen deraf tillfådes wåra, att hennes rätt och bästa tillse och iakttaga; Förden till och som af handlingarna icke begrundade är att inhenta, det hwarfen Bouppteckning uti närvaro af tillförordnad förmyndare eller Curator för Jungfru N., eller än mindre något arfscifte i den ordning Lag förmar, efter hennes afl. broder, Ryttmästaren N. blifwit verkställt; Alltså och emedan det af Jungfru N. beghörinnan d. 2 Julii 1795 skrifveligen gifne bifall till bemänte Ryttmästares i listebden d. 18 Apr. 1791 upprättade Testamente så mycket mindre kan för gällande antagas, som hon derwid icke allenast twärtemot tydliga afgiften af R. Maj:t's ofwan åberopade Utslag, saknat allt biträde af Laga-Förmyndares samråd, utan hon och deri warit willrädig och sitt bifall än återkallat, än åter låtit förstå sig, att på nytt bekräfta; Ty profwar R. Maj:t rättwist Hof-Rättens Dom till alla delar att ändra och upphäwa, samt deremot förordna, att en ordentlig Bouppteckning och delning efter afledne Ryttmästaren N. uti Jungfru N:s, hennes Curators och öfrige vederbörandes närvaro skall förättas; Hwarefter och sedan Bouppteckningens riktighet, likmåttigt Lagens owilkorliga föreskrift uti 9 Cap. 1 §. A. B., blifwit, der sådant ytterligare fördras, af Fru N. med liflig ed besannad, Hof-Rätten äger att med målet uti de stycken, som Parterne emellan kunna blifwa twiflige, uppå föregången ny stämning, efter beskaffenheten, lagligmåttigt försara — — — Det vederbörande ic.

Wi hafwe i nåder låtit Och föredragas Eder underd. skrifwelse, derutinnan I underdånigst hemfällan, huruwida I, utan hinder af Wärd Rådiga Utslag af den 16 Sept. 1801, som förklarar Jungfru G. C. N. för myndig, ägen att, uppå derom hos Eder, af hennes broder Majoren R. Hjort anhängan, widtaga beslut, som kan sedra hennes egendom från försingring. Och lånder Eder till nådigt svar, att emedan en af Och myndig förklarad person, icke äger förre rätt eller kan anses i annan försättning, än den, som enligt Allmänna Lagens föreskrift är myndig, hwar försättande under förmyndarwård, då anmälan derom sker, och skal sig wisar, ankommer på Domarens pröfning; Ty finne Wi det I icke ägt anledning att hemfällan i detta mål göra, utan hafwen I, att dermed Lag och beskaffenheten likmåttigt försara. R. Dr. till 17. Hof-Rätt den 9 Dec. 1806.

Kongl. Maj:t's dom, uti den till Kongl. Maj:t's öfwerseende, ifrån Des och Rikets Öwea Hof-Rätt, genom ordentligt sökande utan afgift, inkomne sak, emellan Hofdistrikatören Johan Holmberg å ena sidan, sökande, samt Bryggare-lärlingen Anders Elis Kemner, å den andra, utelifwen swarande, angående denne sifnamndes till Stockholms födra försäds Kämners-rätt instämde påstående, att, som Holmberg, hwilken efter Slutbedel den 20 Julii 1826, åtagit sig att till Kemner inom derpå följde September månad lefwerera tre tusende kannor godt och rensmakande brännwin efter fyratofsem skilling R:gs-sedlar per kanna för sex graders styrka med tre skillingars fillnad per grad mer eller mindre, dock ej under fem och ej öfwer sju graders, ej fullgjort berörde sitt åtagande, Holmberg måtte åläggas, att antingen in natura utgifwa det slutade brännwinpartiet, jemte ersättning för den förlust Kemner fått eller kunde få widkännas i och för Holmbergs underlåtenhet, eller oc kontant betala fillnaden emellan det. betingade priset fyratofsem skilling per kanna, och det wårde, som kunde blifwa högst gällande under tiden, till des denna fillnad blifwit Kemner godgjord, tillika med ränta och ersättning för rättegångs-kostnaden; uti hwilken sak Kämners-Rätten, genom dom den 13 Februarii 1827, sig utlåtit: att, då Holmberg icke kunnat bestrida riktigheten af den utaf Stads-mästaren Johan Otto Stenberg den 20 Julii 1826 utfärdade Slutbedel, enligt hwilken Holmberg åtagit sig att, under löppet af derpå följde September månad, till Bryggare-lärlingen Kemner lefwerera tre tusende kannor godt och rensmakande brännwin efter 45 skilling per kanna af sex graders styrka, att kontant betalas wid skeende lefwerering, samt Holmbergs inwändning det han, med höv af Kongl. Förordningen den 7 Juni 1749 borde från Kemners káromål befrias, enär Kemner icke uppnått myndig ålder, då i fråga warande köpslut träffades, des, so mindre förtjenade afseende, som, enligt lag 19 Cap. 1 §. A. B., omyndig äger att sjelf råda öfwer hwad han efter femton års ålder kunde förwårfa, och lagen följ-

aktligen icke förbjöde, utan fast mera medgäfwet företaganden af omyndige, hwarigenom de kunde tillflykta sig någon nytta eller förtjenst, blefwe, enär fråga icke nu wore att pröwa werkan och beskändet af en utaf omyndig ingången, men af honom icke uppfylld förbindelse, utan här inträffade det förhållande, att en omyndig person af en till myndige är kommen, fordrade fullgörande af en förbindelse, som den sednare sig åtagit; i följd hwaraf åberopade förordning icke wore till närmande fall lämplig, Holmbergs ofwanberörde inwändning ogillad, samt Holmberg, som underlåtit, att inom den utsatte tiden till Kemner lefwerera omsfärdade 3000 kannor brännwin; Skyldig känd, att genast godtgöra Kemner fillnaden emellan det uti Slutbedeln bestämda pris af 45 skilling riksgälds för kanna, och det högre wårde af 1 R:dr 17 Skill. samma sedlar för kanna, hwartill brännwin af sådan beskaffenhet, som afstalad warit, den 20 September 1826, enligt ett af Stads-mästaren Stenberg utfärdadt betyg, uppgätt med 333 R:dr 16 Skill. 2:o, jemte fem procent's ränta dera ifrån lagförlämningsdagen den 11 October nyssnämnde är till des betalning skedd, samt med fem R:dr 2:o Kemners Rättegångs-kostnad godtgöra; hwilket beslut Stockholms Rådhusw-Rätt, genom dom den 20 October 1827, på ytterligare ansökan skal gillat, med förklarande, att sökanden skulle ersätta sin wederpart lösen för Rådhusw-Rättens dom med två R:dr 2:o; hwarefter Hof-Rätten, medelt dom d. 30 April sistlidet år 1828, i fråga om Holmbergs fullföljde talan, det Kemner, enär han wid upprättandet af i fråga warande Slutbedel icke uppnått myndig ålder, jemlikt 4 §. i ofwanåberopade förordning, månt anses lika litet wåra berättigad att af Holmberg fordra uppfyllande af de wilkor denne sig åtagit, som Holmberg ägde att i berörde afseende emot Kemner göra någre anpråk gällande, yttrat, att, då stadgandet i nämnde förordning, hwarigenom obligationer, förskrifningar samt andre afhandlingar om fast och lös egendom, utgifne af omyndig person, förklarad wåra kraftlösa, allenast åstytade, att stydda den omyndige för följderne af de afstal utaf sådan beskaffenhet, deruti denne kunde blifwa inledd; men inzagunda gjorde någon ändring i hwad uti allmänna lagen 19 Cap. 1 §. A. B. bestämmes, angående rättighet för omyndig att på lösligt sätt förwårfa egendom, der öfwer han efter 15 års ålder må råda, eller kunde tjena till undflykt för en fullmyndig Kontrahent, att för det öfwerenskommelsen sedermera wisat sig för denne mindre fördelaktig, än påräknadt warit, undandraga sig des fullgörande, enär, såsom i detta mål inträffade, afstallet wore sådant, att besamma å ömse sidor på en gång skolat gå i werksällighet och säljaktligen, om så skett, icke kunnat, såsom i öfrigt ej olagligt, grundläggna något på en framdeles pröfning deraf beröende kraf; Hof-Rätten, lika med Under-Rätterne, sunne skälligt ogilla Holmbergs herörde inwändning; afwensom Hof-Rätten i öfrigt på upptagne grunder förklarad sig icke finna skal till ändring uti Under-Rätternes i huswudfaken meddelte utlåtande; dock blefwo Rättegångs-kostnaderna, jemlikt 21 Cap. 3 §. A. B., så wid Under-Rätterne, som hos Hof-Rätten, Parterne emellan quittade; uti hwilket Hof-Rättens förenämnde Domslut ändring i underdånighet blifwit sökt; med Kongl. Maj:t's högste Domslut besluten; Gifwen Stockholms Slott den 13 April 1829.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas de i denna sak inkomne handlingar, tillika med hwad Holmberg så wäl skrifveligen som wid mundtligt förhör insörf Kongl. Maj:t's nedre Justitierevision i underdånighet anbragit och påmint; och anser, lika med hwad Hof-Rätten yttrat, den af Holmberg åberopade förordningen af den 7 Juni 1749, ålysta skydd för omyndig emot följderne af hwarjehanda afstal, deruti omyndig kan blifwa inledd, utan att förändra hwad allmänna lagen i 19 Cap. 1 §. A. B. stadgar, angående omyndigs rättighet att sjelf råda öfwer hwad han kan sig förwårfa; men som all afhandling, innesättande ömsesidiga förbindelser, för att efter lag wåra gällande, måste wåra sådan, att, wid bristande fullgörande å ena, eller andra Kontrahentens sida, lagens biträde må kunna ållas och erhållas för uppfyllande af hwad afstaladt blifwit; och Kemner, oansedt Holmberg, innan den för fullgörande af i fråga warande brännwins-lefwerence bestämde tid gått till ända, wåkt påstående om ogillande af det med Kemner ingångne slut, på den grund att Kemner warit omyndig då det samma aflöts, icke wisat, att honom blifwit wågradt, att brännwinet enligt Slutbedeln emot kontant betalning utbefomma, hwaremot Holmberg med betyg af notarius publicus U. G. Gelinot den 11 September 1826 ådagalagt, hurusom Kemner redan då, genom bemänte notarius publicus låtit tillkännogifwa åstfällige personer, med hwilka Kemner slutat att brännwin-lefwerera, des Kemner, på den grund att han wore omyndig, undandraga sig fullgöra hwad han med dem afstalat; alltså profwar Kongl. Maj:t rättwist, att med undanrödsjande af Domstolarnes i målet meddelte beslut Kemners förenämde stämmings-påstående ogilla, samt Holmberg ifrån krafwet befria.

20. Capitlet.

Om förmyndare, och huru the förordnas skola.

1. §.

Fader ware sina barns rätt förmyndare; går han i annat gifte, tage nästa mödernes fränders råd i the mål, som barnens välfärd angår.

Enking hafve ej wälld att gå i annat gifte, förr än barn afwittrade äro, 12 C. 1 §. G. B.; Fader är sin dotters giftoman och moder må dertill råd gifwa, 1 C. 2 §. f. B.; Hwilken af makarne äger hafwa barnen när sig, då skilnad sker i ägtenskap eller till fäng och låte, 13 C. 3 §. och 15 C. ib.; Huru barnen och deras arf skall wärdas, då ena makar dräpitt den andra, 6 C. 3 §. N. B.; Närmaste möderna fränder, 3 C. f. B.; Hwilken ej må vara förmyndare, 20 C. 8 §. ib.

2. §.

Dör fader; hafve då moder rätt at förestå sina barn och thesas gods, med nästa fädernes fränders, eller förmyndares råd. Går hon i annat gifte; tråde från förmynderskapet; låte doch sig om barnen wärda, och hafve macht, at behålla them i sitt hus och bröd, om hon så wil, och ej laga hinder theremot är.

Är fader död, då är moder giftoman, med skuldaste fränders råd, 1 C. 2 §. G. B.; Närmaste fädernes-fränder, 3 C. N. B.; Är ingendera af makarne fallen att boet och barnen förse, 15 C. 2 §. jemförd med 13 C. 3 §. G. B.

3. §.

Äro både fader och moder döde; ware då then barnens förmyndare, som the med tvågga manna witne, eller skrifteliga thertil nämndt hafwa, och tage han Domarens bewis therå.

Fader och moder måge nämna giftoman för sin dotter, 1 C. 2 §. G. B.; Hwad förmyndares pligt och skyldighet är, 22 C. N. B.; Laga Domstol i förmynderskaps-mål, 2 C. 1 §., 6 C. 5 §., 8 C. 2 §., 10 C. 2 och 4 §. N. B.

4. §.

Nu hafwa the ej någon nämndt; ware då then förmyndare, som skyldast och thertil fallen är; och gifwe han Domaren tillkänna wid nästa rättegångs dag, at han thet förmynderskap tiltrådt.

Hwilken är skyldast, 3 C. N. B. och 1 C. 3 §. G. B.; Är rätter giftoman ej fallen eller wälwiljande, 1 C. 4 §. G. B.; Hvilka ej må vara förmyndare, 20 C. 8 §. N. B.; Rättegångs-dag å landet, 2 C. 1 §. N. B., i stad 6 C. 1 §. f. B.

Domaren åligger noga wårdnad derå, att omyn-dige warda med förmyndare försebbe. **K. Förordn. d. 31 Maji 1793**, införd wid 9 Cap. 1 §. d. B.

I Stockholm åligger det Justitiä-Collegium och Förmyndare-Kammaren, at uti alla där under höran-de Sterbhus, besörja, det Förmyndare för de Omyn-dige antagas, och bör, då bägge Förälbrarne äro dö-de eller den efterlefwande icke kan wärda Barnen och Egendomen och skidlige Förmyndare ej kunna erhållas, Collegium låta igenom Curatores ad litem utreda Sterbhuset och genom offentligt utrop försälja den lö-sa Egendomen, hwarefter Auctions-Directeurerne ge-nast uti Rikets Ständers Bank insätta medlen för Förmyndare-Kammarens räkning, där de Omyn-dige i-från den tiden njuta det dem bestådde intresse fyra och en half för hundra de årligen, men de Omyn-diges fasta Egendom får ej utan trängande nöd, eller med deras synnerliga förmån förtytras, och det icke efter Curatores, utan efter Collegii och Förmyndare-Kam-marens förhåande, sedan Wederbörande blifwit hörde; jämwäl tilhör bemälte Collegium noga tilse, at inte-ressen blifwa i rättan tid inbrifne, jemte det som emot mindre säker pant kan vara utlånt: at inkommande medel med det snaraste blifwa förväntade emot säkre panter, hälft i fastigheter som äro ograverade: at de Omyn-dige godtgöras det dem bestådde Intresse fyra och en half för hundra de eller sådant som Rgl. Majit kan finna det framdeles kunna bestås; samt at öfwer

altfamman's riktig bok och räkning hålles och hwart år stutes. **Inst. för Justitiä-Coll. och Söcm. Kammaren d. 12 Dec. 1764**, §. 5, 6 och 10. Och bör frånwarande arfwinges rätt inteknas enligt 17 §. ib., införd wid 9 Cap. 4 §. d. B.

Consistorium Academicum äger att förordna om Förmyndares och Curatores tillsättande för omyn-diga, eller sådana, som omyn-dige förklarats i Academisse Hus och Sterbhus, samt besörja om hwad som för Rungörelse deraf blifwit påbudt. **K. Br. d. 29 Ju-nii 1814**, och **Swca Hof-Rätts Circ. d. 21 Ju-lii samma år**, 3 Mom.

Förmyndare äga Judarne att sjelfwe förordna, men de antagne förmyndarnes namn anmålås hos Magistraten, 28 §. i 1782 års Regl. införd wid 3 Cap. H. B.

5. §.

Wil ej then, som bör, förmyndare wara; wise då hos Domaren laga förfall. Gitter han thet ej; då äger Rätten honom thet wid wite pålagga, och sware, then sig wägrat, til allan skada.

Laga ursäkt från förmynderskap, 21 C. N. B.; För-myndare wärde barnagodsset som sitt eget eller gälde skadan, 22 C. 1 §. f. B.; Hos förälbrar eller förmyndare tages barnaarf ut med förmons-rätt, 17 C. 8 §. H. B.

6. §.

Hafwer omyn-dig ej skyldeman, eller kunna the ej wara förmyndare; nämne då Rätten en an-nan god man, eller flera, ther så nödigt pröfwat.

Skyldeman uppräknas i 3 C. N. B.; Är rätter giftoman ej fallen eller wälwiljande, 1 C. 4 §. G. B.; Do-mares åliggande i affeende på omyn-dig eller frånwarande arfwinges rätt wid bouppredning och stifte, 9 C. 4 §., och 12 C. 1 §. N. B.; Äro flere förmyndare, huru de då swa-ra för förvaltningen, 23 C. 5 §. f. B.

7. §.

Nu kan så hända, at rätter förmyndare ej kan frar nämnas, eller lagliga tråda til thet förmynderskap; förordne då Domaren någon god man, som imedertid barnagodsset wärda må.

Är den omyn-digas arf ej upptecknad, låte förmyndare det genast se, 22 C. 1 §. N. B.; Förmyndare bör wid bouppredning och stifte tillstådes wara, 9 C. 1 §. f. B.; Åstrådes förmynderskap, så göres redo och räkning, 26 C. 3 §. ib.

8. §.

Ej må then wara förmyndare, som litet we-tande, gäldbunden, slöfware, eller barnens wede-rdeloman är, eller then, som ej skyldt tiugu fem år, eller är så gammal och wanför, eller så fat-tig, at han förmynderskapet ej förestå kan: icke eller utländsk man, eller then af annan läro är, eller then, som hafwer Kronones, eller andra sådana medel under handen.

Manwettig och slöfware böra stå under förmyndare, 19 C. 4 §. N. B.; Dråper ena makar den andra, må hwarken dråparen eller hans fränder wärda barnen och deras gods 6 C. 3 §. f. B.; Huru Barnagods med förmons-rätt ut-går hos den, som war förmyndare förr än han uppbröds-man blef, 17 C. 8 §. H. B.

Mål som angå förmyndares förordnande, skola införas uti särskildt Protocol, hwilket till Hof-Rätt infändes; se widare 27 och 28 §. S. af **K. Förordn. d. 13 Julii 1818**, wid 7 Cap. N. B.

Ingen ware besogat Förmyndare-embete förwälta, som icke anten näste skyldeman, eller genom testamente, eller ut af Rätten nämder är. Understår sig någon thet häremot at företaga, wari alt oslagligt hwad han gjort och givras-des warder, och uppfylla them omyn-dige all skada som thet af tima kan. Så skal ingen eller sig understå Förmynders-kapet at anträda, förr än han sig för then Rätt som wederbör framteer, och thet warder bekräftat, jämwäl han's

namn förtäknadt, ther icke barnen skada af drögmålet lida skulle, i thet at Session eller Ringet förbiij wore, så han wäl förmynderskapet emot taga må, men dock låta sig wid näste Ring efter Session stadfästas. 14 och 17 §. i Kongl. Maj:ts förmyndare-ordning d. 17 Martii 1699.

Emedan ny ringa macht thest ligger huru Rikens ungdom blifwer uppfödd, ty böra så wäl föräldrarne som Rätterne noga i acht taga, hwem the thetta högtangelagne ämbete förtro, och förthenflul wid thetta wahllet thesa föll- iande Reglor wäl i acht taga; Först skola Rättsmän för- rustelige och stidelige män wara. Til thet andra är tien- ligast, så framt thet ske kan, at the hafwa sitt hushåld i samma Lagsagu eller Stad, ther then Dmyndige är boen- des och hafwer sin egendom, at the så mydt bättre uppsigt kunna hafwa på alt som wedertorf. Til thet tredje, gide thetta ey litet til saken, at the äro sielfwa gode huushäl- lare som sine egne saker wäl förefå, etc. Til thet fjerde, bö- ra skiffare och andre som med något naturligt feel märde- ligen äro beswärade, här ifrån aldeles uteslutas. Til thet femte, måste thesas Egendom wara större, eller til thet rin- gaste så mydt, som then Dmyndigas, hälst när någre utom Släkten thet til utwällas, antingen af Rätterne eller För- äldrarne; Doch är thenna Reglan icke så almän at ju icke andre ährlige och gode män, the ther altid ett rätt och alf- warsamt lefwerne förde hafwa, fast thesas egendom sig ey så wäl sträcker, och wäl kunna antagas til thetta ämbetet, synnerligen om the äro skilde. Til thet siette, bör Rätts- mannen ey wara the omyndigas wederdeloman, som antin- gen ligger med them uti någon wärdefull twist, eller ock med tiden thet i råfa kan, särdeles thet han så näre skid wore, at han på arfwet hoppas kan, för än som all slift wreda eller thes tillfälle antingen genom Lag och Rätt eller

och förtijfning betagin blifwer. Til thet sjunde, skal ey heller någon, som hafwer Giäld af then omyndige at kräfa eller til them att betala, så wara förmyndare, för än han sådant riktigt gjordt hafwer; men i fall någon ämbetet es mottogo, thet ock samma med willia förtege, then miste sin fordran och blifwe satt ifrån ämbetet. Til thet åttonde, bör ingen fremmande, som icke är både här i Landet besut- ten, såsom ock ägande jus Civitatis, blifwa här til wald eller tillsatt; och fast än then omyndige skulle utom thetta Riket boendes wara, skal likawäl hans förmyndare, som ther sammastades kunna wara antagne, om hans härwaran- de egendom ingen macht hafwa at förordna; Utan the som här inrikes äro närffolde, eller i fehl thetas af Rätten kunna tillsättas, skola taga sig them an, efter Landens Lag och sedwänjo. Til thet nionde, böra hälst the tagas, som af lifka stånd och wilkor äro; så wida närmeste Släkten icke här igenom något försäna emot Lag tillfoges. 15 §. ib.

Wid pröfning af ett särseildt mål, fann Kongl. Maj: t hurusom R. Hof-Rätt underlät, att i förmyndaremål, böra den, som till förmyndare blifwit föreflagen innan Hof- Rätten i ämnet resolwerade, hwarefter, en sådan förmyndare, då han för sig wisat laga förfall, jemmwal är worden af Hof-Rätten från en slif befattning endilebigad; Men som deraf kunde följa, att förmyndaren under tiden, med mynd- lingarnes egendom icke toge befattning, och att således, stund- dom under en längre tid, sådan egendom blifwe lemnad ut- tan behörig wård och tillsyn; Så erinrades Hof-Rätten, att då någon till förmyndare derfädes anmäles, hans för- klarung derfwer infordra, innan Hof-Rätten siver ansök- ningen sitt utlåtande meddelar och den föreflagne personen till förmyndare förordnar. Kongl. Br. till 17, Hof-Rätt den 19 Jan. 1811.

21. Capitlet.

Om laga ursäckt ifrån förmynderskap.

1. §.

Dehe äro laga skäl, med hwilka man sig ifrån förmynderskap ursäcka må: om någor utrikes stadd är, eller så fierran i landet boende, eller så trågit ämbete hafwer, eller så sjuk är, at han ej barnen, eller thesas gods rätteliga wårda kan: om man är fertijo år gammal: om man sielf många barn äger, eller om flere kullar *) äro,

them han förefe bör: om man redan twänne förmynderskap hafwer, eller ett sådant, som an- nat ej tola kan.

Hwilka ej så wara förmyndare, 20 C. 8 §. A. B.; kan rätter förmyndare ej strar nämnas, 7 §. ib.

*) Kull: proles ejusdem conjugii, barn i ett och sam- ma ägtenkap. *Ihres Gloss. Swiogoth.* Flere kull- lar, enligt *Königs* version: liberi ex iteratis nuptiis.

22. Capitlet.

Swad förmyndares plicht och skyldighet är.

1. §.

Nu är förmyndare lagliga nämnd; underrätte sig så noga, om then omyndigas arf i löst och fast. Ut thet ej uppteknadt; låte thet genast ske, som förr sagdt är, och wårde han barnagodset som sitt egit, eller gälde skadan.

Om förmyndare, och huru de förordnas skola, 20 C. A. B.; Beswa ej skydemän, då är förmyndare giftoman, 1 C. 3 §. C. B.; Om förmyndares skyldighet för öfrigt i af- seende på bouppteckning och arffliste, 9 och 12 Cap. A. B.; Huru förmyndare skall göra redo och räkning, och förmynderskap afträda, 23 C. f. B.; Barna-arf utgår med för- mons-rätt hos föräldrar eller förmyndare, 17 C. 8 §. G. B.; Rättsmän äger börda jerd ä then omyndiges wagnar, 6 C. 4 §. F. B.; Äfvensom i andra fall hans talan föra och honom biträda; 11 C. 1 §. A. B., 15 C. 1 §. och 25 C. 21 §. R. B.

2. §.

Förmyndare skal låta then omyndiga upptuch- tas i råtta ewangeliska läran, gudsfruchtan, dygd och ära, och til sådana öfningar och handteringar hålla, som thes stånd, wilkor och ämne kräfwa.

Huru lagen bestraffar förmyndare, ther han lofar eller biuder den omyndige att sijala med sig 41 C. 2 §. M. B.; Eller lägrar må, som under hans wårjo är, 53 C. 6 §. f. B.

Såsom Regerings-Formens 2 §. uttryckligen stad- gar, att Konung alltid skall wara af den rena Ewan-

geliska Läran, sådan som den, uti den oförändrade Augsburgiska Bekännelsen, samt Upsala Mötets Beslut af år 1593, antagen och förklarad är, alltså skola ock Prinssar af det Kongl. Huset uppfödas i samma Lära och inom Riket. Den af Kongl. Familjen, som ej sig till samma Lära bekänner, ware från all Successions- rätt utesluten. 4 §. i Succes. Ordn. d. 26 Sep- tember 1810.

Föräldrarna måste troligen förmanas, at låta sine barn, i thesas Christendoms stycken, wäl och stitelligen underrättas; och the som then omsorgen i församling- en åligger, ware sig Capellan, eller Kläckare, tilhål- las, med slit at drifwa Barneläran, och imberwisa Barnen at läsa i Bok. 24 Cap. 11 §. Kyrko-L. d. 3 Sept. 1686.

På de orter, hwarest församlingarnes widsträckt belägenhet sådant fordrar och Klöckarne icke kunna en- ligt Kyrko-Lagen wederböriligen föta undervisningen för Söcknarnes barn, böra församlingarne wara om- tänkte, at besörja om Barna-Lärare; hwad tiden an- går om året, då en sådan Barna-Lärare beqwämligast kan nyttjas; hwad han skal hafwa i lön; hwarest han skal uppehålla sig och göra tjenst med flere sådane om- ständigheter, det må ankomma på öfwerenskommissi- oner, som efter hwarse orts bestaffenhet lämpas och afflu- tas af Kyrkoherden och Söcknemännen wid allmän Söckne.

Söcknestämman. Uppå verkställigheten af hvilket all sebermera Ryttskoberden och Contracts Prosten skola hafwa uppsigt och wid strängaste ansvar tilse, at alt ordentligen tillgå och eftersewes, som i Söcknestämman warder afflutadt. **K. Refol. på Prest. beswär d. 10 Aug. 1762 §. 1.**

Som det är Justitiä-Collegii och Förmyndare-Kammarens skyldighet att förse omyndige med laga förmyndare; alltså åligger och detta verk, att hafwa allt möjligt inseende dertöfver, att förmyndare, efter lag, egendomen troligen förwalta, och dertöfver behörig redo och räkning göra, samt draga försorg, att de omyndige njuta anständig uppfostning, och underwisas i Christendomen samt sådana stycken, som med deras stånd, förmögenhet och naturliga böjelse öfwerensstämma, samt dem sjelfwa och det allmänna till gagn och nytta lända. **Instr. för Just. Coll. och Förm. Kam. d. 12 Dec. 1764, §. 8.**

Allt Förmyndare äger för omyndigt tjenstehjon utse första tjensten, se 3 Art. 3 §. af 1805 års Rego- Stadga; äfvensom, om Förmyndares bifall till omyndigs wärfsning, 6 §. i 1802 års Wärfnings-Stadga, införde wid 14 Cap. D. B.

3. §.

Ej må förmyndare bortförsälja omyndiga barns jord och fasta gods, utan i nöd och trångmål; ej eller them söfka, utan til barnens nytto, och ta- ge närmaste fränders råd, och Domarens samtycke, til thet köp eller skifte, som i Jordabalken sägs.

Huru omyndigas fasta arf må säljas till deras södo och nödiga uppfostning, 4 C. 8 §. J. B.; Närmaste frän- der, 3 C. 2. B.; Till hwitten domstol förmyndaren i fö- rmarande fall bör wända sig, 2 C. 1 §. 6 C. 5 §. 8 C. 2 §. 10 C. 2 §., jemförd med 4 §. i C. R. B.

Angående Förm. Kammarens och Just. Coll. å- ligganden, då begge förvaldrarne äro döde; se anmärkn. wid 20 Cap. 4 §. d. B.

Om lån å omyndiges fasta gods, se **K. Förord. d. 29 Apr. 1756**, införd wid 9 Cap. 1 §. J. B.

4. §.

The lösdören, som omyndig ej sjelf behöfwer, böra til hans nytto föryttras, och hans redbara penningar skal förmyndaren så förränta och för- köftra, som bäst och säkrast pröfwäs. Men ej må förmyndare sjelf handla til sig något af then om- yndigas gods, löst eller fast.

Om försäljning genom offentligt utrop 5 C. 3 §. 11. B.; Om försträckning emot pant, borgen eller inteckning, 9 och 10 Cap. H. B. samt 7 C. R. B.; Hwad förmons- rätt pant och inteckning gifwa, 9 C. 2 §. J. B., 17 C. 3, 9, och 12 §. H. B.

Allmogens rättighet att låta af den person, som de hafwa bästa förtroendet till, genom offentligt ut- rop försälja sin egen och sina pupillers egendom, är stadgad i 1734 och 1766 års Refol., anmärkte wid 5 C. 4 §. 11. B.

Förmyndares ämbete skall förenämligast vara, att haf- wa ett grannt och noga upseende ther uppå, huru omyn- dige måge uti Gudzfruchtan blifwa upfödde, och tillhålbne till alla löslige hwar och ens stånd, medels och hugs lik- mätige och bäst tänklige öfningar, såsom och att thesas med- del och egendom ey blifwa onyttigt använde utan wäl i adt tagne, på thet at igenom Förmyndarenas noga flit och trohet ingen ibland Rikens Ungdom må uppwäxa, som icke (dock hwar efter sitt ämbne) framdeles kunde wa- ra sitt Fädernes land til någon god tjenst och nytta. **Kongl. Förmyndare-Ördningen den 17 Mars 1669 §. 16.**

Förmyndare skola intet hafwa ospart på the omyn- digas upfödel, utan söfka, så snart ädren kan tillåta, them i sine ungdoms år til sådana löslige öfningar hålla, som hwar och ens stånd kan tjena, så lagandes, at ingen blif- wer tvungen något emot sin hug och natur at lära, och således ofruktamligen sin tid förnöta; Så att hwar och en Förmyndare sin omyndigas gåfwor och ämne först no- ga betrachtar, och så ett wist måhl af upfödel och lefwer- ne til then omyndiges bästa utwäler, alt öfrigt ther efter lämpar, och ingalunda tillfädder then omyndige at gå ther ifrån eller thet förändra, med mindre sådant til hans gagn och fromma lända skulle. 19 §. ib.

Ther någon omyndig för fattigdom skal ey kunde till- hållas något at lära, så skal förmyndaren på andre medel wara berändt honom försörja, så lagandes, at han antin- gen blifwer antagen til tjenst hos någon god Herre eller Huusbonde, eller of intagen uti Barn- eller slite upuchels- se-Huus, som här med tiden efter handen och möyeligheten kunna blifwa inrättade. 21 §. ib.

Näst en god upfödel, står mycket ther uppå, huru barn- sens både rörlige så wäl som orörlige Egendomb wäl blif- wer förwaltat; Bör alltså Förmyndaren på thet högsta sig winläggja at fäste Jordgodz blifwa wäl häfdate och them omyndigom tilhanda hålbne. 22 §. ib.

Angående the Lösdören, som för döde och onyttige kun- na stättas, samt lätteligen genom ett länge liggande för- möglos och bortslämmas kunna, sådane skal Förmyndare söfka att försälja, thet dyrste som ske kan, och penningarne utlåna på Ränta. Med mindre något ther ibland woro, som antingen för kostbarhetens skull icke så wäl föryttras, eller of förärbromen til äminnelle tjena kunde. 23 §. ib.

Finnes reda Penningar förhanden, the skola strar ut- sättas på ränta för wis Underpant, på thet barnsens med- del må bättras, och mehra kunna til wäxa; Dock skal För- myndaren wid sådant utlånanande warhigen omgå, och sig både om personen såsom of Underpanten noga försäkra, ta- gandes granneligen i adt at personen må hållas för tro- wärdig, och ther han selade, at så Underpanten woro sä- ker; Samwäl så lagandes, att så wäl tiden som andre om- ständigheter af utlånanandet må med richtige Handskrifter och Dwitto-bref kunna bewisas. Skulle of Förmyndaren fin- na the omyndiges egendomb wara tillfrende af sjelfwa För- äldrarna utafte på ofsäker och äfwentyrlige orter, så måste han söfka at med thet första som ske kan, draga the fam- ma medlen in igen, och them säkrare anläggja: Och skola Förmyndarne icke allenast wara skyldige at äyrligen beräk- na barnen Räntan och Interesses af thesas medel, utan of sjelfwa öfwerföskottet, ther något woro, åter giöra til nytt Capital. Then Förmyndaren som thetta företalde ey noga, dock efter giörligheten, achtar och efter kommer, skal then skada, som then omyndige här utaf med hans wällande ta- ga kunde, til skynad gälba och god giöra. 24 §. ib.

Ther Förmyndarne wille penningarne sjelf bruka, så skal thet them fram för alle andre efterlätas, allenast the så hög Ränta gifwa, jämwäl lika säker Underpant ställa, som någon annan, panten skal of hos Ränten, för större säkerhet skull, nedersättas eller utfästas. 25 §. ib.

Utaf barne-räntorne skal först tagas hwad barnen ähr- ligen behöfwa til söda och kläder såsom of til andra utgif- ter, som på thesas upfostning nödwändigt böre användas; Sedan skal att thet öfrige uti reda penningar förwandlas, och således utlånas som för thetta är förmält. Men skul- le ährliga räntan ey tillräckja til barneföda och kläder, så böre förmyndarne lämna alt efter inkomsten; Och ther the funno then omyndige af så god natur och snält hufwud wa- ra, att han med tiden hwad på honom kostades förtjena kunde, så efterlätes them så mycket af sjelfwa capitalet an- wända, som pröfwäs til then omyndigas bättre upfödel kunna wara nödigt; Dock att sådant sker med närmste fränders eller Räntens weislap. 27 §. ib.

Dör man eller qwinna, och lemnar gäld efter sig, så skal förmyndarens omsorg wara, at then gälben warder af boe öskipto. Först skal han söfka om möyeligit är at kun- na gäld med gäld betala, skulle the som fordra ey med så- dant wara förnögde, så försälje hwad af lös-drene finnes, til högsta pris, som mögeligit är. Skulle och thet ey giö- ra tillfyllest, så efterlätes måhlsmannen så mycket af barn- sens faste jorde-godz, först af strögodz och umåget til gäl- dens afbetalning använde, hållandes altid Säte-gården til thet yttersta. Förmyndaren skal intet något af then omyn- digas egendomb sig tilhandla, utan på thet aldradrefse som ske kan androm försälja. 29 §. ib.

23. Capitlet.

Huru förmyndare skal göra redo och räkning, och förmynderkap astråda.

1. §.

Förmyndaren skal författa riktig räkning öf- wer thet, han under händer hafwer, så at han,

wid hwart ährs slut, för nästa fränder må kun- na redo giöra, om så fordras. Begiära the thet ej; ware antä skyldig, at tillstålla them hwart tridie år en slutet räkning, med the bewis, som
R ther:

thertil höra, at the then öfwerse måge. Åro ej fränder til, eller wilja the sig thet ej åtaga; förordne Domaren någon i thetas ställe. Sinnes emot then räkning något at påminna; så bör Domaren tilse, at then omhändiga rätt sker. År omhändig til the åhr kommen, at han sielf kan sinna, thet förmyndaren ej wäl thes egen-dom förestår; stånde och honom fritt, thet hos Domaren at angifwa, och sin rätt utföra, ån-tå at han öfwer sitt arf ej råda får, förr ån han til laga ålder kommit, som förr år sagdt.

Syssloman göre redo och besked för thet han om hån-der får, 18 C. 1 och 8 §. S. H. B.; Laga ålder 19 C. 1 §. H. B.; Wederbörlig domstol i förmyndare-mål, 2 C. 1 §.; 6 C. 5 §., 8 C. 2 §., 10 C. 2 och 4 §. S. H. B.

2. §.

Tressas förmyndare, eller wil ej räkenskap göra; så skal Rätten honom wiß dag wid wite förelägga.

Ed och wite, så entera parten påläggas skal att något fullgöra, 24 C. 1 §. H. B.

3. §.

Wil man afträda förmynderskapet; giöre så redo och räkning, som sagdt år, och gifwe ut alt, hwad han om hån-der hafwer, til then, som Domaren i hans ställe förordnad, och tage therå bewis, at han sitt förmynderskap wäl förestått, och ware sedan för ansvar fri.

Laga skal, på grund af hwilka man må söka endtlei-gande från förmynderskap, 21 C. H. B.; Warber man hind-rad att åtaget sysslande till slut bringa, 18 C. 7 §. H. B.; Dör hufwudman, giöre så syssloman redo och räkning för hans arfwingar, 8 §. ib.

4. §.

Åro hafwer man fyltd tiugu ett åhr; eller må blifwit gift; eller wanwettig fått sitt för-stånd igen; eller then hemkommit, som utrikes varit; gifwe så förmyndaren godset genast til them ut, och giöre för thes förvaltning redo. Dala the ej lagliga å then räkning, inom natt och åhr, sedan the then fått; ware förmyndaren för alt ansvar och ytterligare räkenskap fri.

Guru utrikes stadd arfwinges rätt bör wårdas, 9 C. 4 §. och 12 C. 1 §. H. B.; Skiftes arf utan lotning, åger arfwinge klan-dra det i laga tid sedan han myndig warder, 4 §. ib.; Säl-jes omhändigs satta arf i laglig ordning och laga stånd therå kommer, ware thet köp fritt från the omhändiges klander, så the myndige blifwa, 4 C. 8 §. S. H. B.; Inom hwad tid sysslomans förättning klandras bör, 18 C. 9 §. H. B.; Dör syssloman och warder något skyldig, sware hans arfwingar så långt gods hans råder, 8 §. ib.; Med förmons-rätt tages barna-arf ut hos föräldrar eller förmyndare 17 C. 8 §. ib.

5. §.

Åro flere förmyndare ån en, och wilja the dela förvaltningen sig emellan; tage thertil Do-marens bifall, och giöre sedan hwar för sig redo och räkenskap. Hafwa the barnagodsset under sam-nad hand; sware the så lika för förvaltningen, och uppfyllle allan skada, thet then omhändige nå-got therigenom lidit; doch ware then ene ej skyldig, at umgälla then andras brott och förseelse, som han ej förekomma kunnat, eller at betala then del i skadan, som hos then andra kan brifsta. Then förmynderskap wäl och troliga förestått; nitte then lön och wedergällning, som Rätten pröfwar skälilig, utan han sig annotledes åtnöja låter.

Flera ån en förmyndare må förordnas, 20 C. 6 §. H. B.; Om förmyndares plikt och skyldighet 22 C. 1 §. B.; Ålfämjas arfwingar att lesa i bo öfifto samman, men gitta ej sedan lagliga wisa bolags-wiljoren; Komme så på thetas eget åfventyre, om boet genom en thetas wällande förwårdat warder, 11 C. 1 §. ib.; Guru bolagsmän åga swara alla för en och en för alla, 15 C. 2 §. H. B.; Går Dmbudsman widare ån honom betrodt år, eller handlar orebeliga, eller wällar skada genom försummelse eller swel, 18 C. 2, 3 och 4 §. S. H. B.; Sinar skada af rätt wåda, som man ej kan förse eller wächta förr ån skada hån-der, 24 C. 2 §. H. B.; 12 C. 2 §. och 15 C. 5 §. H. B.; Syssloman nitte skälilig arfwobis-lön 18 C. 5 §. H. B.

6. §.

Beswårar någor sin förmyndare med onddig rättgång, sedan han myndig år, eller wiser ho-nom rådwördnad, eller giör honom orätt, med ord eller gierning; ligge thet i twebôte*), och gäl-de skadan åter.

Om böter för Rättegångs-misbruk, 29 C. R. B.

Med alt Barnegodz skola förmyndarne troligen och flitligen omgås och sig wintläggia thet samma med lifja sit, omsorg och förstånd som sitt eget at förestå, och när en förmyndare en sådan skälilig åhuga drager som en för-ständig Huusfader, samt then omhändigom alt noga betänker, så bör han billigt för alt öfrigt litat besträs; Sålom och han wara saklös, thet barnegodz således efter all möjlig flit antingen igenom wath, eld eller någon annan wåda utom hans förwällande försahras skulle. Men hafwer nå-gon Barnegodz under hån-der, och är ey förbunden efter Lag til åhrilig räkenskap hwad han af Barnegodze upbår eller utgifwer, then samma wari pliktig alt Barnegodze så godt och så mycket som thet war, när han thet emottog, åter antwarda, och må intet stunka eller brinna för Barnomen, som således förkommer. R. Förn.Ord. den 17 Mars 1669 §. 30.

The omhändige skola så länge the under Målsmansbö-met åro, med största wyrdnad weta Målsmannen som uti Faderens ställe år, tilhanda gå, intet glöranes utom Måls-mannens goda samtycke, och så lagandes, at han genom thetas skidelige leswerne andriswes desto högre thetas Rätt- och uppförande i acht taga; men om the med halsfarrighet och andre wedewärdigheter fortfara skulle, intet hållandes honom uti then acht the åro skyldige, så hafwe han macht them alswarligen at nåpsa, såsom en Fader sina barn. Skulle the och sådant intet achta, gifwe them an hos Rät-ten, och afwachte the sådane böter, som til hwars och ens brott må wara lämpade. 39 §. ib.

På thet Målsmännen kunne desto bättre utfå thet omal som thetta Embetet följer, såsom och at ide thenna thetasienst kan lända them til skada, i thet the therige-nom förbindas at försumma många stunder til sine hylor och åhrender, så skola the hwar tiugunde penning af alle omhändige barnens åhrliga Råntor och inkomster, hafwa för sitt omal, och them thet utan bestås skälige böningar åt the Betiente, samt kost och Resepeningar åt them selfwe, och them som uti thetas högnöddige årender blifwa brukade; Doch så, at Capital Egendom för thenne förmyndares lön skull ide angripes, utan aldeles oaffortat förblifwa skal. 40 §. ib.

Wifår någon olubnad, gensförtighet eller wanwördnad emot förmyndare, Läromästare, eller annan, som uppfigt öfwer honom år anförtrödd, åger Collegium makt, der år-warning ej hjälper, med fångelse eller arbete, eller på an-nat tjenligt sätt, efter omständigheterna, samt stånd och wårde honom nåpsa; doch så att hans wålfärd derigenom ej spilles. R. Instr. för Just. Coll. den 12 December 1764, §. 8.

* * *

Kongl. Maj:ts Dom uti den till R. Maj:ts öfwerseende från R. Hof-Rätt inkomne sak emellan Rådmanen S. W. E. och Professore C. F. L. Sölander, samt Nyttmästare N. K. Swarande, angående den sedwares till Råds-hufw-Rätten i L., i sammanhang med anställdt klander emot den Räkning, Sölanderne aflemnat öfwer förvalt-ningen af det förmynderskap de för Swarandens hustru innehaff, wådde påstånde, att Sölanderne måtte åläggas återtaga de till Swaranden, såsom utgörande en del af des hustrus arfwemedel, öfwerlemnade trenne särskilte förskrifningar och för desammas belopp hålla Swaranden skadeslös; Hwaröfwer R. R. n., genom Dom d. 15 Maj 1820, sig utlåtit, att som Swarandens till riktigheten erkände qwitto uppbyggade, att Rådman E., den 29 Jul. 1818, enligt specifikt förtefning aflemnat så wäl ifrågawa-rande, som åtskillige andre skuldsedlar, hwilka med sine kapitaler och derå tills d. 8 nästföregående Julii upplup-ne råntor utgjorde Swarandens hustrus arfsbehållning, och samma skuldsedlar, såsom valuta blifwit af bemålde Rådman på Swaranden och des hustru öfwerlåtte, samt af Swaranden utan ringaste förbehåll eller motfågelse, mottagne, och des gagnade emot wederbörande Gålden-er, för ubertiden erhållen betalning, des af Swaranden förwarade, utan någon emot utgifwarne anställdt lag-sföfnings ågerd; Utstå och då Swaranden med ifråga-warande skuldsedlar, hwilka, när de blifwit på honom öf-werlåtte, varit tryggade, des med första uttefningar, des med wederbäftige löstsmåns, då ånnu giftige ansvar-s-förbindelser, widtagit en förvaltning, som legat utom förmyndarnes befattning eller ansvar, och den Swaranden

sielf

*) Twébôte: dubbelt emot hwad Eagen eljest i hwarje fall skadgar.

sjelf utöfwat 11 månader efter skuldsedlarnes emottagande, intill dess han genom stämningen yrkat regress, och Svarandens under berörde tid wärdade försummelse eller flomsamhet i afseende på sina fordrings utlöskande, om och derigenom skulle wällets någre Svarandens förluster, dem han likwäl icke gittat styrka, ingalunda kunde förbinda Sökanterne till ersättning, pröfwade R. Rätten rättwist, att Sökanterne från Svarandens omförmälte påstående bestia; Hwarjemte R. R. ten genom försildt beslut, d. 31 Maj 1820 ansett Svaranden icke i widsträcktare mon wara berättigad till utbekommande af verificationerne till ofwanberörde Förmyndarberäkning, än att honom wore öppet sjelf eller genom ombud hos Stads-Notarien påse samma verificationer, eller och deraf emot löfen erhålla bewittnade räkfrister; Och har Hof-Rätten genom Dom d. 4 Maj siffl. år förklarad, att som det berott af Svarandens eget godfinnande, huruvida han wölat åtnöjas med de skuldsedlar, hwilka i stället för hans hustrus contanta Arfwemedel blifwit af Förmyndarne till honom öfwerlemnade, samt tillkommit under deras förvaltning af förmynderskapet, och såsom hinderligt för Svarandens rätt i detta afseende icke kunnat wisa, hwarcken att han sådane skuldsedlar anammat, såsom god betaling, eller att han ofskäligen fördröjt påyrka Förmyndarnes skyldighet, att omnämnde förskrifningars indrifsande beförja, bestt han desamma i förening med förmyndarberäkningarna emottagit, utan medgifwen iusfränkning af sin klanberätt emot det ena och andra af redogörelseförbererna, och han jemmwal så wedor efter en siffl redowisning, bewisligen påkallat Förmyndarnes biträde till winnande af en del desse sedlars infriande, en skyldighet, hwilken desse beldre Förmyndarne ålegat, som på deras äfventyr utlåning skett af ifrågawande arfwemedel, dem Svaranden utan all kostnad och besvär af lagföring emot Galdenärerne, ägt utbekomma, särdeles då förmyndararfwode, såsom här skett, wore beräknadt; Uttså och enär Svaranden ansett för sig lämpligt, att i detta ämne fullsöja talan emot sin hustrus nära skyldemån och förra Förmyndare, pröfwade Hof-Rätten, med upphåwande af R. R. tens derom gifne Dom, rättwist förpligta Sökanterne, att återtaga ofwanämnde trenne skuldbref, samt att dessa ogulone innehåll skyndsammeliggen indrifs wa och till Svaranden öfwerlemnna, eller i widrigt fall af egna tillgångar wara honom derföre ansvarige, hwarjemte och med rättelse af R. R. tens beslut den 31 Maj 1820 Sökanterne förklarades skyldige att ofördröjeligen tillskälla Svaranden wederböriligen besannade affrister af de till de förras Förmyndarberäkningar hörande verificationer; — — — Gifwem den 3 Junii 1822.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas — — — Och hwad först angår frågan huruvida Sökanterne må wara skyldige, att på sätt Hof-Rätten stadgat, återtaga och med egna tillgångar wara Svaranden för omtwiflade trenne skuldbref, innehåll ansvarige, finner wäl R. Maj:t att det qwitence, som Svaranden aflemnat på de ifrågawarande, honom af Sökanterne tillskälde, skuldsedlar icke är af den bindande egenkap, att Svaranden derigenom hindras uti den rätt Lagen i 23 Cap. 4 §. 1. B. honom tillerkänner, att inom natt och är från det Förmyndarne för Svarandens hustrus om händer hafde medel gjort redo och räkning, emot deras förvaltning deraf, talan föra, enär qwitencet endast innehåller, att Svaranden emottagit berörde skuldsedlar, och icke någon bestäm d affägelse af den Svaranden i Lag tillagde rätt, att emot samma skuldsedlar så inom behörig tid framskälla de anmärkingar, hwar till han kunde finna sig besogad; men som Svarandens anmärkingar i anledning af det emot förvaltningen af förmynderskapet wärfte klander i afseende på åtkilliga af de skuldsedlar Förmyndarne till Svaranden aflemnat, endast innesatta en i allmänhet gjord uppgift, att dessa skuldsedlar icke utgjorde fullkomlig säkerhet för de derigenom utlånte arfwemedel, men utan att han närmare förklarad skäl till en sådan uppgift widare, än att hwad en skuldsedel angick, desamma wore utgifwen af en person, som rymt för skuld, hwaremot likwäl förekommer, att denne skuldsedel warit förledd med borgen af en, som wederbäftig uppgifwen löftröman, hvars betalningskyldighet genom Svarandens egen försummelse upphört; Uttså och då Sökanterne ej kunna anses hafwa utwagtlåtit de skyldigheter dem, såsom Förmyndare, i enlighet med de i 1 och 4 §. 22 Cap. 1. B. stadgade, grunder, ålegat, pröfwat R. Maj:t i nåder rättwist, att, med upphåwande af Hof-Rättens Dom, R. R. tens beslut i denna del gilla. — — — Och fastskälles i öfrigt Hof-Rättens Dom.

Annunt af Kongl. Maj:t:s Dom den 10 Mars 1801. — — — Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas — — — och pröfwat rättwist att gilla Hof-Rättens och Rådshufu-Rättens sammansämmande Domar, i den del deraf, hwaregenom afl. Directören B. blifwit berättigad förklarad, att förmyndararfwode af Majoren N:s arfwemedel utbekomma 20:de penning eller 5: procent af deras årliga afkastning; — — — dock att detta B. tillerkände förmyndararfwode, som årligen i räkning uppföres, icke må af Majoren N:s arfwemedel afdragas eller beräknas, för än sig

wisat, att det öfriga af den fordran, som genom denna R. Maj:t:s Dom warder R. tillagd, till fullo warder betald.

Genom Kongl. Maj:t:s Dom d. 11 Februarii 1788, förklarades wäl, att en Förmyndare borde, hwart tredje år lägga räknan till hufwudstolen och deraf sedermera årligen lika ränta beräkna; Men i ofwanämnde R. Maj:t:s Dom af d. 10 Mars 1801 yttrade sig R. Maj:t, i en dylik fråga sålunda: "Widkommande dernäst att Hof-Rätten och Rådshufu-Rätten stadgat, det besparde räntorne skulle hwart tredje år läggas till hufwudstolen och dermed sammanträknade draga afkastning; så emedan både R. Förm.-Ordnningen den 17 Mars 1669, och allmänna Lagen i 23 Cap. 1 §. 1. B. förmår, att Förmyndare wid hwarje års slut skall hafwa räkning upprättad öfwer det barnaars, han om händer har, samt Borgm. S:s Instruccion för Förmyndarne desutom uttryckligen innehåller, att besparde räntorne borde fruktbara göras; Sy pröfwat R. Maj:t rättwist att med ändring af Hof-Rättens och Rådshufu-Rättens Domar i denna omständighet förklara, det de besparde räntorne till så stort belopp, som öfwerfribit pupillens årliga behof, skola efter trenne månaders förelöpp från hwarje års slut, läggas till hufwudstolen och å nyo ränta derpå beräknas." Svarandes denna en Förmyndares skyldighet, att, tre månader efter hwarje års slut, låta besparade sex procent räntan blifwa ett nytt räntegifwande Capital, jemwäl sedermera, i af Kongl. Maj:t meddelde Domslut, utskafad och föreskrifwen.

Uti försildt mål har Kongl. Maj:t i Dom d. 15 Julii 1807 förklarad, att då R. R. icke, inom den i R. Förordn. d. 13 Junii 1800 föreskrifne tid af tio år efter det de myndige blifwit, deras förmente fordran i laglig ordning gällande gjort, wore de förlustige all talan i fråga om deras modernearfs utbekommande.

Kongl. Maj:t:s Dom uti den till Kongl. Maj:t:s öfwerfeende ifrån Dep. och Rikets Swea Hof-Rätt genom ordentligt sökande, inkomne sak, emellan Grofshandlanden A. P. H:s Enka, A. M. H., Sökande, samt hennes son, Grofshandlanden E. F. H., Svarande, angående den sednares hos Justitia-Collegium och Förmyndare-Kammaren här i staden gjorde yrkande, att hans bemälta moder måtte tillförbindas redowisa förvaltningen af hans arfsstillgångar till grund för blifwande arfsifte; uti hwilket mål bemälte Collegium och Förmyndare-Kammare, genom Utslag d. 28 Februarii 1828, förklarad, att, hwad angick Sökandens inwändning att sonen, som ej inom tjugo år från det arfwet, efter hans faders och fadermoder Skeppsbyggmästaren H:s Enka, A. M. H. född E., samt broder J. A. H., föll, gjort arfsansspråket gällande, skulle, jemitt 15 Cap. Ärfda=Valken, wara rättigheten derill förlustig; så, enär Lagens stadgade uti nyss åberopade Capitel och Vallk affäge inländsk mans arfsrätt då han är frånwarande, men Sökanden sjelf medgifwit att sonen wistats härskades, ansåg Collegium, hwad Lagen föreskrifwer angående tid, inom hwilken inländsk, frånwarande, arfwinge bör sin rätt gällande göra, icke wara, till förringande af den tillstådeswarande arfwingens, Svarandens, ifrågasatte arfsansspråk lämpligt; hwarföre denna af Sökanterna framskälde anmärkning förfölle; åfwen som Collegium, beträffande det af Sökanterna yttrade förmenande att hennes rätt till öförd besittning af mannens efterlemnade saktighet skulle wara grundad deruti, att längre tid än tjugo år framslutit, utan att denna besittning blifwit i laga ordning flandrad, sann, att då Kongl. Förklaringen d. 14 Maj 1805, angående Lagens rätta förlöst och tillämpning i mål, som röra klander å fast egendom, stadgade, att all på god tro wunnen och med verkelig besittning föröfad åtkomst till jord å landet samt hus och tomt i staden, af sådan beskaffenhet, att derom emellan enskifte personer kunnat afhandlas; wore sig genom arf, köp, pant, gåfwa eller förskifning, hwilken icke blifwit i behörig ordning flandrad af den förmente ägaren eller innehafwaren, i hans lifstid ej eller af hans arfwingar eller rätts innehafware inom tjugo år från hans dödsdag, wore efter samma tids förlöpp från allt widare åtal fri; men någon sådan åtkomst till Grofshandlanden A. P. H:s barns andel af hans efterlemnade saktighet icke bewisligen öfwerflyttat desamma till hans Enkas ägo, och om än så skett, Svarandens, dertill han förmenade sig äga andel i saktigheten, rätt att detta anspråk gällande göra, wore, enligt ofwanberörde Kongl. Förklaring, utfräckt till hans lifstid och för hans arfwingar till 20 år från hans dödsdag, hwad Sökanterna, till undgående af den henne affordrade redowisningen för sonens arf, sålunda inwändt, icke förtjente laga afseende; och widkommande Sökandens anmärkning, att så widt Svarandens anskällda talan omfattade en fordran hos Sökanterna, denna wore ifrån krafwet skyddad, då desamma icke blifwit inom tio år ut öft; så enär Förordningen d. 13 Junii 1800, hwarigenom stadgades, att den, som äger fordran hos annan i gods, penningar eller hwad det är och krafwer den ej, skrifstligen eller gifwer den an in för Rätta eller Konungens Befallningshafwande inom 10 år, må deraf sedan ej äga någon talan, jemförd med

9 Cap. Handels-Balken, tydligen utmärkte, att berörde tid allenast affåge fordringar, som tillkommit af försträckningar i penningar eller waror, men ingalunda arfsansspråk; sann Collegium Söskandens anmärkning härom icke inwerta på Swarandens rättighet, att för sine arfstillingångar af Söskanden fordra redowisning; samt hwad rörde Söskandens uppgift, att Swaranden ägde så mycket mindre fog till närwarande Rättegång, som denne redan skulle hafwa fadernearswet utbetommit; så ehuru styrkt blifwit, att Swaranden d. 20 November 1803 af Söskanden såsom fadernearf uppburit 1,015 R:dr Banco; utwål och då Swarandens derå meddelade qvitto icke innehölle det förklarande, att han derigenom blifwit till fullo godtgjord för arfwet; ansåg Collegium denna omständighet icke vara af annan, än den af Swaranden medgifna inslytelse, att om hans mot Söskanden wärdsta redowisningspåstående gillades, omförmälte summa bedömdes vara till Swaranden i afräkning på arfwet af Söskanden utbetald; till följe af hwilket allt och som ofskribigt wore, det Söskanden wid hennes mans döds warit Förmyndare för Swaranden, och att Söskanden i sådant egenkap emottagit dels Swarandens fadernearf, dels denne tillfaller arf efter hans fadermoder, Enkan N. M. H.; men icke wisas kunnat, att Söskanden, som äfwen efter Swarandens myndighetsålder förwaltat hans fastighets andel, ordentlig redowisning för förmynderskapet, så beskaffad som 23 Cap. 1 och 3 §. S. ArfvaBalken förut-sätter, afgifwit, och Söskanden nu deruti tredskades, förrelades Söskanden, med anledning af 2 §. nyss återopade Capitel och Balk, att inom wiff förelagd tid och 16 R:dr 32 §. Banco wiffe, med nämnde redogörelse inkomma; Swaranden dock obetaget, att inom den tid, som i 4 §. 23 Cap. ArfvaBalken säges, redogörelsen kandra, om han sunne sig dertill befogad; och då Söskanden icke ens påskätt, ännu mindre styrkt, att hon godtgjord två af-lidne söner S. A. och W. E. H. i lifstiden deras faderne och fadermoderne-arf, utt hwilka, i sådan händelse, andel Swaranden tillkomme, samt Söskanden i öfrigt icke

bestridt, att hon bege sine söners qwarlätenskap om händert tagit, Alades Söskanden, att, efter ofwan återopade grunder, wid enahanda äfwen, för merbemälda S. A. och W. E. H:s efterlemnade tillgångar behörigen redowis- sa; Hwilket beslut Stockholms-Rådhus-Rätt och Swea Hof-Rätt fastskällt; gifwen d. 21 September 1829.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit Sig föredragas de i denna sak inkomne handlingar etc.; Och emedan Grofhand- landen H:s yrkande att af sin moder, Enkan H., hwilken warit hans Förmyndare, erhålla redogörelse för arfsmedel, så widt handlingarne utreda, åsyftar att få utdrömt, huru- vida sådane medel utöfwer hwad han uppburit, tilläfwens- tyrs skulle hos modren inneslå, eller hon dersföre döra an- swara, samt, i sådant fall, de samma utkräwa; ty och som Grofhandlanden H:s Rätomål således i sjelfwa werket af- ser ett fordrings-anspråk, hwilket skulle hafwa uppkommit och funnits till redan den tid, då Grofhandlanden uppnått myndige år, och i följe deraf inträdt i rättigheten att sin lagliga rätt utfordra; men Grofhandlanden icke wisat, att, under den tid af mera än tjugosju år, som sedermera fram- flutit, något kraf af honom härutinnan blifwit anskäldt, annorlunda, än medelst det förbehåll om räntas tillgodo- njutande å arfsmedel efter fadren, som blifwit gjordt utt ett d. 20 November 1803 meddeladt qvitto, och hwilket for- dringsanspråk ej eller derefter inom laga tid är wordet full- följdt eller bewakadt; alltså och enär Lagens föreskrift utt 9 Cap. 12 §. H. B. och Förordningen d. 13 Junii 1800 om wiff tid af tid är för utkräfwande af fordran hos an- nan i gods, penningar eller hwad det är, äfwen i allmän- het måste tillämpas till fordran af sådan redogörelse, hwar- med åsyftas att hos annan utfordra penningar eller dera- s wärde; samt Enkan H., wid den tid, då arf skall hafwa tillfallit Grofhandlanden H. efter två aflidne bröder, icke warit hans Förmyndare, pröfwar Kongl. Maj:t rättwit, att, med ändring och upphäfwande af Hof-Rättens och Under-Rätternes Domar, frikänna Enkan H. från sonens, Grofhandlanden H:s i detta mål emot henne inslämde på- stående; — det weterbrörande hafwa etc.

